

Západočeská univerzita v Plzni
Fakulta právnická

Katedra veřejné správy

DIPLOMOVÁ PRÁCE

Právní úprava péče o kulturní památky se zaměřením na dílo
Adolfa Loose v Plzni

Zpracovala: Zuzana Sophia Adltová
Vedoucí diplomové práce: JUDr. Tomáš Louda, CSc.

Plzeň 2016

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci na téma „Právní úprava péče o kulturní památky se zaměřením na dílo Adolfa Loose v Plzni“ zpracovala samostatně a že jsem vyznačila prameny, z nichž jsem pro svou práci čerpala způsobem pro vědeckou práci obvyklým.

Plzeň, 30. března 2016

Poděkování

Tímto děkuji vedoucímu mé diplomové práce JUDr. Tomáši Loudovi, CSc., vedoucímu katedry veřejné správy Fakulty právnické Západočeské univerzity v Plzni a Ing. Karlu Zochovi, odbornému referentovi odboru památkové péče Magistrátu města Plzně za jejich čas, vstřícnost a poskytnutí cenných rad a připomínek, kterých se velmi vážím.

Obsah:

1) Úvod	1
2) Právní úprava péče o kulturní památky	3
3) Orgány a organizace státní památkové péče	8
a. Ministerstvo kultury	8
b. Krajské úřady	12
c. Obecní úřad obce s rozšířenou působností	14
d. Obec	15
e. Památková inspekce	16
f. Celní úřady	16
g. Odborná organizace státní památkové péče	16
4) Kulturní památky	19
a. Prohlašování kulturních památek	21
b. Národní kulturní památky	25
c. Památkové rezervace	25
d. Památkové zóny	26
e. Evidence kulturních památek	27
f. Zrušení prohlášení věci nebo stavby za kulturní památku	29
5) Péče o kulturní památky	32
a. Ochrana a užívání kulturních památek	32
b. Obnova kulturních památek	35
c. Povolení k restaurování kulturní památky	40
d. Příspěvek na zachování a obnovu kulturní památky	42
e. Opatření k zajištění péče o kulturní památky	44
f. Přemístění kulturní památky	45
g. Užívání kulturních památek pro vědecký výzkum	46
6) Adolf Loos a jeho odkaz městu Plzeň	47
7) Interiéry Adolfa Loose - movité kulturní památky	54
a. Evidence Loosových interiérů	56
b. Evidenční listy	57
c. Loosův interiér - Bendova 10	59
d. Loosův interiér – Husova 58	62
e. Loosův interiér – Klatovská 12	69
f. Loosův interiér – Klatovská 19	71
g. Loosův interiér – Klatovská 110	72
h. Loosův interiér – Plachého 6	75
8) Opatření při porušení povinností	78
a. Pokuty právníckým osobám a fyzickým osobám při výkonu podnikání za spáchání správního deliktu	79
b. Pokuty fyzickým osobám za spáchání přestupku	82
9) Závěr	84
10) Seznam použité literatury	93
11) Přílohy	99

1) Úvod

V úvodu své diplomové práce bych se nejprve krátce zmínila o tom, co mne vedlo k tomu, že jsem si zvolila téma „Právní úprava péče o kulturní památky se zaměřením na dílo Adolfa Loose v Plzni“ za téma své diplomové práce. Proč právě toto téma? Vedly mne k tomu dva hlavní důvody..

První z těchto důvodů byla podstatná skutečnost, že jsem se jako studentka 2. ročníku oboru Právo na Fakultě právnické Západočeské univerzity v Plzni zapojila začátkem roku 2013 do projektu studentské grantové soutěže, číslo projektu SGS-2013-082.

Název projektu byl „Právní úpravy v oblasti památkové péče v České republice a empirické poznatky jejich dodržování v lokalitách a regionech ČR a jiných koncepčních dokumentech.“ Doba řešení projektu byla stanovena od 1. 4. 2013 do 31. 12. 2015. Projekt byl zaměřen na oblast právních úprav v oblasti památkové péče a jeho hlavním cílem bylo zjištění funkčnosti současných právních předpisů, a to především na základě výsledků empirického šetření, rovněž analýzy a rozboru odborného tisku.

V rámci uvedeného projektu jsem řešila téma „Plzeňské interiéry Adolfa Loose – movité kulturní památky, jejich obnova a povinnosti vlastníků.“ V rámci projektu jsem se účastnila semináře a kolokvia, kde byly představeny výsledky empirického šetření. Zúčastnila jsem se rovněž konference - setkání mladých vědeckých pracovníků. Tato konference se konala v roce 2013 na zámeckém statku Býkov. Výstupem konference byl sborník odborných statí, s názvem Býkov 2013, ve kterém je uveřejněn též můj příspěvek. Část tohoto svého příspěvku jsem použila i ve své diplomové práci.

Studentský grantový projekt organizačně zajišťovala katedra veřejné správy, řízením byla pověřena PhDr. Jaroslava Kadeřábková, CSc. a doc. Ing. Jiří Patočka, CSc.

Již v závěru studentského projektu jsem se rozhodla, že ve své práci budu dále pokračovat a na dané téma zpracuji diplomovou práci. Velkým přínosem je, že vedoucím mé diplomové práce byl určen právě JUDr. Tomáš Louda, CSc., vedoucí katedry veřejné správy.

Druhým důvodem, proč jsem si zvolila právě toto téma pro svoji diplomovou práci byla skutečnost, že nejen velmi obdivuji dílo Adolfa Loose, ale

mám osobní vztah k jednomu z jeho interiérů vybudovaném v mém rodném městě. Konkrétně se jedná o interiér Semlerovy rezidence, ve kterém se nachází byt Oskara a Jany Semlerových, na Klatovské třídě 110. V prostoru této rezidence jsem si totiž jako malá holčička hrávala a trávila určitý čas se svým otcem, kdy jsem v jeho blízkosti sledovala jeho práci fotografa. Prostor Semlerovy rezidence měl můj otec pronajatý od města Plzně po dobu 10 let jako ateliér a vynaložil téměř milion korun k jeho rekonstrukci.

Pamatuji si, jak jsem sedávala před krbem nebo na římsě oken, které v minulosti sloužily jako malá zimní zahrada a dětskýma očima jsem vnímala ten ohromný prostor. Dětskýma očima se zdá vše být ještě umocněné, nicméně tehdy jsem hlavně vnímala, jak je vše prostorné. Dnes, s odstupem času, kdy jsem mohla opět nahlédnout do tohoto prostoru, jsem nostalgicky cítila jistou blízkost, ale ještě více než kdy jindy jsem vnímala jeho krásu.

Cítím velké potěšení z toho, že tento úžasný architektonický skvost byl komplexně zrekonstruován a k velké radosti všech je v dnešní době přístupný veřejnosti, která může osobně obdivovat jeho nadčasovou krásu.

2) Právní úprava péče o kulturní památky

Základní právní normou v oblasti památkové péče, která je současně pramenem správního práva je zákon č. 20/1987 Sb., o státní památkové péči ve znění pozdějších předpisů (dále jen „památkový zákon“).

Předchozím právním předpisem byl zákon č. 22/1958 Sb., o kulturních památkách, ve znění pozdějších předpisů.

Právní předpis je obecně závazný normativní právní akt. Právní předpis je výsledkem záměrné činnosti nazývané legislativní proces (v širokém slova smyslu), jedná se o takové rozhodnutí orgánu veřejné moci, které obsahuje právní normy jako předem dané pravidla chování.¹

Památkový zákon byl přijat Českou národní radou dne 30. března 1987, a nabyl účinnosti dnem 1. ledna 1988.

Od svého přijetí v roce 1988 do roku 2016 byl změněn 22 novelami, poslední změna byla provedena dne 12. 9. 2013 zákonem č. 303/2013 Sb., kterým se mění některé zákony v souvislosti s přijetím rekodifikace soukromého práva.

Průběh novelizací:

242/1992 Sb., 361/1999 Sb., 122/2000 Sb., 132/2000 Sb., 146/2001 Sb., 320/2002 Sb., 18/2004 Sb., 186/2004 Sb., 1/2005 Sb., 3/2005 Sb., 240/2005 Sb. (náleží Ústavního soudu), 203/2006 Sb., 186/2006 Sb., 158/2007 Sb., 124/2008 Sb., 189/2008 Sb., 307/2008 Sb., 223/2009 Sb., 227/2009 Sb., 124/2011 Sb., 142/2012 Sb., 303/2013 Sb.

Památkový zákon je strukturálně rozdělen do šesti částí a opatřen 4 přílohami.

Část první památkového zákona nazvaná „**Základní ustanovení**“ (§ 1 - § 8) vymezuje účel zákona, kde je zakotvena základní úloha státu při ochraně veřejného zájmu při péči o kulturní památky, jejich zachování, zpřístupňování a vhodné využívání; obsahuje zákonné definice kulturní památky, národní kulturní památky, památkové rezervace a památkové zóny. Je zde upraven postup prohlašování věci nebo stavby za kulturní památku stejně jako zrušení prohlášení

¹GERLOCH, Aleš. *Teorie práva. 5. upravené vydání*. Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, s.r.o. Plzeň 2009. 308 s. ISBN 978-80-7380-233-2.

věci nebo stavby za kulturní památku. Dále jsou zde zákonná ustanovení o evidenci kulturních památek, národních kulturních památek, památkových rezervací, památkových zón včetně ochranných pásem nemovitých kulturních a národních kulturních památek a rovněž plány ochrany památkových rezervací a památkových zón.

Část druhá nazvaná „**Péče o kulturní památky**“ (§ 9 - § 20) stanovuje ochranu a užívání kulturních památek, povinnosti správních úřadů v oblasti památkové péče, povinnosti právnických a fyzických osob, oznamovací povinnost vlastníka kulturní památky. Jsou zde zakotveny zákonná ustanovení týkající se povolení k restaurování kulturní památky, uznávání odborné kvalifikace a jiné způsobilosti uchazeče pro restaurování kulturních památek, opatření k zajištění péče o kulturní památky včetně obnovy kulturních památek; ustanovení týkající se příspěvku na zachování a obnovu kulturní památky, přemístění kulturní památky a je zde definováno ochranné pásmo. Jsou zde vymezeny kulturní památky zejména ve vztahu k zahraničí a užívání kulturních památek pro vědecký výzkum nebo pro výstavní účely.

V části třetí „**Archeologické výzkumy a nálezy**“ (§ 21 - § 24) jsou vymezeny oprávnění k archeologickým výzkumům, uznávání odborné kvalifikace uchazeče pro provádění archeologických výzkumů, stanoveny podmínky k provádění archeologických výzkumů, rovněž definován archeologický nález. Jsou zde zákonná ustanovení týkající se plánů území s archeologickými nálezy, vlastnictví movitých archeologických nálezů včetně náhrady za majetkovou újmu.

V ustanoveních paragrafů 25 – 34 části čtvrté památkového zákona nazvané „**Orgány a organizace státní památkové péče**“ je upraveno organizační uspořádání státní památkové péče, působnost a pravomoci orgánů a organizací. Jsou zde zákonná ustanovení týkající se Ministerstva kultury, obce, obecního úřadu obce s rozšířenou působností, krajských úřadů, dále oprávnění orgánů a odborné organizace státní památkové péče. Pojednává se zde o památkové inspekci, o komisi státní památkové péče, konzervátoru státní památkové péče, zpravodajích státní památkové péče a odborné organizace státní památkové péče.

Část pátá „**Opatření při porušení povinností**“ (§ 35 - § 41) se zabývá pokutami v oblasti památkové péče za protiprávní jednání právnických a fyzických osob při výkonu podnikání, včetně stanovení výše pokut.

Šestá část je poslední částí památkového zákona týkající se společných a závěrečných ustanovení zákona s logickým názvem „**Ustanovení společná a závěrečná**“ (§ 42 - § 47).

Památkový zákon obsahuje tyto přílohy:

Příloha č. 1: Třídník specializací restaurátorských prací

Příloha č. 2: Evidenční dotazník žadatele o povolení k restaurování

Příloha č. 3: Teoretické a praktické oblasti, které tvoří obsah vzdělávání a přípravy vyžadované v České republice pro výkon činnosti restaurování

Příloha č. 4: Teoretické a praktické oblasti, které tvoří obsah vzdělávání a přípravy vyžadované v České republice pro provádění archeologických výzkumů

Vedle hlavního zákona o státní památkové péči uvádím alespoň některé další právní předpisy, které upravují péči o kulturní dědictví.

Zákony:

Zákon č. 203/2006 Sb., o některých druzích podpory kultury a o změně některých souvisejících zákonů,

Zákon č. 499/2004 Sb., o archivnictví a spisové službě a o změně některých zákonů,

Zákon č. 214/2002 Sb., o vývozu některých kulturních statků z celního území Evropských společenství,

Zákon č. 101/2001 Sb., o navrácení nezákonně vyvezených kulturních statků ve znění pozdějších zákonů,

Zákon č. 122/2000 Sb., o ochraně sbírek muzejní povahy a o změně některých dalších zákonů ve znění pozdějších zákonů,

Zákon č. 71/1994 Sb., o prodeji a vývozu předmětů kulturní hodnoty ve znění pozdějších zákonů.

Zákony související:

Zákon č. 256/2013 Sb., o katastru nemovitostí (katastrální zákon),

Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, v platném znění,

Zákon č. 183/2006 Sb., o územním plánování a stavebním řádu (stavební zákon),
v platném znění,

Zákon č. 500/2004 Sb., správní řád, v platném znění,

Ústavní zákon č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky, v platném znění,

Ústavní zákon č. 2/1993 Sb., Listina základních práv a svobod, v platném znění,

Zákon č. 200/1990 Sb., o přestupcích, v platném znění.

Podzákoné právní předpisy:

Vyhláška Ministerstva kultury č. 66/1988 Sb., kterou se provádí zákon České
národní rady č. 20/1987 Sb., o státní památkové péči,

Vyhláška Ministerstva kultury č. 87/2007 Sb., kterou se stanoví obsah a
náležitosti plánu území s archeologickými nálezy,

Vyhláška Ministerstva kultury č. 420/2008 Sb., kterou se stanoví náležitosti a
obsah plánu ochrany památkových rezervací a památkových zón.

Mezi podzákoné právní předpisy můžeme rovněž zařadit další předpisy,
které vymezují národní kulturní památky, památkové zóny a památkové
rezervace. Patří sem vyhlášky, nařízení vlády a výnosy ministerstva kultury.

Mezinárodní předpisy z oblasti památkové péče

Nařízení Rady ES zavazující bezprostředně Českou republiku:

- Nařízení Rady ES č. 116/2009 Sb., o vývozu kulturních statků

Předpisy mezinárodního práva přímo závazné pro Českou republiku:

- Evropská úmluva o krajině (č. 13/2005 Sb. m. s.), přijatá ve Florencii, 20.
10.2000 - dne 1. 10. 2004 vstoupila v platnost pro Českou republiku,
- Úmluva o ochraně archeologického dědictví Evropy (zveřejněna pod č.
99/2000 Sb. m. s.), přijatá ve Vallettě, 16.1.1992 - dne 23. 9. 2000
vstoupila v platnost pro Českou republiku,

- Úmluva o ochraně architektonického dědictví Evropy (zveřejněna pod č. 73/2000 Sb. m. s.), přijatá v Granadě, 3. 10. 1985 – dne 1. 8. 2000 vstoupila v platnost pro Českou republiku,
- Druhý protokol k Haagské úmluvě na ochranu kulturních statků za ozbrojeného konfliktu z roku 1954 (zveřejněn pod č. 71/2007 Sb. m. s.) – dne 8. 9. 2007 vstoupil Protokol v platnost pro Českou republiku.

Tyto smlouvy jsou zveřejněny ve Sbírce mezinárodních smluv. Jsou bezprostředně závazné pro ČR.

Ostatní mezinárodní úmluvy:

- Úmluva o ochraně světového kulturního a přírodního dědictví (Sdělení Federálního ministerstva zahraničních věcí č. 159/1991 Sb.) – pro Českou republiku závazná od 15. 2. 1991,
- Úmluva o opatřeních zákazu a zamezení nedovoleného dovozu, vývozu a převodu vlastnictví kulturních statků (Vyhláška Ministerstva zahraničních věcí č. 15/1980 Sb.) – pro Československou socialistickou republiku platná od 14. 5. 1977,
- Úmluva na ochranu kulturních statků za ozbrojeného konfliktu a Protokol k této úmluvě (Vyhláška ministra zahraničních věcí č. 94/1958 Sb.) – dne 6. 3. 1958 účinná pro Československou republiku.

Tyto smlouvy byly ratifikovány Parlamentem České republiky a vyhláškou či sdělením ministerstva zahraničních věcí zveřejněny ve Sbírce zákonů.

3) Orgány a organizace státní památkové péče

Vymezení organizačního uspořádání státní památkové péče a působnosti jejích orgánů přísluší části čtvrté zákona s názvem „Orgány a organizace státní památkové péče“ - ustanovení § 25 - § 34 památkového zákona.

V ustanovení § 25 odst. 1 památkového zákona je uveden výčet orgánů, které vykonávají státní památkovou péči. Jsou jimi:

- Ministerstvo kultury,
- krajské úřady,
- obecní úřady obcí s rozšířenou působností.

V ustanovení § 27 je vymezena působnost památkové inspekce a v ustanovení § 27a působnost celních úřadů.

Dle ustanovení § 25 odst. 3 orgány státní památkové péče mají dbát, aby státní památková péče byla zabezpečována v souladu s dlouhodobou koncepcí jejího rozvoje plánovitě, komplexně, diferencovaně za pomoci organizací státní památkové péče a dalších odborných organizací, zejména vědeckých a uměleckých. Tato pomoc má být odborná.

Náležitosti dlouhodobé koncepce rozvoje bohužel nikde v památkovém zákoně uvedeny nejsou. Bylo by vhodné právní úpravu v této předmětné záležitosti upřesnit.

A) Ministerstvo kultury – ustanovení § 26 památkového zákona (dále jen „ministerstvo“)

Ministerstvo je dle ustanovení § 26 odst. 1 památkového zákona ústředním orgánem státní správy pro kulturní památky v České republice.

Ministerstvo plní zejména úkoly stanovené památkovým zákonem. Skutečnost, že je ústředním orgánem státní správy pro kulturní památky se zrcadlí v průřezu téměř celého paragrafového znění zákona, jak je příkladně uvedeno níže a o této skutečnosti pojednáno též v různých částech diplomové práce.

V souladu s § 2 a § 3 památkového zákona rozhoduje o prohlášení nemovité či movité věci, případně jejich souborů za kulturní památky. Ze strany ministerstva kultury není přílišná vůle seznam dále významně rozšiřovat.²

Rovněž dle ustanovení § 8 památkového zákona pokud nejde o národní kulturní památku, může z mimořádně závažných důvodů zrušit prohlášení věci za kulturní památku.

Dle ustanovení § 6 památkového zákona může ministerstvo po projednání krajským úřadem prohlásit území za památkovou zónu, a to vydáním příslušné vyhlášky.

Za podmínek stanovených v ustanovení § 13 památkového zákona může ministerstvo z mimořádně závažných kulturně společenských důvodů uplatňovat právo státu na přednostní koupi kulturních památek.

V souvislosti s restaurováním kulturních památek uděluje ministerstvo povolení fyzické osobě, která prokáže své odborné předpoklady. Toto povolení je vázáno na splnění předpokladů dle zákona. Rovněž je ministerstvo kompetentní ke zrušení povolení k restaurování z důvodů taxativně stanovených v zákoně a k vydání rozhodnutí o pozastavení restaurátorské činnosti. Ministerstvo vede Seznam osob s povolením k restaurování.

Na návrh ministerstva může krajský úřad uložit vlastníku movité kulturní nebo národní kulturní památky povinnost určitým způsobem s ní nakládat dle ustanovení § 15 odst. 2 památkového zákona. Domnívám se, že by zde mělo být místo fakultativního „může krajský úřad uložit vlastníku“ obligatorně stanoveno, že „krajský úřad musí uložit vlastníku“ povinnost.

Dle ustanovení § 16 odst. 2 památkového zákona může ministerstvo poskytnout ze státního rozpočtu příspěvek na obnovu kulturní památky v případě mimořádného společenského zájmu, a to přímo nebo prostřednictvím krajského úřadu nebo obecního úřadu obce s rozšířenou působností.

Po dohodě s ministerstvem dle ustanovení § 17 odst. 5 památkového zákona navrhuje krajský úřad změnu ochranného pásma nemovité národní

²PEK, Tomáš. *Stavební památky: specifiky přípravy a financování jejich obnovy, údržby a provozu*. Vyd. 1. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2009. 214 s. ISBN 978-80-7357-462-8.

kulturní památky, památkové rezervace nebo památkové zóny. O této změně rozhoduje obecní úřad obce s rozšířenou působností.

Vystavovat, zapůjčit či vyvézt kulturní památky pro jiné účely do zahraničí lze pouze s předchozím souhlasem ministerstva dle ustanovení § 20 odst. 1 památkového zákona.

Ministerstvo povoluje provádění archeologických výzkumů dle § 21 odst. 2 památkového zákona. Může též udělit povolení uchazeči k provádění archeologických výzkumů na základě odborné kvalifikace; odejmout povolení k provádění archeologických výzkumů oprávněné organizaci za porušení podmínek, a to po dohodě s Akademií věd České republiky. Ministerstvo vede evidenci osob oprávněných k výzkumům.

Dle ustanovení § 23a odst. 4 památkového zákona je ministerstvo povinno uhradit kraji nebo obci nutné náklady vzniklé v souvislosti s movitým archeologickým nálezem (s výjimkou odměny a náhrady nálezci podle ustanovení § 23 odst. 4 památkového zákona), pokud se jedná o převedení movitého archeologického nálezu do vlastnictví České republiky.

Ministerstvo je zmocněno k vydávání obecně závazných právních předpisů dle ustanovení § 45 památkového zákona.

Ministerstvo je příslušné k rozhodování podle památkového zákona o řádných a mimořádných opravných prostředcích krajských úřadů a Magistrátu hlavního města Prahy.

Působnost ministerstva je stanovena v ustanovení § 26 odst. 2 památkového zákona.

Ministerstvo zejména zpracovává návrhy dlouhodobých výhledů rozvoje státní památkové péče včetně koncepcí a prognóz.

V památkovém zákoně (ustanovení § 26 odst. 2 písm. b) se uvádí, že ministerstvo sestavuje a vyhlašuje programy komplexní péče o kulturní památky a rovněž je provádí. Komplexní péče však nikde v zákoně definovaná není. Pak je ovšem otázkou, jak pro ni může ministerstvo vytvářet všestranné podmínky. Dále se zde hovoří o skutečnosti, že ministerstvo posuzuje návrhy dlouhodobých, střednědobých a prováděcích plánů obnovy kulturních památek. Ze zákona není

jasné, kdo tyto návrhy předkládá. Z ničeho zde uvedeného to nevyplývá, tato formulace tedy není přesně určená a tím pádem není srozumitelná.

Dle ustanovení § 26 odst. 2 písm. c) památkového zákona ministerstvo uplatňuje stanovisko k politice územního rozvoje a k zásadám územního rozvoje, a dále stanovisko k územně plánovací dokumentaci pro území, ve kterém je památková rezervace nebo nemovitá věc nebo soubor nemovitých věcí zapsané na Seznamu světového dědictví; ve vztahu k tomuto území uplatňuje stanovisko k vymezení zastavěného území. Příslušnost orgánu státní památkové péče se řídí nejvyšším stupněm ochrany. Ze stavebního zákona (ustanovení § 43 odst. 4) vyplývá, že územní plán se vydává pro celé území obce. Pokud se projednává změna územně plánovacích dokumentů, pak příslušnost orgánu památkové péče se řídí „nejvyšším“ stupněm ochrany v celém území, nikoliv pouze předmětné části území, kterého se změna dotýká.

Ministerstvo je dotčeným orgánem k projednání návrhu opatření obecné povahy podle ustanovení § 6a památkového zákona. Dle tohoto ustanovení může krajský úřad po projednání právě s ministerstvem kultury, příslušnou obcí a orgánem územního plánování vydat opatření obecné povahy o ochraně památkové rezervace nebo památkové zóny či jejich částí, ve kterém se stanoví způsob zabezpečení z hlediska státní památkové péče.

Dle ustanovení § 26 odst. 2 písm. f) památkového zákona ministerstvo v souladu se zájmy státní kulturní politiky usměrňuje kulturně výchovné využívání národních kulturních památek a kulturních památek. Hlavním zákonem řešícím institucionální stránku vědy a výzkumu je zákon č. 341/2005 Sb., o veřejných výzkumných institucích.

Ministerstvo zřizuje vědeckou radu pro státní památkovou péči jako svůj odborný poradní orgán v souladu s ustanovením § 26 odst. 2 písm. g) památkového zákona. Opět zde památkový zákon ani žádný podzákoný předpis nevymezuje konkrétně činnost a náležitosti tohoto poradního orgánu.

Ministerstvo se podílí na vzdělávání a výchově pracovníků státní památkové péče, a to zejména spoluprací s vysokými školami a spoluprací s ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy.

V oboru státní památkové péče zabezpečuje ministerstvo mezinárodní spolupráci týkající se rozvoje mezistátních styků, zabezpečení úkolů, které

vyplývají z mezinárodních smluv i spolupráce při vytváření a sjednání mezinárodních smluv.

Na základě ustanovení § 27 odst. 1 památkového zákona zřizuje ministerstvo svůj specializovaný kontrolní orgán v oboru státní památkové péče, kterým je památková inspekce.

Ministerstvo rovněž zřizuje odbornou organizaci státní památkové péče – Národní památkový ústav; ustanovení § 32 památkového zákona.

Přenesený výkon státní správy je zajišťován prostřednictvím úřadů obcí, obcí s rozšířenou působností a krajů (odbory památkové péče obcí s rozšířenou působností, stavební úřady, odbory ochrany přírody). Volená samospráva na úrovni místní i regionální zajišťuje politiku památkové péče v daném správním obvodu.³

B) Krajské úřady – ustanovení § 28 – § 28a památkového zákona

Dle ustanovení § 28 odst. 1 památkového zákona výkon státní památkové péče v kraji metodicky řídí krajský úřad.

Krajské úřady jsou při výkonu přenesené působnosti podřízeny ministerstvu kultury. Jsou správním orgánem druhého stupně k úřadům obcí s rozšířenou působností, jsou tedy jejich nadřízeným orgánem.

Orgánem krajského úřadu je rovněž Magistrát hlavního města Prahy, který vykonává zároveň působnost orgánu obce s rozšířenou působností podle ustanovení § 29 památkového zákona.

Působnost krajského úřadu je vymezena v ustanovení § 28 odst. 2 památkového zákona.

Krajský úřad plní úkoly příslušející orgánu státní památkové péče pro národní kulturní památky. Zejména vydává rozhodnutí o opatřeních, která je vlastník národní kulturní památky povinen učinit, tak jak stanoví památkový zákon v ustanovení § 10 odst. 2. Dále určuje podmínky ve věci národní kulturní

³PEK, Tomáš. *Stavební památky: specifiky přípravy a financování jejich obnovy, údržby a provozu*. Vyd. 1. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2009, s. 94. ISBN 978-80-7357-462-8.

památky, zejména pokud činnost fyzické nebo právnické osoby směřuje k nepříznivé změně stavu národní kulturní památky, tyto určující podmínky vedou k úpravě činnosti nebo k jejímu zákazu.

Krajský úřad vydává závazná stanoviska dle ustanovení § 11 odst. 1 a 3; ustanovení § 14 odst. 1 a ustanovení § 28 odst. 2 písm. e) památkového zákona. Může navrhnout vyvlastnění národní kulturní památky dle ustanovení § 15 odst. 3 a rozhodnout o dočasném užívání národní kulturní památky pro účely vědeckého výzkumu nebo výstavní účely, samozřejmě po vyjádření odborné organizace státní památkové péče, tak jak to stanoví ustanovení § 19 památkového zákona. Na jeho návrh dle ustanovení § 17 odst. 3 vymezí obecní úřad obce s rozšířenou působností ochranné pásmo, týká-li se ochrana nemovité národní kulturní památky.

Dle ustanovení § 18 památkového zákona krajský úřad vydává souhlas s přemístěním stavby, která je kulturní památkou a stejně tak ve věci přemístění movité věci, která je kulturní památkou, je potřebný předchozí souhlas krajského úřadu. V obou případech se k předmětné záležitosti vyjadřuje odborná organizace státní památkové péče.

Úlohu hrají krajské úřady i při projednávání přestupků, v ukládání a vymáhání pokut za správní delikty.

Důležitou funkcí krajského úřadu je dozor na dodržování památkového zákona a prováděcích předpisů v rozsahu své působnosti a dozor při obnově národních kulturních památek.

Krajské úřady uplatňují svá stanoviska k územně plánovací dokumentaci pro území, ve kterém je památková zóna nebo nemovitá národní kulturní památka, nejde-li o působnost ministerstva, a uplatňují stanoviska k vymezení zastavěného území dle ustanovení § 28 odst. 2 písm. c) památkového zákona.

Rada kraje zřizuje dle potřeby pracovní komisi státní památkové péče.

V samostatné působnosti dle § 28a památkového zákona kraj schvaluje návrhy dlouhodobých, střednědobých a prováděcích plánů a programů zachování a obnovy kulturních památek v kraji. Zákon zde opět nehovoří o těchto návrzích, zejména kdo je činí, není zde uvedena dikce zákona. Neexistuje ani prováděcí předpis, který by na ně odkazoval. Další činností je schvalování koncepce podpory státní památkové péče v kraji v souladu s koncepcí rozvoje státní

památkové péče v České republice a usměrňování kulturně výchovné využití kulturních památek v kraji.

C) Obecní úřad obce s rozšířenou působností – ustanovení § 29 památkového zákona

Obecní úřad obce s rozšířenou působností vykonává ve stanoveném správním obvodu státní památkovou péči, rovněž ji organizuje, a to vše v souladu s koncepcí rozvoje státní památkové péče v České republice, jak je uvedeno v ustanovení § 29 odst. 1 památkového zákona.

Ustanovení § 29 odst. 2 památkového zákona taxativně stanoví rozsah věcné příslušnosti obecního úřadu obce s rozšířenou působností.

Obecní úřad obce s rozšířenou působností vykonává dozor při obnově kulturních památek a v rozsahu své působnosti na dodržování zákona a prováděcích předpisů, usměrňuje péči o kulturní památky zajišťovanou obcemi, zabezpečuje péči o kulturní památky a nemovitosti, které nejsou kulturní památkou, ale nachází se v památkové rezervaci, památkové zóně nebo v ochranném pásmu a jako dotčený orgán vydává závazná stanoviska. Rovněž vykonává státní správu na úseku státní památkové péče.

Pravomoci obecního úřadu obce s rozšířenou působností a krajského úřadu jsou definovány obdobně, jen mají jiný předmět zájmu. U krajského úřadu jsou tomu národní kulturní památky, není-li dána přímo zákonem příslušnost Ministerstva kultury. U obecního úřadu obce s rozšířenou působností jde pak o kulturní památky a o nemovitosti, které nejsou kulturní památkou, ale jsou v památkové rezervaci, v památkové zóně nebo v ochranném pásmu.⁴

Rada obce s rozšířenou působností zřizuje dle ustanovení § 31 památkového zákona obdobně jako rada kraje pracovní komise státní památkové péče. Cílem je všestranné posuzování a koordinace úkolů státní památkové péče.

Pokud je komise zřízena, pak by měla být složena z odborníků v oblasti památkové péče, znalých místních záležitostí a problémů, týkajících se oblasti památkové péče. Požadavek určité odbornosti spočívající v zakotvení

⁴PETŘÍKOVÁ, Olga. *Legislativní analýza právních předpisů v oblasti památkové péče*. Vyd. 1. Pardubice: Univerzita Pardubice, 2013, s. 109. ISBN 978-80-7395-741-4.

minimálního dosaženého odborného vzdělání v oblasti památkové péče pro členy takto zřízených komisí, by měl být přímo zakotven v památkovém zákoně⁵.

Členem této komise je dobrovolný pracovník – konzervátor státní památkové péče, který je jmenován obecním úřadem obce s rozšířenou působností. Před jeho jmenováním musí vydat své vyjádření odborná organizace státní památkové péče. Konzervátor sleduje, v jakém stavu jsou kulturní památky a podává o tom zprávu včetně návrhu týkající se jejich péče, potřebných opatření a jejich využití. Podílí se na propagaci kulturních památek spoluprací s kulturními zařízeními, přednáškami i publikační činností. Konzervátor může navrhnout dobrovolné pracovníky, kteří by s ním spolupracovali při plnění jeho úkolů, tzv. zpravodaje státní památkové péče. Ti jsou následně pověřeni obecním úřadem obce s rozšířenou působností pro určitý územní obvod. Konzervátor sleduje a usměrňuje činnost zpravodajů.

Konzervátoři i zpravodajové jsou vybaveni osvědčením opravňujícím je vykonávat svěřené jim úkoly v oblasti památkové péče.

Činnost konzervátora i zpravodaje je čestnou funkcí, jsou jim hrazeny pouze cestovní výdaje a náhrady, které mohou vzniknout při plnění jejich úkolů.

D) Obec – ustanovení § 30 památkového zákona

V rámci své samostatné působnosti pečuje obec o kulturní památky v místě a kontroluje dodržování povinností uložených vlastníkům kulturních památek ze zákona. Pokud není vlastníkem kulturní památky, je její funkce dozorová. Obec i sama může být vlastníkem kulturní památky, pak se na ní ovšem vztahují všechny povinnosti vlastníka kulturní památky.

Obec je při své činnosti vázána odbornými vyjádřeními odborné organizace státní památkové péče.

⁵PETŘÍKOVÁ, Olga. *Legislativní analýza právních předpisů v oblasti památkové péče*. Vyd. 1. Pardubice: Univerzita Pardubice, 2013, str. 110. ISBN 978-80-7395-741-4.

E) Památková inspekce – ustanovení § 27 památkového zákona

Ministerstvo zřizuje památkovou inspekci dle ustanovení § 27 památkového zákona jako svůj specializovaný kontrolní orgán v oboru státní památkové péče. Hlavním úkolem památkové inspekce je vykonávat ústřední dozor nad dodržováním památkového zákona a prováděcích předpisů.

Předmětem dozoru jsou činnosti spojené s ochranou, obnovou a společenským uplatněním kulturních památek. Při svém dozoru zejména kontroluje stav evidence, ochrany a správy kulturních památek, jejich využívání a zpřístupňování, dodržování podmínek ochrany plnění uložených rozhodnutí a opatření orgánů státní památkové péče. Při zjištění nedostatků v péči o kulturní památky navrhuje opatření směřující k nápravě, případně uložení pokuty.

Památková inspekce též dozírá, zda odborná organizace poskytuje odbornou pomoc orgánům státní památkové péče.

F) Celní úřady – ustanovení § 27a památkového zákona

Celní úřady kontrolují, zda je dodržován předchozí souhlas ministerstva kultury týkající se vystavování, zapůjčení nebo vyvezení kulturní památky do zahraničí a zda je tato kulturní památka vrácena zpět, a je-li samozřejmě po vrácení v dobrém stavu. U věcí, které vykazují znaky kulturní památky, které mají být trvale převezeny ze zahraničí do České republiky dle ustanovení § 27a odst. 1 písm. b) památkového zákona, dochází ze strany celních úřadů ke kontrole, zda se převoz provádí se souhlasem příslušného orgánu zahraničního státu a je-li zaručena vzájemnost.

Celní úřady spolupracují s orgány státní památkové péče, s památkovou inspekci a s odbornou organizací státní památkové péče. Pokud dojde ke zjištění nedostatků, dávají podněty pro přijetí opatření nebo uložení pokut.

G) Odborná organizace státní památkové péče – ustanovení § 32 památkového zákona

V důsledku novelizace památkového zákona zákonem č. 320/2002 Sb., o změně a zrušení některých zákonů se odbornou organizací státní památkové péče stal od 1. 1. 2003 Národní památkový ústav (dále jen „NPÚ“).

Definici odborné organizace státní památkové péče, tedy NPÚ, nalezneme v ustanovení § 32 odst. 1 památkového zákona, dle které je „*organizací pro výkon a koordinaci veškeré odborné činnosti v oboru státní památkové péče k zabezpečení jednoty kulturně politických záměrů a ideově metodických, ekonomických a technických hledisek, jakož i perspektivního rozvoje státní památkové péče.*“

Zřizovatelem je ministerstvo kultury, které NPÚ i řídí. NPÚ je příspěvková organizace s celostátní působností, sídlí na Valdštejnském náměstí 3, Praha 1.

Pravomoci NPÚ jako odborné organizace státní památkové péče jsou vymezeny zákonem, a to v ustanovení § 32 památkového zákona.

§ 32 odst. 2 zákona:

Odborná organizace státní památkové péče

a) zpracovává rozboru stavu a vývoje státní památkové péče, podklady pro prognózy, koncepce a dlouhodobé výhledy rozvoje státní památkové péče,

b) organizuje, koordinuje a plní vědeckovýzkumné úkoly státní památkové péče, rozpracovává teorii a metodologii státní památkové péče a metodiku společenského uplatnění kulturních památek,

c) plní úkoly odborně metodického, dokumentačního a informačního pracoviště pro úsek státní památkové péče a zabezpečuje průzkumy, výzkumy a dokumentaci kulturních památek, památkových rezervací a památkových zón a je současně poskytovatelem údajů podle zvláštního právního předpisu,

d) vede ústřední seznam kulturních památek,

e) připravuje odborné podklady pro ministerstvo kultury, zejména pro prohlašování kulturních památek,

f) zpracovává potřebné odborné podklady pro ostatní orgány státní památkové péče, metodicky usměrňuje činnost konzervátorů a zpravodajů a poskytuje bezplatnou odbornou pomoc vlastníkům kulturních památek při zajišťování péče o kulturní památky,

g) zabezpečuje odborný dohled nad prováděním komplexní péče o kulturní památky a nad jejich soustavným využíváním,

h) sleduje kulturně výchovné využití kulturních památek a jejich propagaci a zabezpečuje kulturně výchovné využití a zpřístupnění kulturních památek, s nimiž hospodaří,

i) zabezpečuje další vzdělávání pracovníků v oboru státní památkové péče,

j) plní další úkoly na úseku státní památkové péče, kterými ji pověří ministerstvo kultury.

4) Kulturní památky

Definici kulturní památky by bylo možné odvodit již z ustanovení § 1 odst. 1 památkového zákona, kde se zejména pojednává o účelu tohoto zákona a funkci státu při péči o kulturní památky. Jedná se o funkci ochrannou, politickoorganizátorskou a kulturně výchovnou.

V této souvislosti jsou kulturní památky vymezeny jako nedílná součást kulturního dědictví lidu a svědectví jeho dějin. Kulturní památky jsou rovněž významným činitelem životního prostředí, kde výraznou součástí životního prostředí představují nemovité kulturní památky, které ovlivňují jeho ráz.

Pokud nazveme kulturní památky nenahraditelným bohatstvím státu, čímž bezpochyby jsou, není tím myšleno vlastnictví státu vztahující se ke všem kulturním památkám, neboť ne všechny kulturní památky jsou ve vlastnictví státu. Některé kulturní památky jsou v osobním vlastnictví fyzických osob a některé jsou ve vlastnictví církví. Nenahraditelným bohatstvím státu je nepochybně myšleno bohatství z pohledu jeho historického dědictví, které má z tohoto hlediska i nevyčíslitelnou historickou hodnotu.

Kulturní památky můžeme nazvat i historickým pramenem, z kterého generace současná, ale i generace budoucí, bude čerpat a jeho prostřednictvím si bude uvědomovat svoji identitu a národní hrdost, inspirována činy svých předků.

V definování kulturní památky lze pokračovat výčtem uvedeným v ustanovení § 2 památkového zákona.

Dle tohoto zákonného ustanovení lze prohlásit kulturní památkou nemovité věci a movité věci, nebo jejich soubory, které musí mít vlastnosti uvedené v ustanovení § 2 odst. 1 písm. a) památkového zákona, tedy *pokud jsou významnými doklady historického vývoje, životního způsobu a prostředí společnosti od nejstarších dob do současnosti, jako projevy tvůrčích schopností a práce člověka za nejrůznějších oborů lidské činnosti, pro jejich hodnoty revoluční, historické, umělecké, vědecké a technické.*

Druhou skupinou mohou být nemovité věci a movité věci nebo jejich soubory, které *mají přímý vztah k významným osobnostem a historickým událostem* dle § 2 odst. 1 písm. b) památkového zákona. To znamená, že nemusí vykazovat vlastnosti uvedené v § 2 odst. 1 písm. a) památkového zákona, stačí, když naplňují ustanovení § 2 odst. 1 písm. b) památkového zákona.

Pokud věci nemovité nebo movité nevykazují některé z výše uvedených vlastností, nemohou být za kulturní památky prohlášeny.

Mezi věci movité, které mají přímý vztah k významným osobnostem, patří plzeňské interiéry Adolfa Loose, neboť Adolf Loos mezi významné osobnosti nepochybně patří. Kulturní památky, které vzešly z díla Adolfa Loose vykazují i zákonné znaky dle ustanovení § 2 odst. 1 písm. a) památkového zákona.

Vysvětlení, zda se jedná o věci movité nebo nemovité povahy si dovoluji malý exkurz zpět do dosavadního občanského zákoníku, zákona č. 40/1964 Sb., (dále jen „obč. zák.“) a srovnání předmětné věci s novým občanským zákoníkem, zákonem č. 89/2012 Sb. (dále jen „NOZ“). Srovnání uvádím proto, neboť v době, kdy jsem zpracovávala svoje téma v rámci studentského grantového projektu, tak jak je uvedeno v úvodu mé diplomové práce, byl ještě platný zákon č. 40/1964 Sb. NOZ přináší již podstatné změny.

V ustanovení § 119 odst. 2 obč. zák., byl vymezen pojem nemovitosti, kterými byly pouze pozemky a stavby spojené se zemí pevným základem. Ostatní věci, které nebylo možné podřadit pod pojem nemovitosti, bylo třeba považovat za věci movité. Pozemky byly považovány za nemovitosti vždy.

Podle ustanovení § 120 obč. zák. bylo součástí věci vše, co k ní podle její povahy náleželo a nemohlo být odděleno, aniž by se tím věc znehodnotila. Dle § 120 odst. 2 obč. zák. stavba nebyla součástí pozemku a z tohoto ustanovení tak vyplývalo, že vlastníkem pozemku a vlastníkem stavby, která je na něm umístěná, nemusela být jedna osoba, ale dva různé subjekty.

Příslušenstvím věci byly podle § 121 odst. 1 obč. zák. věci, které náležely vlastníku věci hlavní a byly jím určeny k tomu, aby byly s hlavní věcí trvale užívány.

NOZ definuje věci a jejich rozdělení v hlavě IV, v ustanovení § 489 a následující.

Dle ustanovení § 489 NOZ je věcí v právním smyslu vše, co je rozdílné od osoby a slouží potřebě lidí.

Legální definice nemovité a movité věci je uvedena v ustanovení § 498 NOZ.

V ustanovení § 498 odst. 1 NOZ nalezneme definici nemovitých věci *„nemovité věci jsou pozemky a podzemní stavby se samostatným účelovým*

určením, jakož i věcná práva k nim, a práva, která za nemovité věci prohlásí zákon. Stanoví-li jiný právní předpis, že určitá věc není součástí pozemku, a nelze-li takovou věc přenést z místa na místo bez porušení její podstaty, je i tato věc nemovitá.“

Z ustanovení § 498 odst. 2 NOZ vyplývá definice movité věci „*veškeré další věci, ať je jejich podstata hmotná nebo nehmotná, jsou movité.*“

Součástí pozemku dle ustanovení § 506 NOZ *je prostor nad povrchem i pod povrchem, stavby zřízené na pozemku a jiná zařízení (dále jen „stavba“)* s výjimkou staveb dočasných, včetně toho, co je zapuštěno v pozemku nebo upevněno ve zdech. *Není-li podzemní stavba nemovitou věcí, je součástí pozemku, i když zasahuje pod jiný pozemek.*

Změnou památkového zákona je oproti dosavadní právní úpravě umožněno samostatně prohlásit za kulturní památku stavbu, která není samostatnou věcí nebo soubor staveb. Po prohlášení za kulturní památku se považuje za nemovitou kulturní památku.

Prohlašuje-li se soubor věcí nebo soubor staveb za kulturní památku dle zákona, nemusí mít všechny věci nebo všechny stavby z těchto souborů znaky kulturní památky. Tato kulturní památka má význam jako celek, například jako sbírka a není podstatné, že jedna věc nevykazuje známky kulturní památky.

a. Prohlašování kulturních památek

Věci nemovité i movité povahy, případně jejich soubory taxativně uvedené v ustanovení § 2 památkového zákona prohlašuje za kulturní památky ministerstvo kultury České republiky na základě vlastního podnětu, a to postupem stanoveným v ustanovení § 3 památkového zákona.

U archeologického nálezu platí jiný režim, a to sice takový, že prohlášení archeologického nálezu za kulturní památku navrhuje ministerstvu kultury Akademie věd České republiky.

Definice archeologického nálezu je uvedena v ustanovení § 23 odst. 1 památkového zákona a je jím *věc nebo soubor věcí, která je dokladem nebo pozůstatkem života člověka a jeho činnosti od počátku jeho vývoje do novověku a zachovala se zpravidla pod zemí.*

V důsledku nálezu Ústavního soudu č. 240/2005 Sb., je režim prohlašování kulturních památek již v současné době podřízen správnímu řádu. Pro praxi to tedy znamená, že ministerstvo kultury je povinno postupovat po procesní stránce důsledně podle obecné procesní úpravy. Zákon explicitně stanoví, že „ministerstvo prohlašuje kulturní památky“, to znamená, že tak činí vždy z úřední povinnosti.⁶

Ministerstvo kultury nemůže prohlásit věc nebo stavbu za kulturní památku bez dalšího. To znamená, že pokud samo neobdrželo od krajského úřadu a obecního úřadu obce s rozšířenou působností jejich stanovisko, je zde obligatorně uložená povinnost ministerstvu si toto stanovisko samo vyžádat. Stanovisko je podkladem pro správní řízení.

Závazná stanoviska odborů památkové péče obcí s rozšířenou působností se někdy spíše řídí vůlí zastupitelstva než stanoviskem NPÚ v jeho odborném vyjádření.⁷

Vyjádření obecního úřadu obce s rozšířenou působností stejně jako vyjádření krajského úřadu podle § 3 odst. 1 zákona č. 20/1987 Sb., o státní památkové péči, není tzv. závazným stanoviskem ve smyslu § 149 správního řádu z roku 2004, ale jde o stanovisko vydané v režimu § 154 citovaného zákona. Proto se v případě rozdílných stanovisek mezi nimi a Ministerstvem kultury neuplatní postup podle § 136 odst. 6 správního řádu z roku 2004. Ministerstvo kultury, které rozhoduje o prohlášení věci kulturní památkou, tedy rozhoduje ve věci samé, již z toho důvodu není oprávněno podat opravný prostředek proti rozhodnutí, kterým se podle § 156 odst. 2 správního řádu z roku 2004 ruší předchozí vyjádření obecního úřadu obce s rozšířenou působností vydané podle § 3 odst. 1 zákona č. 20/1987 Sb., o státní památkové péči.⁸

Ministerstvo si fakultativně může vyžádat i posudky různých organizací, a to vědeckých, uměleckých a odborných.

⁶VARHANÍK, Jiří. MALÝ, Stanislav. *Zákon o státní památkové péči*. Komentář. Vyd. Wolters Kluwer ČR. Praha 2011, s. 8. ISBN 978-80-7357-659-2.

⁷PEK, Tomáš. *Stavební památky: specifiky přípravy a financování jejich obnovy, údržby a provozu*. Vyd. 1. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2009, s. 96. ISBN 978-80-7357-462-8.

⁸Rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 18. 6. 2009, (SJS) 11 Ca 159/2008

Postup při prohlašování věci za kulturní památku stanoví vyhláška č. 66/1988 Sb., kterou se provádí zákon České národní rady č. 20/1987 Sb., o státní památkové péči.

Pokud ministerstvo kultury hodlá věc nebo stavbu z vlastního podnětu, tedy z moci úřední, prohlásit za kulturní památku, vyrozumí o tomto záměru písemně vlastníka věci nebo stavby a umožní mu vyjádřit se k tomuto návrhu.

Od sdělení záměru o prohlášení věci nebo stavby za kulturní památku vlastníkovi, má vlastník povinnost chránit svoji věc nebo stavbu před poškozením, zničením nebo odcizením, i když tato věc nebo stavba dosud nebyla prohlášena kulturní památkou.

Vlastníkovi je stanovena zákonná povinnost oznámit každou, byť jen zamýšlenou, ale i uskutečněnou změnu vlastnictví, správy nebo užívání věci nebo stavby, která má být prohlášena za kulturní památku. Změnou vlastnictví by došlo ke změně účastníků řízení. Důležitou skutečností může být zejména to, pokud před vyrozuměním ministerstva kultury o záměru prohlásit stavbu kulturní památkou, došlo k ohlášení stavebních prací a v důsledku toho by mohlo dojít ke zničení kulturního dědictví nesprávným postupem především tam, kde by mělo dojít k práci restaurátora. Proto je nesmírně důležitá oznamovací povinnost vlastníka.

Ministerstvo kultury stejně jako orgány státní památkové péče – krajský úřad nebo obecní úřad obce s rozšířenou působností mohou písemně vyzvat vlastníka věci nebo stavby o oznámení údajů týkající se těchto věcí nebo staveb, případně jejich zamýšlené změny. Musí se jednat pouze o věci nebo stavby mimořádně umělecké nebo historické hodnoty, které by mohly být prohlášeny za kulturní památky. Vlastník je povinen umožnit prohlídku těchto věcí nebo staveb, či pořízení jejich dokumentace.

Předmětem tohoto oznámení vlastníka je název, druh a popis věci, její fotodokumentace, rozměry, údaje o její provedené obnově, technickém stavu, umístění, stejně tak způsob jejího užívání a nakládání s ní. Na základě tohoto oznámení a rovněž prohlídkou věcí a staveb mohou být stanoveny předpoklady vedoucí k prohlášení kulturní památkou.

Pokud ministerstvo kultury rozhodne o prohlášení věci nebo stavby za kulturní památku, vyrozumí o této skutečnosti písemně vlastníka věci nebo

stavby, krajský úřad, obecní úřad obce s rozšířenou působností a Národní památkový úřad (odbornou organizaci státní památkové péče). V rozhodnutí může být současně uvedeno, že výslovně uvedené stavby se kulturní památkou nestávají, ale pozemek, na kterém jsou zřízeny se prohlašuje za kulturní památku.

Rozhodne-li ministerstvo kultury o prohlášení archeologického nálezu kulturní památkou, je povinno vyrozumět též Akademii věd České republiky.

Povinnost vyrozumět zůstává i v případě, že ministerstvo kultury neshledalo důvody pro prohlášení věci nebo stavby za kulturní památku.

Kulturní památkou se věc nebo stavba stává až právní mocí rozhodnutí ministerstva kultury.

Řádným opravným prostředkem proti rozhodnutí ministerstva kultury o prohlášení věci nebo stavby za kulturní památku je rozklad dle § 152 správního řádu.

Možnost odvolání proti rozhodnutí ministerstva kultury by měla být uvedena již v památkovém zákoně, je to důležitá informace pro vlastníky věci nebo staveb.

Rozhodnutí o prohlášení díla za kulturní památku podle § 2 zákona ČNR č. 20/1987 Sb., o státní památkové péči, je omezením vlastnického práva ve veřejném zájmu a za náhradu.⁹

Prohlášení nemovitosti za kulturní památku není omezením vlastnického práva bez náhrady ve smyslu ustanovení čl. 11 odst. 4 Listiny základních práv a svobod. Touto náhradou je třeba rozumět zejména poskytnutí odborné pomoci při obnově památky, poskytování podkladů a informací, zabezpečování projektových a stavebněrestaurátorských prací při obnově vybraných kulturních památek a možnost žádat o poskytnutí fakultativního příspěvku na obnovu kulturní památky.¹⁰

⁹Rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 12. 5. 2004, 5 A 48/2002

¹⁰Rozsudek Ústavního soudu ze dne 23. 6. 1994, (ÚS) I. US 35/94

b. Národní kulturní památky

Definici národní kulturní památky lze vyvodit z ustanovení § 4 odst. 1 památkového zákona, ve kterém se stanoví, že *kulturní památky, které tvoří nejvýznamnější součást kulturního bohatství národa, prohlašuje vláda České republiky za národní kulturní památky.*

V zákoně není přesně specifikováno, co se rozumí pojmem „*nejvýznamnější součást kulturního bohatství národa*“, neboť zde nejsou nastaveny parametry či kritéria. Podstatné je, že národní kulturní památkou se může stát pouze kulturní památka. Nelze tudíž prohlásit národní kulturní památkou věc nebo stavbu, pokud tato předtím nebyla památkově chráněna tak, že byla prohlášena kulturní památkou.

Prohlášení národní kulturní památkou je obligatorně činěno vládou České republiky, a to nařízením vlády, což obecně závazný právní (podzákonný) předpis, který je publikován ve Sbírce zákonů.

Vláda České republiky stanoví nařízením podmínky ochrany národních kulturních památek a obecné podmínky zabezpečování státní památkové péče o národní kulturní památky. Toto nebylo dosud naplněno.

Zákon neupravuje zrušení národní kulturní památky.

c. Památkové rezervace

Legální definice památkové rezervace je uvedena v ustanovení § 5 památkového zákona. Jedná se o *území, jehož charakter a prostředí určuje soubor nemovitých kulturních památek, popřípadě archeologických nálezů.* Nemůže se jednat pouze o jednu nemovitou kulturní památku nebo jeden archeologický nález, pokud zákonodárce v legální definici hovoří o souboru nemovitých kulturních památek. Nemůže se rovněž jednat o věc movitou, to ovšem neplatí v případě archeologických nálezů.

Nařízením vlády České republiky může být výše uvedené území prohlášeno jako celek za památkovou rezervaci. Není příliš vhodné, že zákonodárce použil výraz „může“, neboť tento výraz je zavádějící, směřující k fakultativní možnosti, ač je zde daná obligatorní povinnost, jsou-li naplněny zákonné znaky. Formulace by měla být obdobná jako u národní kulturní památky.

V ustanovení § 5 odst. 1 památkového zákona se pojednává o tom, že vláda může nařízením stanovit podmínky pro zabezpečení ochrany památkové rezervace. Tyto podmínky se mohou vztahovat i na nemovitosti nacházející se na území památkové rezervace, které však nebyly prohlášeny za kulturní památky. V tom případě jsou vlastníci těchto nemovitostí povinni dodržovat podmínky ochrany určené v nařízení vlády. Je to jisté omezení jejich práv.

Dle ustanovení § 5 odst. 2 památkového zákona stanoví vláda České republiky nařízením obecné podmínky zabezpečování státní památkové péče v památkových rezervacích. Toto nebylo dosud naplněno.

Zákon neupravuje zrušení památkové rezervace.

d. Památkové zóny

Za památkovou zónu může dle ustanovení § 6 odst. 1 památkového zákona prohlásit ministerstvo kultury (po projednání krajským úřadem) území sídelního útvaru nebo jeho části s menším podílem kulturních památek, historické prostředí nebo část krajinného celku, které vykazují významné kulturní hodnoty.

Je opět otázkou, co si lze představit pod pojem „menší podíl kulturních památek“ a jak specifikovat „významné kulturní hodnoty“. Definice památkové zóny tudíž není přesně formulovaná a jasně vymezená.

Pro prohlášení památkové zóny je dle vyhlášky č. 66/1988 Sb., určující *charakteristika významných kulturních hodnot území, vymezení hranice památkové zóny, popis předmětu ochrany a péče, stanovení podmínek pro stavební a další činnosti směřující k ochraně území a zvýšení kvality životního prostředí.*

Při pořizování územně plánovacích podkladů a územně plánovací dokumentace vyznačí příslušný orgán územního plánování území památkové zóny a rovněž její ochranné pásmo, je-li zřízeno. Nebyla-li územně plánovací dokumentace zpracována pro území památkové zóny, je tato potřebná dokumentace doplněna na základě podnětu ministerstva kultury. Podnět směřuje k příslušnému orgánu územního plánování.

Ministerstvo kultury má povinnost oznámit odborné organizace, kterou je Národní památkový ústav, že území bylo prohlášeno za památkovou zónu. Tato

skutečnost je vyznačeno v Ústředním seznamu kulturních památek (dále jen „ÚSKP“).

Plány ochrany památkových rezervací a památkových zón dle ustanovení § 6a nebyly prozatím vymezeny.

e. Evidence kulturních památek

Evidence kulturních památek je upravena v ustanovení § 7 památkového zákona, podrobnosti stanoví obecně závazný právní předpis, kterým je vyhláška č. 66/1988 Sb., kterou se provádí zákon České národní rady č. 20/1987 Sb., o státní památkové péči.

Evidence se provádí zápisem do Ústředního seznamu kulturních památek České republiky (dále jen „ÚSKP“), který vede Národní památkový ústav, což je odborná organizace státní památkové péče. Sídlo Národního památkového ústavu je v Praze 1, Valdštejnské náměstí č. 3.

Do ÚSKP se zapisují kulturní památky, národní kulturní památky, památkové rezervace, památkové zóny, ochranné pásmo nemovité kulturní památky a nemovité národní kulturní památky, památkové rezervace a památkové zóny; zapisují se zde všechny skutečnosti týkající se těchto památek, aby byla zajištěna jejich maximální ochrana s tím spojená.

ÚSKP je souborem základních údajů, které určují kulturní památku, památkovou rezervaci a památkovou zónu. Tvoří jej stejnopis o prohlášení věci za kulturní památku, památkovou rezervaci a památkovou zónu, rejstřík, evidenční listy a dokumentace včetně fotografií. Do ÚSKP se rovněž запиší dotčené parcely a vykreslí se hranice v kopiích pozemkových map.

V ÚSKP se eviduje prohlášení kulturní památky za národní kulturní památku a vymezení jejího ochranného pásma, vyznačuje se skutečnost, pokud se kulturní památka nachází v památkové rezervaci, v památkové zóně nebo v ochranném pásmu a evidují se všechny změny vlastnictví, přemístění, u nemovitých kulturních památek se evidují i změny jejich využití.

Povinností Národního památkového ústavu je rovněž zapsání všech kulturních památek, které byly vedeny v dosavadních státních seznamech podle zákona č. 22/1958 Sb., o kulturních památkách, do ÚSKP.

Povinností Národního památkového ústavu je ohlášení údajů po zápisu do ÚSKP, a to příslušnému katastrálnímu úřadu. Ohlašují se údaje týkající se ochrany nemovitostí podle památkového zákona zapisované do katastru nemovitostí podle katastrálního zákona. Ohlašují se případně i změny těchto údajů.

Další povinností Národního památkového ústavu po provedení evidence v ÚSKP je vyrozumění o této skutečnosti vlastníka kulturní památky, krajský úřad a obecní úřad obce s rozšířenou působností. Povinnost vyrozumět stavební úřad připadá v případě, že se jedná o nemovitou kulturní památku. U archeologického nálezu vyrozumí Archeologický ústav Akademie věd České republiky. Dojde-li ke zrušení prohlášení věci nebo stavby za kulturní památku dle ustanovení § 8 památkového zákona, náleží k povinnosti informovat o této skutečnosti výše uvedené subjekty.

Aby evidence byla úplná a aktuální, vyvstává pro vlastníka kulturní památky povinnost oznámit každou změnu vlastnictví, správy či užívání nebo přemístění této kulturní památky, a to nejpozději do 30 dnů ode dne změny. Oznámení vlastník učiní Národnímu památkovému ústavu.

Údaje o nemovitých kulturních památkách jsou veřejně přístupné v ÚSKP a v seznamech kulturních památek správních obvodů krajských úřadů a obecních úřadů obcí s rozšířenou působností. Jiné je to u movitých kulturních památek, neboť v jejich případě mohou do seznamů nahlížet pouze vlastníci této památky, osoby při výkonu státní správy, potřebují-li tyto údaje pro plnění svých úkolů, osoby pro studijní účely a osoby pro vědeckovýzkumné účely. Poslední dva jmenované okruhy osob tak mohou činit pouze na základě písemného potvrzení příslušného školského zařízení, pokud jde o osoby, které potřebují tyto údaje pro studijní účely a v případě vědeckovýzkumných účelů je potřebné předložení písemného potvrzení zadavatele výzkumného úkolu. Ostatní osoby nemohou do seznamů nahlížet, leda by jim vlastníci památky vydal písemný souhlas.

Příslušný katastrální úřad musí obdržet od odborné organizace veškeré zápisy do ÚSKP k vyznačení evidence nemovitostí v katastru nemovitostí. Současně se připojí kopie pozemkových map se zakreslením hranic památkově chráněných nemovitostí a jejich ochranných pásem a listina s uvedením všech dotčených parcel.

Realitou zůstává, že údaje v Ústředním seznamu kulturních památek ČR jsou neurčité a související zápis v katastru nemovitostí jim neodpovídá (často ani pro neurčitost nemůže). Nesoulad v datech může být tak značný, že se vám nemusí podařit zapsanou nemovitou památku v on-line databázi na webu NPÚ vůbec najít, přestože v ní zápis pod jiným označením existuje. Provádění zápisu do ÚSKP řeší Pokyn hlavního konzervátora NPÚ pro vedení ÚSKP ČR a souvisejících evidencí památkového fondu ČR.¹¹

Dne 25. listopadu 2011 proběhl na Fakultě právnické Západočeské univerzity v Plzni seminář k tématu legislativa v péči o kulturní dědictví. V rámci tohoto semináře mne zaujala problematika pasportizace památek. K této problematice proběhl výzkum na katedře Arts managementu Podnikohospodářské fakulty Vysoké školy ekonomické. V rámci tohoto výzkumu došlo k výstupům ve formě památkové karty, jakéhosi návrhu pasportu, které by mohly doplnit stávající památkové pasporty.

V takto navrhované kartě se požaduje, aby bylo zmíněno současné využití nebo původní určení objektu. Datum vzniku, stručná historie objektu, posloupnost majitelů, výrazné historické a kulturní události spojené s objektem, ale k tomu i nedávná historie a samozřejmě současné využití s výhledem do budoucna. Na závěr by měla být stručná ekonomická analýza památky, druh vlastnictví a způsoby financování objektu a další ekonomické a statistické informace.¹²

f. Zrušení prohlášení věci nebo stavby za kulturní památku

Zrušení prohlášení věci nebo stavby za kulturní památku upravuje ustanovení § 8 památkového zákona, podrobnosti stanoví ustanovení § 7 obecně závazného právního předpisu, jímž je vyhláška č. 66/1988 Sb., kterou se provádí zákon České národní rady č. 20/1987 Sb., o státní památkové péči.

¹¹PEK, Tomáš. *Stavební památky: specifika přípravy a financování jejich obnovy, údržby a provozu*. Vyd. 1. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2009, s. 24. ISBN 978-80-7357-462-8.

¹²PATOČKA, Jiří, ed. a KOUBA, Vojtěch, ed. *Možnosti a meze socioekonomické pasportizace památek: sborník ze semináře a panelové diskuse k tématu legislativa v péči o kulturní dědictví: Západočeská univerzita v Plzni, 25. listopadu 2011*. Vyd. 1. Pardubice: Univerzita Pardubice, Fakulta restaurování, 2012, s. 11. ISBN 978-80-7395-538-0.

Řízení o zrušení prohlášení věci nebo stavby za kulturní památku (dále jen „zrušení prohlášení“) podléhá správnímu řádu.

Původní rozhodnutí o prohlášení věci nebo stavby za kulturní památku se neruší, pouze již nemá právní účinky, věc nebo stavba již není kulturní památkou.

Zrušení prohlášení se netýká národní kulturní památky, pouze kulturní památky.

Zákon hovoří o mimořádně závažných důvodech, pro které může dojít ke zrušení prohlášení. Není zde zcela jasně uvedeno, jaké mimořádně závažné důvody má na mysli, v zákoně ani v prováděcí vyhlášce nejsou mimořádně závažné důvody uvedeny. Mimořádně závažným důvodem by nemělo být vážné poškození stavby, kdy tento stav lze odstranit. Mimořádně závažným důvodem by nemělo být ani poškození stavby živlem, kdy může být zachováno torzo této historické památky jako zřícenina. Zrušení prohlášení by rozhodně nemělo být ve veřejném zájmu v případě např. nové výstavby, těžby nerostů, dopravních staveb. Zachování kulturní památky by mělo být prioritní, neboť je nenahraditelným bohatstvím státu, tak jak je ostatně uvedeno v ustanovení § 1 odst. 1 památkového zákona.

Mimořádně závažným důvodem pro zrušení prohlášení by nepochybně bylo zjištění, že předmětná věc je falzifikátem nebo v případě, že z důvodu zásahu živlu byla zničena část stavby s prvkem, kvůli kterému byla tato stavba prohlášena za kulturní památku.

Řízení o zrušení prohlášení může zahájit z moci úřední ex offio ministerstvo kultury, nebo může být zahájeno na žádost vlastníka kulturní památky nebo organizace, které prokáže právní zájem.

Žádost o zrušení prohlášení věci za kulturní památku podle § 8 zákona č. 20/1987 Sb., o státní památkové péči, není opravným prostředkem proti rozhodnutí o prohlášení věci za kulturní památku podle § 3 téhož zákona. Prostřednictvím tohoto postupu lze zrušit památkovou ochranu do budoucna, pokud nastaly mimořádně závažné okolnosti, které odůvodňují změnu původně přiznaného statusu. Nelze jím však přezkoumat zákonnost původního rozhodnutí o prohlášení věci za kulturní památku.¹³

¹³Rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 4. 9. 2015, (SJS) 8 As 133/2014

Ministerstvo kultury si vyžádá vyjádření krajského úřadu a obecního úřadu obce s rozšířenou působností; pokud se jedná o archeologický nález, potom si vyžádá vyjádření Akademie věd České republiky. Jestliže řízení není zahájeno na podnět vlastníka kulturní památky, musí mu být obligatorně umožněno zúčastnit se ohledání a též vyjádření se k předmětné záležitosti.

Žádost o zrušení prohlášení musí obsahovat název kulturní památky, rejstříkové číslo ÚSKP, umístění a bližší určení kulturní památky, vlastnické vztahy a samozřejmě podstatné zdůvodnění žádosti.

Pokud ministerstvo kultury stanoví podmínky, ke kterým váže zrušení prohlášení, pak náklady vynaložené na splnění těchto podmínek jasně nese žadatel. Pokud se řízení zahajuje s podnětu ministerstva kultury, pak náklady hradí ten, k jehož zájmu došlo ke zrušení prohlášení.

Předmětné podmínky, které mohou být ministerstvem stanoveny jsou zpracování měřické a fotografické dokumentace, stavebně historické či archeologické průzkumy, přemístění vybraných prvků kulturní památky a úprava vzniklého prostoru. Pokud ministerstvo stanoví podmínky, musí následně být provedena kontrola splnění těchto podmínek a až poté může dojít k příslušnému rozhodnutí.

Ministerstvo kultury je jako právnická osoba dotčená ve svých základních právech a svobodách oprávněno podat ústavní stížnost podle § 72 odst. 1, písm. a) zákona č. 182/1993 Sb., o Ústavním soudu proti rozsudku soudu, kterým bylo pro nezákonnost zrušeno rozhodnutí o prohlášení nemovitosti za kulturní památku. Soud, který dospěje k závěru, že zákon vydaný do 31. 12. 1991, jehož má být při řešení věci použito, je v rozporu s Listinou základních práv a svobod, je povinen věc předložit Ústavnímu soudu. Na tom nic nemění ustanovení § 6 odst. 1 ústavního zákona č. 23/1991 Sb., podle kterého takový zákon ztratil účinnost dnem 31. 12. 1991.¹⁴

¹⁴Rozsudek Ústavního soudu ze dne 23. 6. 1994, (ÚS) I. US 35/94

5) Péče o kulturní památky

Kapitolu péče o kulturní památky bych zahájila obecnou zásadou právní „neznalost zákona neomlouvá – ignorancia iuris non exkusat“.

V případě péče o kulturní památky je pro vlastníky kulturních památek tato obecná zásada právní jednoznačná, neboť jak již bylo řečeno v předchozích kapitolách této práce, kulturní dědictví národa a zachování svědectví jeho dějin jako nenahraditelného bohatství státu, by mělo být pro každého vlastníka prioritní. Nesplněním povinností stanovených zákonem by mělo zakládat uložení sankce vlastníkovu kulturní památky.

Každý vlastník kulturní památky by se měl seznámit s povinnostmi, které pro něj vyplývají ze zákonné normy. Zákonný předpis by zase na druhou stranu měl být pro vlastníka srozumitelný, jasný, přesně určující jeho povinnosti, ale i jeho oprávnění.

Péči o kulturní památky je věnována část druhá památkového zákona, konkrétně ustanovení § 9 - § 20.

a. Ochrana a užívání kulturních památek

Dle čl. 35 odst. 3 Listiny základních práv a svobod nikdo při výkonu svých práv nesmí ohrožovat ani poškozovat životní prostředí, přírodní zdroje, druhové bohatství přírody a kulturní památky nad míru stanovenou zákonem.

Stát chrání kulturní památky nejen pro jejich hodnoty historické, umělecké, vědecké a technické, ale zejména proto, že jsou nedílnou součástí kulturního dědictví lidu a svědectví jeho dějin. Věci kulturní hodnoty, které nebyly zapsány do státních seznamů kulturních památek, ale vykazují znaky kulturní památky, budou tak za kulturní památky postupně prohlašovány.

Ochranou kulturních památek se rozumí stanovení povinností daných vlastníkovu kulturní památky uvedených v ustanovení § 9 památkového zákona, především pečovat o kulturní památku takovým způsobem, aby byla zachována pro generace příští, udržovat ji v dobrém technickém a estetickém stavu a chránit ji před svévolným poškozením, znehodnocením, zničením či ohrožením. Jedná-li se o movitou kulturní památku, je vlastník povinen chránit ji před odcizením, též

před odcizením součástí či příslušenství věci. Vlastník má dbát na vhodné a přiměřené užívání kulturní památky.

Vlastník pečuje o kulturní památku na vlastní náklady.

Skončil-li nájem nebytového prostoru, v němž je umístěna movitá kulturní památka, v důsledku výpovědi pronajímatele, pak je dosavadní nájemce jako vlastník chráněných movitých věci povinen najít jiný vhodný prostor k jejich umístění a požádat o souhlas krajského úřadu a vyjádření odborné organizace státní památkové péče.¹⁵

Povinnost chránit kulturní památku nemá jen vlastník této kulturní památky, ale též ten, kdo ji užívá nebo ji spravuje. Zejména má dbát o neporušené uchování a účinné uplatnění uměleckých a kulturně historických hodnot této kulturní památky.

Organizace, která kulturní památku spravuje nebo ji užívá má povinnost zajistit ochranu movitých kulturních památek po dobu trvání stavu nebezpečí, nouzového stavu, stavu ohrožení státu a válečného stavu v souladu se zákonem č. 222/1999 Sb., o zajišťování obrany České republiky, ve znění pozdějších předpisů; zákonem č. 240/2000 Sb., o krizovém řízení a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů; zákonem č. 241/2000 Sb., o hospodářských opatřeních pro krizové stavy a o změně některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů.

Při převodu kulturní památky na jiného vlastníka nebo při předání této památky k provedení obnovy nebo při přenechání k dočasnému užívání je vlastník povinen uvědomit o skutečnosti, že se jedná o kulturní památku, která je v režimu zvláštní, památkové ochrany. V případě provádění obnovy má povinnost seznámit se závazným stanoviskem k obnově. V případě, že držitel kulturní památky s ní nakládá v rozporu s památkovým zákonem, má vlastník kulturní památky prokázat, že splnil svoji oznamovací povinnost. Důkazní břemeno má tedy vlastník kulturní památky.

Povinnost chránit kulturní památky mají rovněž občané a organizace, které nejsou vlastníky těchto památek, zejména jsou povinni zdržet se takového chování, které by vedlo k ohrožení zachování kulturních památek a mohlo

¹⁵Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 26. 4. 2007, (Re) 28 Cdo 2152/2006

způsobit nepříznivé změny jejich stavu. Jedná se o znehodnocení kulturních památek různými nápisy, poškození exponátů při prohlídkách, lezení po zříceninách, apod.

Vlastník kulturní památky má oznamovací povinnost vůči obecnímu úřadu obce s rozšířenou působností (u kulturní památky) nebo krajskému úřadu (u národní kulturní památky), pokud nastane stav, ze kterého vyplývá ohrožení nebo poškození památky, a to podle ustanovení § 12 památkového zákona. Oznámení je povinen učinit bez zbytečného odkladu.

Jestliže vlastník nemovité kulturní památky oznámí ohrožení této památky (§ 12 zákona ČNR č. 20/1987 Sb., o státní památkové péči) a současně požádá o souhlas s odstraněním stavby, není k rozhodnutí o odstranění stavby podle § 88 odst. 2 stavebního zákona věcně příslušný orgán státní památkové péče, ale stavební úřad. Rozhodne-li o takové žádosti orgán státní památkové péče tak, že vydá rozhodnutí o způsobu odstranění závad, je takové rozhodnutí nulitním aktem z důvodu absolutní inkompetence rozhodujícího orgánu; soud takové rozhodnutí zruší z povinnosti úřední.¹⁶

Povinností vlastníka je též dávat podněty, aby správní orgán rozhodl o způsobu odstranění vzniklé závady.

Vlastník má i ohlašovací povinnost vůči obecnímu úřadu obce s rozšířenou působností, pokud hodlá provést změnu jejího užívání, jde-li o nemovitou kulturní památku, potom i její zamýšlené vyklizení. U národní kulturní památky ohlašuje tuto skutečnost krajskému úřadu.

Pro vlastníka kulturní památky vyplývá z institutu vlastnictví podle ustanovení § 9 památkového zákona jednoznačně povinnost pečovat o tuto památku, udržovat její dobrý stav, aby nedocházelo k jejím nepříznivým změnám, chránit ji před poškozením, znehodnocením či odcizením, tak jak bylo uvedeno výše.

Neplní-li vlastník své povinnosti, dojde z moci úřední k uložení opatření k nápravě, které se vydává ve správním řízení. Tato opatření zajistí další zachování kulturní památky, jejích kulturně-historických hodnot a její vypovídající schopnosti jako historického pramene.

¹⁶Rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 10. 3. 1995, (SJS) 6 A 28/94

U kulturní památky vydává rozhodnutí o opatřeních obecní úřad obce s rozšířenou působností. Před vydáním rozhodnutí se obligatorně musí vyjádřit odborná organizace státní památkové péče. V rozhodnutí je stanovena lhůta, v níž je vlastník kulturní památky povinen uložená opatření vykonat.

Pokud se jedná o národní kulturní památku, vydává rozhodnutí o opatřeních krajský úřad po vyjádření odborné organizace státní památkové péče, a to v souladu s podmínkami, které stanovila nařízením vláda České republiky pro zabezpečení ochrany národní kulturní památky.

Rozhodnutí o opatřeních může být rovněž vydáno na vlastní žádost vlastníka kulturní památky nebo národní kulturní památky. Rozhodnutí v tomto případě vydává opět u kulturní památky obecní úřad obce s rozšířenou působností, u národní kulturní památky krajský úřad. V praxi je tento postup nezvyklý, neboť vlastník se může obrátit v případě pomoci na příslušné pracoviště Národního památkového ústavu. Pomoc je bezplatná.

Než dojde k obnově kulturní památky, měla by být na prvním místě zohledněna preventivní ochrana, která je prioritní. U movitých kulturních památek je preventivní péčí zajištění dobrého technického stavu budovy, kde se nacházejí, důležitá je též teplota a vlhkost, stav památky též ovlivňuje řada dalších aspektů, ke kterým nepochybně náleží i počet návštěvníků. Je důležité zabezpečit exponáty při prohlídkách, aby nedošlo k nechtěnému poškození, znehodnocení či odcizení kulturní památky. Měl by být pevně stanovený počet návštěvníků a četnost prohlídek.

b. Obnova kulturních památek

Legální definici obnovy lze vymezit z ustanovení § 14 památkového zákona a z ustanovení § 9 odst. 1 vyhlášky č. 66/1988 Sb., kterou se provádí zákon České národní rady č. 20/1987 Sb., o státní památkové péči.

Obnovou se rozumí údržba, oprava, rekonstrukce, restaurování nebo modernizace budovy, dále nástavba či přístavba.

Pod pojem „obnova kulturní památky“ obsažený v § 14 odst. 1 zákona č. 20/1987 Sb., o státní památkové péči, nespadá jakýkoliv zásah na památce, nýbrž jen činnosti, pro které citovaný zákon tuto legislativní zkratku zavedl. Tyto

činnosti jsou buď definovány právními předpisy, jako je tomu u pojmu „jiná úprava kulturní památky“ (§ 9 vyhlášky č. 66/1988 Sb., kterou se provádí zákon České národní rady č. 20/1987 Sb., o státní památkové péči), nebo je třeba je vyložit s přihlédnutím k jejich stavebnětechnickému významu.¹⁷

Definici můžeme najít i ve Slovníku památkové péče z roku 1962. Obnova památek je zde definována jako „renovace, souhrn různých činností památkové péče, pro něž je metodicky společné, že se neomezují na samu konzervaci, tj. zajištění dochovaného stavu památky, nýbrž usilují o obnovení památky v jejím celkovém účinu a vztazích, a proto počítají s technickými i výtvarnými zásahy, s doplňky, ano i s náhradou zničených částí. Podle míry a povahy těchto obnovných zásahů se hovoří o restituci, jejímž druhem je anastyloza, o restauraci, rekonstrukci a substituci (kopií, odlitkem), u stavebních památek a územních celků též o adaptaci, asanaci a regeneraci. V praxi se zpravidla nevyskytují tyto způsoby odděleně, ale jako součásti obnovné akce (restaurování objektů).¹⁸

Anastyloza (z řes. anastylosis = opětné vztyčení sloupů), je jeden ze způsobů obnovy památek, jmenovitě stavebních, speciální forma restituce: sestavení zřízeného nebo rozvráceného památkového objektu, zvl. stavby do původního tvaru a vzhledu ze zachovaných částí a článků.¹⁹

Dle ustanovení § 14 památkového zákona pokud vlastník hodlá provést na kulturní památce údržbu, opravu, rekonstrukci, restaurování nebo jinou úpravu památky nebo jejího prostředí, je povinen si předem vyžádat závazné stanovisko obecního úřadu obce s rozšířenou působností, v Praze Magistrátu hl. m. Prahy. (u národní kulturní památky je třeba závazné stanovisko krajského úřadu). Jinou úpravou se rozumí modernizace budovy, nástavba či přístavba, za předpokladu, že nedojde ke změně funkce nebo využití kulturní památky.

Závazné stanovisko odboru státní památkové péče vydané podle § 14 odst. 3 zákona ČNR č. 20/1987 Sb., o státní památkové péči, je úkonem správního orgánu, jímž zpravidla nedochází k založení, změně, zrušení či závaznému určení povinností a nestanoví se jím žádné konkrétní povinnosti, které by žalobce byl

¹⁷Rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 29. 7. 2009, (SJS) 2 As 11/2009

¹⁸BLAŽÍČEK, Oldřich j. a kol. *Slovník památkové péče: terminologie, morfologie, organizace*. 1. vyd. Praha: Sportovní a turistické nakladatelství, 1962, s. 139.

¹⁹BLAŽÍČEK, Oldřich j. a kol. *Slovník památkové péče: terminologie, morfologie, organizace*. 1. vyd. Praha: Sportovní a turistické nakladatelství, 1962, s. 14.

povinen respektovat. Ustanovení § 75 odst. 2 s. ř. s. umožňuje při splnění zákonem stanovených podmínek přezkoumat i takový úkon správního orgánu, který byl závazným podkladem přezkoumávaného rozhodnutí. Z tohoto ustanovení vyplývá, že je možné přezkoumat i závazné stanovisko orgánu památkové péče vydané dle § 14 odst. 3 zákona ČNR č. 20/1987 Sb., o státní památkové péči, ovšem pouze v rámci přezkoumání stavebního povolení, tj. rozhodnutí, které je rozhodnutím ve smyslu ustanovení § 65 s. ř. s. Pokud vydané stavební povolení nebylo napadeno samostatnou žalobou, nelze závazné stanovisko přezkoumat.²⁰

Ke změně využití kulturní památky může dojít pouze v případě, že se docílí vhodnějšího uplatnění jejích kulturně společenských hodnot, jak stanoví prováděcí vyhláška v ustanovení § 9 odst. 2.

Ustanovení § 14 památkového zákona má z hlediska naplňování účelu zákona klíčový charakter. Stanoví právní režim pro postup, kterým orgány státní památkové péče ve spolupráci s odbornou organizací státní památkové péče zajišťují v konkrétních případech ochranu kulturně-historických hodnot kulturních památek a národních kulturních památek při činnostech charakterizovaných legislativní zkratkou „obnova“, jakož i při pracích na nemovitostech, které nejsou kulturními památkami, ale leží v památkových rezervacích, památkových zónách nebo v ochranných pásmech vymezených podle § 17, nebyla-li pro ochranná pásma povinnost vyžádat si závazné stanovisko vyloučena.²¹

Ke změně využití kulturní památky může dojít pouze v případě, že se docílí vhodnějšího uplatnění jejích kulturně společenských hodnot, jak stanoví prováděcí vyhláška v ustanovení § 9 odst. 2.

Údržba je pravidelná péče o kulturní památky, která zpomaluje proces fyzického opotřebení a předchází jeho následkům tak, aby byl zajištěn provozuschopný stav památek a zpomaleno jejich chátrání. Nemusíme zastírat upravené nebo udržované povrchy. Není nezbytně nutné provádět historizující

²⁰Rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 28. 4. 2004, (SJS) 7 A 90/2001

²¹VARHANÍK, Jiří. MALÝ, Stanislav. *Zákon o státní památkové péči*. Komentář. Vyd. Wolters Kluwer ČR. Praha 2011, s. 73. ISBN 978-80-7357-659-2.

povrch, dávat patinu, protože i samotná údržba je součástí autentičnosti památky.²²

Vlastník má povinnost před započítím s opravou či údržbou památky vyžádat si závazné stanovisko příslušného orgánu státní památkové péče. Náležitosti žádosti stanoví taxativně ustanovení § 9 odst. 3 vyhlášky, kdy obligatorně je nutné uvést název a umístění památky včetně rejstříkového čísla ÚSKP, popis stavu památky s uvedením závad, předpokládaný rozsah obnovy, investora obnovy, předpokládané celkové náklady, termín provedení obnovy a předpokládaný přínos obnovy pro další využití kulturní památky.

Orgán státní památkové péče vyjádří ve výroku závazného stanoviska, že jsou práce přípustné a rovněž stanoví podmínky, za nichž lze tyto práce připravovat a provést. Podrobné podmínky závazného stanoviska jsou uvedeny v ustanovení § 9 odst. 4 vyhlášky.

Obnovu lze provést za podmínek zabezpečení dalšího zachování kulturní památky včetně její ochrany, zajištění jejího vhodného využití, zajištění kvality a hospodárnosti přípravných a prováděcích prací, provedení nezbytných výzkumných a průzkumných prací, zpracování dokumentace, předání materiálů zpracovaných při přípravě a provádění obnovy.

Ohlášení udržovacích prací na nemovitosti, která není kulturní památkou, ale je v památkové rezervaci, v památkové zóně nebo v ochranném pásmu nemovité kulturní památky, nemovité národní kulturní památky, památkové rezervace, nebo památkové zóny, je spojeno s počátkem běhu třicetidenní lhůty k jeho posouzení stavebním úřadem podle § 57 odst. 2 stavebního zákona jen tehdy, je-li současně doloženo závazným stanoviskem orgánu památkové péče dle § 14 odst. 2 zákona ČNR č. 20/1987 Sb., o státní památkové péči.²³

Cílem uměleckohistorického a architektonického průzkumu památky je poznání jejich společenského významu; podle výsledku tohoto průzkumu se zařizují práce stavební a řemeslné, ochranné a rozvojové.²⁴

²²PEK, Tomáš. *Financování provozu, údržba a obnova památek. Díl I., Prostředí a souvislosti*. Vyd. 1. Praha: Oeconomica, 2007. 116 s. ISBN 978-80-245-1309-6.

²³Rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 18. 12. 1998, SJS 5 A 67/96-29

²⁴ŠTORM, Břetislav. *Základy péče o stavební památky*. 2., dopl. Vyd., V Národním památkovém ústavu 1. Praha: Národní památkový ústav 2007, s. 16. ISBN 978-80-87-104-13-2.

Obligatořním podkladem pro vydání závazného stanoviska je předchozí písemné vyjádřeni odborné organizace státní památkové péče. Toto písemné vyjádřeni je po procesní stránce srovnatelné se znaleckým posudkem, ale správní orgán není jeho obsahem vázán.

Písemné vyjádřeni musí být předloženo nejpozději ve lhůtě 20 dnů ode dne doručeni žádosti o jeho vypracování. Ve zvlášť složitých případech může být stanoveno lhůta delší, ta ale nesmí být delší než 30 dnů. Pokud není dodržena uvedená lhůta, vydá správní orgán rozhodnutí i bez vyjádřeni.

Je povinností orgánu státní památkové péče zjistit, zda byly splněny podmínky stanovené v závazném stanovisku, které tento orgán vydal. V případě zjištěných nedostatků musí dojít k jejich odstranění na základě jednání s investorem.

Správní orgán musí při rozhodování na úseku památkové ochrany pečlivě vážit, zda omezení vlastnického práva, kterým je i závazné stanovení, jakým způsobem vlastník nemovitosti nacházející se na území památkové rezervace smí (či naopak nesmí) tuto nemovitost opravit, upravit či přebudovat, je proporcionální veřejnému zájmu na zachování památkové hodnoty dané lokality. Památková ochrana tedy nesmí volit extrémní řešení, nezohledňující v potřebné míře i jiné konkurující legitimní zájmy, práva či hodnoty a musí usilovat o co nejmenší omezení vlastnických práv dotčených vlastníků nemovitostí, která ještě vedou k dosažení cíle této ochrany.²⁵

Obecné principy obnovy je možno rozdělit do pěti fází:

- Identifikace potřeby
- Příprava projektu
- Realizace projektu
- Užívání
- Vyhodnocení projektu²⁶

Základní zásady obnovy jsou:

²⁵Rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 13. 8. 2009, (SJS) 7 As 43/2009-52

²⁶PEK, Tomáš. *Stavební památky: specifika přípravy a financování jejich obnovy, údržby a provozu*. Vyd. 1. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2009, s. 123-125. ISBN 978-80-7357-462-8.

- Zásada šetrnosti v přístupu k dochované historické substanci (nemělo by docházet k nahrazování původních materiálů kopiemi či novotvary)
- Zásada respektování vývojové vrstevnatosti díla (vývojová vrstevnatost je součástí historie objektu i širší historické paměti a má i specifické charakteristiky estetické)
- Zásada celistvé interpretace stavebního díla (předmětem zásahu je umělecké dílo, které má svůj typický charakter, proto by jednotlivé části památky měly být interpretovány vždy s ohledem na své postavení v celku)
- Zásada věrohodnosti ztvárnění (smyslem ochrany a obnovy je zachovat památku v její slohové podstatě, charakteru a celistvosti, což obnova musí respektovat)
- Zásada kontextuálního přístupu (navrhovaná výsledná podoba díla po obnově by měla být vždy posouzena s ohledem na širší okolí, v němž se uplatní)²⁷

Nezbytné je provést dokumentaci současného stavu, inventarizaci prvků před vyklizením objektu, vyhodnocení informací a stanovení koncepce obnovy, včetně jejího záměru, fotodokumentaci, jednání s orgány památkové péče a dalšími dotčenými orgány.

Vlastník předá jedno vyhotovení dokumentace obnovy kulturní památky Národnímu památkovému ústavu na základě jeho vyžádání pro archivní účely.

c. Povolení k restaurování kulturní památky

Obnovu kulturních památek, které jsou díly výtvarných umění nebo uměleckořemeslnými pracemi, mohou dle § 14a zákona provádět osoby pouze na základě povolení vydaného podle zákona (jde např. o restaurování).

Restaurování kulturních památek nebo jejich částí mohou provádět fyzické osoby, které jsou svéprávné a bezúhonné, a to na základě povolení k restaurování. Povolení k restaurování uděluje ministerstvo kultury, pokud fyzická osoba o to písemně požádá a zároveň prokáže svoji odbornou způsobilost spočívající v odborné kvalifikaci a odborných schopnostech.

²⁷HOLEČEK, Josef. GIRSA, Václav a kol. *Projektování obnovy stavebních památek*. Národní památkový ústav, ústřední pracoviště. Praha 2008. S. 25 – 27. ISBN 978-80-87104-34-7.

Žádost o restaurování musí obsahovat název, umístění, rejstříkové číslo ÚSKP a popis kulturní památky včetně současného stavu s uvedením závad a příčin porušení. Dále žádost obsahuje navrhovaný způsob restaurátorského zásahu, investora, předpokládané celkové náklady, termín provedení a předpokládaný výsledek zásahu.

Žadatel si může zpracování žádosti o restaurování zajistit u odborné organizace.

V závazném stanovisku pro přípravu a realizaci restaurování stanoví v případě kulturní památky obecní úřad obce s rozšířenou působností a v případě národní kulturní památky krajský úřad základní podmínky, kterými jsou zpracování záměru restaurování, technického a technologického postupu, návrhu konečného výtvarného řešení, provedení průzkumných a výzkumných prací včetně jejich dokumentace a vyhotovení závěrečné restaurátorské zprávy.

Závěrečná restaurátorská práce obsahuje komplexní vyhodnocení průzkumných a výzkumných prací, dokumentaci provedeného restaurování, popis použitých technických a technologických postupů, použitých materiálů. Dále jsou zde zahrnuty nové zjištění o kulturní památce včetně pokynů pro další ochranný režim, fotodokumentace a předávací protokol s vyčíslením nákladů restaurování.

Ministerstvo kultury vede Seznam osob s povolením k restaurování, kde jsou zapsány údaje týkající se fyzické osoby, specializace restaurátorské činnosti, jsou zde evidovány všechny změny uvedených údajů a též pozastavení výkonu práv restaurování či zrušení povolení k restaurování.

Do uvedeného seznamu osob může nahlížet ten, kdo osvědčí právní zájem. Ochrana osobních údajů zapsaných do seznamu osob se řídí zákonem č.256/1992 Sb., o ochraně osobních údajů v informačních systémech.

Restaurátorská činnost může být rozhodnutím ministerstva kultury pozastavena do doby právní moci rozhodnutí ve věci, kdy bylo proti fyzické osobě s povolením k restaurování zahájeno trestní řízení a nebo bylo zahájeno řízení o omezení její svéprávnosti.

Ministerstvo kultury zruší povolení k restaurování dle ustanovení § 14a odst. 10 památkového zákona, jestliže držitel povolení k restaurování byl omezen ve svéprávnosti, není bezúhonný, ve své žádosti o povolení k restaurování uvedl nepravdivé údaje, hrubým způsobem poškodil při restaurování kulturní památku

nebo její část, a to i v případě, že poškodil kulturní památku méně závažným způsobem, ale opakovaně a prokazatelně. Povolení k restaurování se rovněž zruší na žádost držitele oprávnění.

d. Příspěvek na zachování a obnovu kulturní památky

Stát a územní samospráva se podílí na spolufinancování obnovy a využití památek systémem příspěvků, dotací a daňových úlev vlastníkům či uživatelům z rozpočtů příslušného stupně. Centrálně jsou zajištěny mechanismy úlev a zvýhodnění podporující památkovou péči v daňových zákonech (daň z příjmů, daň z nemovitostí, daň dědická, darovací a z převodu nemovitostí). Centrálně jsou ministerstvem kultury financovány dotační programy. Za centrální lze považovat nesystémovou podporu památek přímo z rozpočtu ČR.²⁸

Ve zvlášť odůvodněných případech, může obec nebo kraj na vlastníkovu žádost poskytnout příspěvek ze svých rozpočtových prostředků. Příspěvek v tomto případě musí být využit na zvýšené náklady spojené se zachováním nebo obnovou kulturní památky. Tento příspěvek může být poskytnut i v případě, že vlastník nemůže náklady uhradit z vlastních prostředků. V tomto případě musí být součástí žádosti doklad o příjmech z této nemovité kulturní památky za poslední tři roky a notářsky ověřené čestné prohlášení vlastníka o jeho příjmech a případných hospodářských výsledcích za poslední tři roky a též o jeho majetkových poměrech ke dni podání žádosti.

Zvlášť odůvodněný případ se rozumí takový, kdy kulturní památka je ve špatném technickém stavu, který není zaviněn vlastníkem, je využívána a zpřístupněna nebo vystavena veřejnosti pro kulturně vzdělávací nebo náboženské účely, nalézá se v pohledově významné poloze nebo je ojedinělou památkou svého druhu.

V případě mimořádného společenského zájmu může dle ustanovení § 16 památkového zákona poskytnout příspěvek ze státního rozpočtu ministerstvo kultury přímo nebo prostřednictvím krajského úřadu či obecního úřadu obce s rozšířenou působností. V památkovém zákoně není termín „mimořádný

²⁸PEK, Tomáš. *Stavební památky: specifika přípravy a financování jejich obnovy, údržby a provozu*. Vyd. 1. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2009, s. 95. ISBN 978-80-7357-462-8.

společenský zájem“ vymezen; v prováděcí vyhlášce se za případ mimořádného společenského zájmu považuje skutečnost, kdy kulturní památka je prohlášena za národní kulturní památku, je zapsána na Seznamu světového dědictví nebo tvoří součást souboru kulturních památek, který je zapsán na Seznamu světového dědictví dle Úmluvy o ochraně světového kulturního a přírodního dědictví, vyhlášení ve Sbírce zákonů pod č. 159/1991 Sb., pokud je v havarijním stavu, který nezavinil její vlastník, je-li zpřístupněna nebo vystavena veřejnosti pro kulturně vzdělávací či náboženské účely. Stejně tak tvoří-li významnou dominantu obce, jedná-li se o ojedinělou památku svého druhu na našem území nebo je zařazena do specializovaných programů ministerstva kultury na úseku státní památkové péče (např. Program restaurování movitých kulturních památek podle usnesení vlády ze dne 16. 7. 1997 č. 426).

Při obnově národních kulturních památek a kulturních památek zapsaných na Seznamu světového dědictví a při obnově památek, které jsou díly výtvarných umění nebo uměleckořemeslnými pracemi, je možné poskytnout příspěvek až do výše celkových nákladů spojených s obnovou v běžném kalendářním roce. Do těchto nákladů nelze zahrnout částku ve výši odpočtu, kter88/1992 Sb., o dani z přidané hodnoty, ve znění pozdějších zákonů.

K žádosti vlastníka o poskytnutí příspěvku musí být přiložen doklad osvědčující vlastnické právo, v případě nemovitosti též výpis (nebo jeho úředně ověřená kopie) z katastru nemovitostí, kopie snímku katastrální mapy, případně geometrického plánu, které nesmí být starší než 6 měsíců. Dále musí vlastník přiložit závazné stanovisko obecního úřadu obce s rozšířenou působností, jde-li o národní kulturní památku, pak stanovisko krajského úřadu, rovněž záměr prezentace kulturní památky zpřístupněné veřejnosti pro kulturně vzdělávací účely. Jde-li o movitou kulturní památku, musí být specifikován způsob ochrany před poškozením, zničením či odcizením. V poslední řadě se přikládá fotodokumentace současného stavu kulturní památky.

Příspěvek se poskytuje vlastníku kulturní památky. Poskytnutí příspěvku v běžném kalendářním roce nezakládá nárok vlastníka na příspěvek v následujících letech. V rozhodnutí o jeho poskytnutí se stanoví podmínky, za kterých se vydává. Pokud vlastník tyto podmínky nesplní, je povinen vrátit předem vyplacený příspěvek. Povinnost vrátit příspěvek nastává i v situaci, kdy příspěvek není čerpán nebo pokud dojde k jeho úspoře.

Dosavadní právní regulace poskytování finančních prostředků na úseku státní památkové péče vytváří nerovnost mezi těmi vlastníky, jejichž objekt je evidován jako kulturní památka, a těmi, jejichž objekt sice památkou není, ale nachází se v památkové rezervaci či zóně. Omezení, jež z této památkové regulace daného území plynou, jsou přitom v konečném důsledku stejná jako v případě prohlášených kulturních památek (nutnost vyžádat si k obnově a stavebním změnám závazné stanovisko orgánu památkové péče). Proto podle ochránce současný stav právní úpravy odporuje Listině základních práv a svobod.²⁹

e. Opatření k zajištění péče o kulturní památky

Úspěšnost rehabilitace každé památky je podmíněna respektováním řady důležitých zásad. Mezi ně patří zejména maximální respekt k originální hmotné substanci, zásada věrohodnosti obnovovaného detailu, souboru i celku. Pro umožnění opětovného vnímání autentické atmosféry v celkovém působení je významné stanovení takového využití, které nejenže bude koncipováno s ohledem na hodnověrnou prezentaci, ale bude též zárukou minimálních proměn eliminujících riziko nadměrného opotřebování památky v delším časovém horizontu.³⁰

Pokud vlastník kulturní památky nebo národní kulturní památky neplní svoje povinnosti, dojde k opatření vynucujících si splnění těchto uložených povinností. Nezbytná opatření, která se učiní v souladu se zabezpečením kulturní památky se provedou na náklad vlastníka této památky. Rozhodne o tom obecní úřad obce s rozšířenou působností, v případě národní kulturní památky o tom rozhoduje krajský úřad.

Skutečnost, že právnická osoba nesplnila opatření uložená podle § 10 odst. 1 zákona č. 20/1987 Sb., o státní památkové péči, není sama o sobě důvodem pro uložení pokuty podle ustanovení § 35 odst. 1 písm. c) téhož zákona. Vynucování

²⁹Veřejný ochránce práv ze dne 28. 11. 2011, 3891/2011/VOP

³⁰GIRSA, Václav. Rehabilitace plzeňského díla Adolfa Loose jako aktivní proces. *Sborník příspěvků. Adolf Loos. Dílo a rekonstrukce. Mezinárodní sympozium u příležitosti 70. výročí úmrtí. Plzeň 15. – 16. října 2005*, vyd. Muzeum hlavního města Prahy. Praha 2005, s. 33. ISBN 80-85394-46-4.

uloženého opatření řeší ustanovení § 15 téhož zákona, které představuje zvláštní úpravu správní exekuce.³¹

Vlastníkovi může být také uložena povinnost určitým způsobem nakládat s movitou kulturní či národní kulturní památkou v případě, že to vyžaduje důležitý společenský zájem. Vlastníkovi může být též uloženo, aby ji svěřil do úschovy určené odborné organizace, a to bezplatně na nezbytně dlouhou dobu.

Nemovitá kulturní památka, která je ze strany svého vlastníka zanedbávaná a je tím ohroženo její zachování, může ve společenském zájmu výjimečně na návrh obecního úřadu obce s rozšířenou působností dojít rozhodnutím vyvlastňovacího úřadu k jejímu vyvlastnění dle zákona č. 184/2006 Sb., o odnětí nebo omezení vlastnického práva k pozemku nebo ke stavbě. Může též dojít k prodeji této nemovité kulturní památky státu, a to po předchozí dohodě s vlastníkem.

V případě bezprostředního ohrožení kulturní památky provede obec s předchozím souhlasem obecního úřadu obce s rozšířenou působností nutná opatření k její ochraně dle ustanovení § 15 odst. 4 památkového zákona. Jedná-li se o nemovitou kulturní památku, provedou se udržovací práce nebo nezbytné úpravy a vyrozumí se o tom obecní úřad obce s rozšířenou působností, v případě národní kulturní památky se vyrozumí krajský úřad.

f. Přemístění kulturní památky

Přemístit movitou kulturní památku nebo stavbu, která je kulturní památkou lze pouze s předchozím souhlasem krajského úřadu po vyjádření odborné organizace státní památkové péče. V případě stavby jde o velmi složitou záležitost. Měla by se zohledňovat kritéria prostředí, ve kterém se nachází tato kulturní památka, a tudíž by ze svého prostředí neměla být vytrhována. Především by mělo být zvažováno, aby přemístění stavby nebylo v rozporu se zachováním její hmotné podstaty.

O přemístění kulturní památky rozhoduje krajský úřad ve správním řízení, současně stanoví podmínky, za kterých má být kulturní památka přemístěna a

³¹Rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 16. 9. 1994, č. j. SJS 6A 117/93

musí být konkrétně určeno místo, na které se přemístí. Obligatoriamente se k této předmětné záležitosti musí vyjádřit odborná organizace státní památkové péče.

V památkovém zákoně chybí zákonné zmocnění k přemístění národní kulturní památky, z čehož vyplývá, že u národní kulturní památky není přemístění přípustné, neboť by to bylo v rozporu s údaji v příloze nařízení vlády, jímž byla tato památka prohlášena za národní kulturní památku.

Pokud krajský úřad dá souhlas s přemístěním této kulturní památky, musí o tom uvědomit odbornou organizaci státní památkové péče dle ustanovení § 18 odst. 3 památkového zákona.

g. Užívání kulturních památek pro vědecký výzkum

Dle § 19 zákona je vlastník kulturní památky povinen ze zákona umožnit osobám pověřeným orgány státní památkové péče vědecký výzkum kulturní památky, popřípadě pořízení její dokumentace. I když je žádoucí, aby do práv vlastníka bylo zasahováno co nejméně, je možné, že dokumentaci bude třeba doplňovat a upřesňovat a za tímto účelem bude vlastník nucen strpět opakovaný vědecký výzkum památky.

Vlastní kulturní památky je z důvodu důležitého společenského zájmu povinen tuto památku přenechat k dočasnému užívání pro účely vědeckého výzkumu nebo účely výstavní, a to především odborné organizaci. Náklady hradí ten, jemuž se kulturní památka přenechá k užívání.

O podmínkách přenechání kulturní nebo národní kulturní památky k dočasnému užívání rozhodne dle ustanovení § 19 památkového zákona krajský úřad po obligatorním vyjádření odborné organizace státní památkové péče.

6) Adolf Loos a jeho odkaz městu Plzeň

„Kdo však ví, že posláním umění je vést lidstvo dál a dál, výš a výš, přiblížit je obrazu Božímu, pocít'uje spojování hmotných účelů s uměním jako profanaci nejvyšších hodnot. Lidé nedopřejí umělci klidu, neboť před ním nepocít'ují rozpaky, a řemeslo, jsouc zatíženo metrákovými závažími ideálních požadavků, se nemůže volně rozvíjet. Umělec nemá mít za sebou většinu žijících lidí. Jeho říší je budoucnost“ – A. L. – Architektura (1910)³²

Adolf Loos byl klasikem moderní architektury, který významně ovlivnil evropskou architekturu. Obhajoval čisté formy, ušlechtilé materiály. Byl hlavním představitelem architektonického purismu, byl znám svým bojem proti ornamentální secesní výzdobě. „Ornament a zločin“ byl nejslavnější Loosův článek.

Narodil se v Brně dne 10. prosince roku 1870 v rodině kameníka.

V Brně začal chodit na obecnou školu, a to v letech 1876-1880. Poté následovalo jeho studium na vyšším gymnáziu v Brně, gymnáziu v Jihlavě a benediktinském gymnáziu v Melku. V roce 1885 studoval v Liberci na státní průmyslové škole a maturitu složil na státní průmyslové škole v Brně v roce 1889.

Ve stejném roce zahájil studium architektury v Drážďanech, kde zůstal pouze jeden rok a následovala jeho roční vojenská služba.

V roce 1893 se Adolf Loos vydal do Spojených států amerických a tento pobyt velmi ovlivnil jeho život. V Americe Loos setrval celkem tři roky až do roku 1896 a obohacen životními zkušenostmi se vrátil zpět do Evropy, a to cestou přes Londýn a Paříž do Vídně. Ve Vídni otevřel svůj architektonický ateliér.

Svoji první velkou zakázku dostal Adolf Loos v roce 1899. A tak vzniklo Café Museum s rohovým půdorysem.

21. července 1902 se Adolf Loos poprvé oženil. Jeho ženou se stala Lina Obertimflerová. Manželství však trvalo pouze do roku 1905.

Začátkem roku 1903 začal s prvními návrhy vily Karma pro Theodora Beera, známého vídeňského psychiatra a v roce 1908 zrealizoval první americký bar ve Vídni - Kärntner Bar, který byl původně přístupný pouze pro muže. Ženy do baru

³²ŠLAPETA, Vladimír. *Adolf Loos a česká architektura*. Vyd. Muzeum hlavního města Prahy, Praha 2000, s. 54. ISBN 80-85394-26-X.

nesměly, což vzbudilo senzaci. Ženy získaly vynucený přístup až po pěti týdnech. Na stropě baru jsou instalovány mramorové desky, kvůli kterým měl velké obavy specialista, který odmítl strop dokončit s obavou, že desky spadnou dolů. Loos si trval na svém a mramorový strop byl dokončen. O dva roky později vytvořil Loos jednu z nejvýznamnějších staveb, obchodní dům Goldmann a Salatsch.

Z jeho Bauschule, která začala fungovat v roce 1912, vzešlo mnoho slavných architektů, například Heinrich Kulka, Richard Neutra, Rudolph Michael Schindler, Paul Engelmann a další.

V roce 1918 se Adolf Loos podruhé oženil s Elsie Altmannovou. A o dva roky později obnovil činnost svojí školy.

V roce 1921 byl Loos jmenován hlavním architektem Úřadu města Vídně pro budování sídlišť. Zastával názor, že každý, bohatý i chudý, by měl mít svůj domek s vlastní zahrádkou, jen tak mohou být lidé šťastni. Na podzim tohoto roku vydal svoji publikaci „Řeči do prázdna“.

Loos byl ovlivněn antickým římským architektem Vitruviem a anglofonní kulturou a začlenil do svých raných projektů různé aspekty klasické architektury, k nimž patřil návrh na Chicago Tribune Tower (1922, nerealizovaný) v podobě řeckého sloupu. Obrátil svoji pozornost k zásadnímu převratu stavebních praktik a zvýraznění hodnoty řemeslníka a dělníka.³³

V období let 1924 – 1928 pobýval Adolf Loos často v Paříži, kde se setkával se zajímavými lidmi a přednášel i na univerzitě. Pro Tristana Tzaru a Josephinu Baker udělal návrh domu. Návrh pro Josephinu pokládal za jeden z nejlepších; vnější zdi jsou obloženy úhlopříčně pruhovanými černobílými mramorovými deskami, nejkrásnějším místem v domě je koupelna opatřená éterickým osvětlením. Při jednom projevu se kdysi Loos vyjádřil, že při pohledu na koupelny a záchody se hodně pozná o kultuře národa.

Ani druhé manželství s ženou Elsie netrvalo dlouho. V říjnu roku 1926 se rozpadlo.

Falešný luxus – ornament obecně a secese zvláště – může být podle Loose potřen pouze reformou myšlení. Nová kultura by automaticky vedla i k nové

³³BECK-LOOS, Claire. *Adolf Loos – privátní portrét*. Hodkovičky/i.e. Praha/: Pragma, 2013, s. 15. ISBN 978-80-7349-361-5.

architektuře. Jednou z nejcharakterističtějších vlastností Loosovy architektury je vědomě, úmyslně odlišné pojednání vnitřku domu a fasády. „Zvenku nemá dům nic prozrazovat, uvnitř však nechť vyjeví celé své bohatství,“ napsal Loos v článku o domácím umění (1914). Toto rozlišování interiéru a vnější podoby stavby můžeme sledovat v celém jeho více než třicetiletém díle.³⁴

Adolf Loos především zdůrazňoval jednoduchost a přirozenou krásu. Měl rád barvy v celé jejich kráse, přirovnával je k louce plné květů a nebál se barvy používat ve svých realizacích. Barvy musí být živé a svěží. Rád používal zelenou barvu a červenou, hnědou. Některé barvy v jeho interiérech připomínaly japonský vzhled.

Nesnášel mrhání materiálem, bojoval i proti mrhání energií, bojoval proti zdobnosti. Nedostatečná dekorace, naprostá jednoduchost je základem. Loos přirovnával moderní architekturu ke krabičce zápalek, říkal, že domy budoucnosti budou ze dřeva. Loos čerpal i z japonské kultury. Ze vzpomínek jeho ženy Claire vyvstává úsměvná historka, že jednoho rána se založení Adolfa Loose projevilo i v tom smyslu, že se velmi zlobil na svoji manželku Claire, která nechala báječné mýdlo, aby se rozpustilo ve vodě. Zbytečné plýtvání.

V souvislosti s tím, jak bojoval proti zdobnosti prohlašoval, že všichni jeho klienti i celý svět jsou mu dlužní za to, kolik jim ušetřil prostředků, které by jinak byli vynaložili za veškerou výzdobu.

„Architekti jsou k tomu, aby pochopili hloubku života, aby promysleli potřebu až do nejzazších důsledků, aby pomáhali sociálně slabším, aby vypravili co největší počet domácností dokonalými užitkovými předměty, ale nikdy nejsou architekti k tomu, aby vynalézali nové formy.“ A. L. – O šetrnosti (1924)³⁵

Adolf Loos povstal proti novému stylu, proti použití ornamentů. Ornamenty nenáviděl, nazýval je stopou dřívějších dob, které se staví do přítomnosti. Ornamenty pro něj byly ateistickým a společenským zločinem. Některé hranice se postupem doby rozplynuly, přesto odmítání ornamentů v současnosti se nepochybně děje kvůli Loosovu vlivu. Loos vyžadoval jednoduchost, návrat ke kvalitnímu zpracování a zapůjčené anglické tradici.

³⁴SARNITZ, August. *Adolf Loos, 1870-1933, architekt, kritik, dandy*. Taschen, nakladatelství Slovart, s.r.o., Printed in Germany, Köln 2004. ISBN 80-7209-613-3.

³⁵ŠLAPETA, Vladimír. *Adolf Loos a česká architektura*. /Praha/: Muzeum hlavního města Prahy, 2007, s. 54. ISBN 80-85394-26-X.

Z jeho projevů je patrné, že chtěl návrat života, pohybu a síly. Paul Stefan, mladý muzikolog, ve své knize (z r. 1913) napsal, že Loosovy ideje, myšlenky a nápady mají nesmírný význam. V každém z Loosových interiérů bylo možné žít. Samozřejmě tyto prostory neměly nic společného s moderním aplikovaným uměním a jeho pokroky. Loos tyto pokroky přímo nenáviděl. Loos totiž říkal, že toto umění není dílem architekta, ale obyčejného nábytkáře.³⁶

Dobrosrdečnost Adolfa Loose se projevovala ve vztazích, které měl s obyčejnými řemeslníky, s kterými očividně vycházel lépe než s některými inženýry. Měl dobré vztahy s prostými lidmi, tak jak o tom pojednává ve své knize Loosova třetí manželka Claire. V Plzni realizoval truhlářské práce pro Adolfa Loose Jan Mráček, mistr truhlářský. Vedla Jana Mráčka lze zmínit Emanuela Velebila, kovolijce a kovotepce, který rovněž spolupracoval s Loosem na plzeňských interiérech.

Loos znal hodnotu předmětů a dovedl ji ocenit. Cenil si však především kvalitní materiály. Při svých realizacích používá hodně mramoru. Obdivoval především krásu mramoru Cipollino ze Švýcarska, který se svou zelení a žilami v barvách modré, červenožluté a fialové vypadá jako moře. Při oslavě svých 60. narozenin v roce 1930 byl na Loosovo výslovné přání mramorový stůl s kulatou mahagonovou deskou v Müllerově vile bez ubrusu, aby vynikla jeho přirozená krása. Při této příležitosti obdržel Adolf Loos od ministerstva školství za svoji vynikající uměleckou činnost a roční penzi.

Snahou Adolfa Loose bylo zcela využít prostor, aby nedošlo k žádnému mrhání. Vznikl tak Raumplan, stavba do prostoru, kde se promítalo více úrovní stropu. Adolf Loos myslel prostorově a stavěl ve třech rozměrech.

Loos říká: „V mé architektuře se toho za třicet let změnilo jen málo. Jen ji zkracuji, stejně jako se dřívější auto liší od dnešního hlavně v tom, že dnešní je o hodně nižší. Jsem komunista. Rozdíl mezi mnou a nějakým bolševikem spočívá jen v tom, že chci změnit všechny lidi na aristokraty, zatímco on je chce proměnit v proletáře...“³⁷

³⁶LONG, Christopher. *The Legacy of a Decade-long Struggle. „Ornament and Crime“ after 1909. Wege der Moderne Ways to Modernism: Josef Hoffmann Adolf Loos, und die Folgen and Their Impact.* MAK Vienna, 2015, s. 185. ISBN 978-3-0356-0377-4.

³⁷BECK-LOOS, Claire. *Adolf Loos – privátní portrét.* Hodkovičky/i.e. Praha/: Pragma, 2013, s. 81. ISBN 978-80-7349-361-5.

Loos byl svým způsobem vizionář, ve velmi krátké době dokázal načrtnout návrh interiéru bytu. Nic ho v tu chvíli nedokázalo vyrušit. Dokázal nakreslit návrh na papírový ubrousek, na dopisní obálku. Okamžitě vidí, vnímá, jaký materiál bude použit na stěny, na obložení stropu, vnímá nadčasově konečnou realizaci. Je to obdivuhodné. Jednoho dne, když se realizovala stavba Müllerovy vily a Loos přišel na pracovní schůzku, zadával se na jedno konkrétní místo s tím, že přesně tam „bude osvětlené akvárium s rybičkami“, které bude oblíbeným místem majitele domu. V tu chvíli Loos už nevnímal nic jiného, ocitl se na chvíli v budoucnosti, neboť si již představoval hotový interiér domu.

Jednoho dne dostal Loos nabídku k přestavbě hotelu. Jako obvykle i tentokrát byl během pěti minut hotový náčrt s úžasnou vizí – obložit vstupní halu modrým lapis lazuli. Bohužel se realizace nekonala, neboť majitel hotelu se obával reakce lidí, kteří by si mohli myslet, že je velmi bohatý a nechtěli by se ubytovat v hotelu. Je velká škoda, že z tohoto záměru bylo upuštěno, i přes Loosovo ujištění, že lapis lazuli nebude dražší než dobrý mramor. Lapis lazuli je výjimečný kámen. Jeho temná modrá barva připomíná noční oblohu a vrostlice pyritu svítí na jeho povrchu jako hvězdy. Loos byl skutečně úžasný „mistr svého řemesla.“ Určitě bych se jela na tuto vstupní halu podívat. Škoda.

V roce 1907 Adolf Loos navštívil Wilhelma a Marthu Hirschovy v jejich domě v Plzni, Plachého 6, kde provedl rekonstrukci jejich bytu. Tak začala éra realizací Loosových interiérů v naší metropoli.

Po skončení 1. světové války vytvořil Adolf Loos díla, která se významně zapsala do dějin celé Evropy. Pro české země vytvořil přes 30 návrhů.

Do Plzně se Adolf Loos vrátil a na přelomu 20. a 30. let zde často pobýval. Našel zde významné klienty, se kterými spolupracoval na vytváření jejich interiérů. Jednalo se nejen o Hirsche, Becka, Brummela, Semlera, ale i Vogla a Teichnera a mnoho dalších.

„Ptáte se, proč tak často a zda rád pobývám v Plzni. Je to náhoda: někde člověk musí být doma a já jsem se narodil v Československu: to je důvod, proč se zde cítím být doma. Žil jsem dlouho ve Vídni a z tohoto města jsem nikdy neslyšel díky za mou činnost; V Československu jsem nežil a byl jsem tu gentlemany přijímán vládou i jednotlivými osobami (Dr. Markalousem na prvním místě). Československo je ze všech zemí, které znám, nejklidnější,

nejpilnější a nejspořádanější. A přesto – nebo právě proto – jsem se tak dobře cítil ve Vídni. Protože tam se musí stále bojovat proti něčemu zlému a já jsem přece opravdový revolucionář.“ A. L. – Stenogram rozhovoru v Plzni (1930)³⁸

V rodině Beckových poznal svoji třetí manželku Claire. Zpočátku Claire pomáhala Loosovy s jeho administrativou a vyřizovala jeho poštu, jejich spolupráce se postupně vyvinula ve vztah. Dne 18. července 1929 se Adolf s Claire ve Vídni vzali. Za své svědky si vybrali maminku Claire a Heinricha Kulku. Otec Claire se sňatkem nesouhlasil a svatby se nezúčastnil.

Při četbě knihy „Adolf Loos - privátní portrét“, od Claire Beck-Loos, jsem se postupně vciťovala do vlastností muže, které ve své knize popisovala jeho žena. Ovšem vzpomenu-li si na část citátu Milana Kundery, že „...Co víme jeden o druhém? Nic! Jediné, co můžeme učinit, je podat svědectví každý sám o sobě...“ Ano. Druhého vidíme jen svýma vlastníma očima, svým úhlem pohledu. Ovšem Adolf Loos podal svědectví sám o sobě. Svým vlastním způsobem - nezapomenutelným, originálním dílem, které je samo o sobě vypovídající.

Adolf Loos zemřel dne 23. srpna 1933 v sanatoriu v Kalksburgu.

Jednoho dne chtěl slib od svojí ženy Claire, že nebude po smrti spálen. „Mrtvé tělo je úrodný humus. S ničím na světě by se nemělo plýtvat...“³⁹ I v tomto přání se projevila jeho ideologie.

Zemřel bez akademických titulů a hodnotí, bez hmotného uznání a zajištění, opět v Rakousku, již dlouho nemocen a práce neschopen, člověk výjimečný a v důsledku svého ryzího přesvědčení, ještě dnes nedosti pochopeného, nenahraditelný (...).⁴⁰

V roce 2010 byly poprvé zpřístupněny 4 interiéry, ve kterých bylo veřejnosti zprostředkováno prohlédnutí architektonických skvostů vytvořených právě Loosem. Tato akce byla připomínkou 140. výročí narození Adolfa Loose. Bylo možné navštívit byty v Bendově 10, Klatovské 12, Husově 58, Klatovské 19 – kde byl zpřístupněn pokoj s jídelnou a hudebním salonem.

³⁸ŠLAPETA, Vladimír. *Adolf Loos a česká architektura*. /Praha/: Muzeum hlavního města Prahy, 2007, s. 8. ISBN 80-85394-26-X.

³⁹BECK-LOOS, Claire. *Adolf Loos – privátní portrét*. Hodkovičky/i.e. Praha/: Pragma, 2013, s. 137. ISBN 978-80-7349-361-5.

⁴⁰DOMANICKÝ, Petr; JINDRA, Petr. *Loos – Plzeň – Souvislosti*. Vyd. Západočeská galerie v Plzni. Plzeň 2011, s. 46. ISBN 978-80-86415-79-6.

Od 12. 10. 2011 do 8. 1. 2012 byla v Plzni v Masných krámech realizovaná výstava dokumentů, fotografií interiérů a modelů Adolfa Loose pod názvem „Adolf Loos – dílo v českých zemích“. V Praze se konala tato výstava v termínu od 1. 10. 2008 – 5. 4. 2009.

Plzeň patří mezi města, která se pyšní největším počtem interiérových realizací architekta Loose.

Zpřístupnění unikátních interiérů navržených Adolfem Loosem je jedním z klíčových projektů v rámci Plzeň - Evropské hlavní město kultury 2015.

Dílo Adolfa Loose bylo, je a zůstane nadčasové.

7) Interiéry Adolfa Loose - movité kulturní památky

Není známý přesný počet interiérů, které v letech 1907-1909 a 1928-1933 navrhl a zrealizoval v Plzni Adolf Loos sám nebo s různými spolupracovníky, kterými byli Karel Lhota, Norbert Krieger, Bořivoj Kriegerbeck, Kurt Unger a především Heinrich Kulka, student soukromé školy architektury, kterou řídil Adolf Loos. Čísla realizovaných interiérů Adolfem Loosem se v různých publikacích liší. S největší pravděpodobností bylo těchto interiérů 11 až 15.

Dnes se při posuzování původnosti interiéru či Loosova autorství značně spoléhá na cit a zkušenost letitých „loosologů“ – nelze zamítnout projekt jen proto, že neexistuje razítko a podpis „Loos“.⁴¹

V souladu s publikací „*Adolf Loos – dílo v českých zemích*“ od autorek Marie Szadkowska, Leslie Van Duzer a Dagmar Černouškové, lze Loosovy realizace v Plzni rozdělit následovně:

- úprava a zařizení bytu Viléma Hirsche (1907 – 1908)⁴²
- zařizení bytu Otto Becka (1908 – 1910)
- přestavba, přístavba a zařizení domu Jana Brummela (1927 – 1929)
- návrh verandy a pokoje Marty Hirschové v bytě Viléma Hirsche (1928)
- přenesení a nové uspořádání bytu Otto Becka na náměstí Míru (1928)
- úprava a zařizení bytu MUDr. Josefa Vogla (1928 – 1929)
- částečné zařizení bytu Lea Brummela (1929 – 1930)
- částečné zařizení bytu Leopolda Eisnera v Plzni (1930)
- návrh na sál autoklubu v Plzni (1930)
- částečná úprava a zařizení bytu Viléma a Gertrudy Krausových (1930 – 1931)
- úprava a zařizení ordinace MUDr. Samuela Teichnera (1930 – 1931)
- částečné zařizení bytu Huga Semlera (1931 – 1932)

⁴¹ PIVODOVÁ, Eva. ANDRESKA, Jan. Architekt, designér a teoretik. Sanquis. Zdraví život je umění. Číslo 62, únor 2009. Vydavatel Wald Press, s.r.o. Praha, s. 27. ISSN 1212-6535.

⁴² SZADKOWSKA, Maria, VAN DUZER, Leslie a ČERNOUŠKOVÁ, Dagmar. *Adolf LOOS – dílo v českých zemích*. Praha: Muzeum hlavního města Prahy, 2009, s. 391. ISBN 978-80-85394-63-4.

- částečné zařízení bytu Olly Naschauera (1931 – 1932)
- zařízení bytu Karla Weinera (1931 – 1932)
- částečná přestavba, přístavba a úprava zařízení bytu Ing. Oskara a Jany Semlerových (1932 – 1934)

Podle posledních poznatků zůstalo ve městě osm částečně zachovalých interiérů: Bendova 10, Husova 58, Klatovská 12, 19, 110 a 140, náměstí Republiky 22 a Plachého 6.⁴³

Dochované realizace bytů Adolfa Loose, které jsou volně přístupné veřejnosti:

- Byt Viléma a Gertrudy Krausových - Bendova 10
- Dům Jana a Jany Brummelových – Husova 58
- Byt Josefa a Štěpánky Voglových – Klatovská 12
- Semlerova rezidence – byt Oskara a Jany Semlerových – Klatovská 110

Dochované realizace bytů Adolfa Loose, které jsou přístupné pouze výjimečně:

- Byt rodiny Huga Semlera – Klatovská 19
- Apartmán Richarda Hirsche – Plachého 6

Realizace interiérů Adolfa Loose na náměstí Republiky 22 a Klatovské 140 nejsou přístupné veřejnosti, jsou v osobním vlastnictví fyzických osob. Dr. Věra Běhalová již nestačila zaevidovat interiér na Klatovské třídě 140 v rozmezí let 1968 - 1969, tak jako ostatní Loosovy interiéry, proto byl tento interiér prohlášen za kulturní památku až v roce 2011. Tento interiér objevil náhodně Ing. Karel Zoch.

Vzhledem k výše uvedenému se budu zabývat právě těmito zachovalými interiéry, které jsou výjimečně nebo úplně přístupné (uvedeno abecedně) - Bendova 10, Husova 58, Klatovská 12, Klatovská 19, Klatovská 110 a Plachého 6.

⁴³ *Adolf Loos a Plzeň, výběrová bibliografie*. Vyd. Knihovna města Plzně, p.o. s podporou Magistrátu města Plzně. Plzeň 2014, 2. doplněné vydání. ISBN 978-80-86446-71-4.

Loosovými plzeňskými pracemi, které vznikly většinou mezi lety 1907 až 1930, se začali badatelé hlouběji zabývat teprve nedávno. Prozkoumání jejich stavu v letech 2002 – 2008 přineslo neveselé výsledky: ojedinělé vnitřní vybavení pěti bytů již neexistuje, zbývající interiéry jsou většinou ve velmi špatném stavu. Průzkum však vzbudil zájem magistrátu, který se v současné době spolu s majiteli aktivně podílí na rekonstrukci šesti zachovaných bytů a v budoucnu je chce zpřístupnit veřejnosti.⁴⁴

Velkou vstřícností a ochotou pana Ing. Karla Zocha mi bylo umožněno prohlédnout si všechny interiéry po jejich provedené obnově, kdy jsem se mohla seznámit s jejich současným stavem a těšit se z jejich krásy.

Část Semlerovy rezidence jsem znala již z dětství, tedy z doby, kdy se ještě vůbec neuvažovalo o obnově této památky. Byt v Plachého 6 jsem si prohlédla při prováděné rekonstrukci a dům na Klatovské 19 jsem si prohlédla v původním stavu, neboť tam dosud žádná rekonstrukce neproběhla.

a. Evidence Loosových interiérů

Plzeňské interiéry Adolfa Loose byly prohlášeny za movité kulturní památky.

Z vyprávění památkáře Ing. Karla Zocha, jsem získala velmi cenné informace týkající se Loosových interiérů.

K prohlášení za kulturní památky, a tím pádem k památkové ochraně Loosových interiérů došlo v letech 1965 – 1968. Konkrétní roky, kdy byly interiéry prohlášeny za movité kulturní památky jsem uvedla u každé kulturní památky zvlášť. Vzhledem k tomu, že se informace o prohlášení kulturní památkou opět v různých publikacích liší, držela jsem se informací, které jsou uvedeny v evidenčních listech, neboť zde by měly být evidovány historické, a tím pádem nejspolehlivější informace.

V uvedené době nebyl Adolf Loos kladně hodnocen jako architekt, neboť v komunistickém režimu byl považován za buržoazního architekta, který byl

⁴⁴HLAVÁČKOVÁ, Petra. Adolf Loos znovuobjevovaný. /Loos, Adolf, 1870-1933, architekt, teoretik moderní architektury/. Art and antiques. 2008, roč. 7, č. 11, s. 52-55. ISSN 1213-8398.

spojován s prvorepublikovou dobou, a to především s přepychem a s luxusem, což představitelé tohoto režimu neměli rádi. Bohužel byl takto Loos vnímán, ač neoprávněně, neboť kdyby si on sám mohl vybírat, pak by si zcela jistě vybíral úplně jiné zakázky než ty, které realizoval pro bohatou židovskou klientelu.

Adolf Loos sám sebe považoval za architekta, který chtěl vyřešit sociální podmínky bydlení dělníků. Je to patrné již ze skutečnosti, že když žil ve Vídni, nechal se zaměstnat magistrátem do odboru, který řešil sociální výstavbu. Byl bohužel i dosti konfliktní povahy, tak v tomto odboru sociální výstavby nesetřval dlouho. Ovšem když měl chvilky volného času, skicoval bydlení pro dělníky, řadové domky, a to bez konkrétního zadání. Přál si daleko více zakázek, než jich dostal. Příkladem jedné realizace je dělnická kolonie v Babí u Náchoda, dnes bohužel velmi poničená.

Zaevidování plzeňských interiérů Adolfa Loose k památkové ochraně učinila paní Dr. Věra Běhalová, historička architektury, která měla velké problémy s bývalým komunistickým režimem. Byly s ní vedeny různé soudní procesy a výsledkem jednoho z nich byl zákaz pobytu, proto paní Běhalová přichází do Plzně, kde tehdy pracovala v Plzeňském památkovém ústavu. Toto byl klíčový okamžik, neboť v Plzni se Dr. Běhalová spřátelila s lidmi, kteří byli potomci židovských rodin, a ona se díky tomuto přátelství dostala ke stěžejním informacím, kde se nachází interiéry Adolfa Loose. Z její strany došlo k uvědomění si, že se jedná o architekturu světového významu, a tak, velkou zásluhou paní Věry, dochází k zaevidování k památkové ochraně. Bohužel paní Běhalová nestačila zaevidovat vše, neboť v roce 1968 (po vstupu sovětských vojsk na území České republiky) emigrovala do Rakouska, kde od té doby pracovala ve Vídni a publikovala důležité články.

b. Evidenční listy

Evidenční listy interiérů Adolfa Loose jsou uloženy v Národním památkovém úřadu v Plzni, v Prešovské ulici č. 7 – v oddělení zabývající se movitými věcmi.

Z evidenčních listů, do nichž mi bylo umožněno nahlédnout, je patrné, že interiéry vytvořené Adolfem Loosem jsou evidovány jako movité kulturní památky.

V těchto evidenčních listech jsou u některých interiérů uvedeni vlastníci pouze historicky. Bylo by vhodné doplnit celou evidenci, konkrétně aktuální stav vlastnictví.

Logicky mi nebyly zpřístupněny informace o nynějších soukromých vlastnících, protože to zákon neumožňuje.

Z evidenčních listů jsem získala informace týkající se prohlášené věci za kulturní památku. Je zde uveden název památky včetně jejího označení, umístění památky, číslo rejstříku ÚSKP, informace o stavu zachování kulturní památky, jejím vlastníku, uživateli či správci, dále časovém, slohovém a autorském určení, doporučené ochraně a využití kulturní památky.

Evidenční list obsahuje též zhodnocení a kulturně politický význam památky.

Na každém evidenčním listu je uveden popis kulturní památky, odkazy na příslušnou literaturu, u některých evidenčních listů jsou zanesena evidenční čísla fotodokumentace a přiložená i příslušná rozhodnutí. V evidenčním listu je v poslední kolonce údaj o tom, kdo jej zpracoval, konkrétně v kterém měsíci a roku.

Pouze ve dvou případech jsem se setkala s revizním evidenčním listem movité kulturní památky, z kterého je již na první pohled zřejmé, že údaje o kulturní památce jsou evidovány elektronicky, zadáním do informačního systému. Na tomto revizním listu jsou aktuální údaje, to znamená současný vlastník nemovité kulturní památky, umístění památky dle současného názvu ulice, je zde již odkaz na rozhodnutí příslušného orgánu o zápisu památky do seznamu kulturních památek včetně data a čísla jednacího. Nejsou zde registrovány historické údaje, tak jak jsou registrovány u klasického evidenčního listu.

U revizního evidenčního listu je též uveden datum revize a odpovědná osoba, která revizi provedla.

Pokud se provádí registrace kulturních památek prostřednictvím elektronické databáze, bylo by vhodné, aby v informačním elektronickém systému byly nedílnou součástí evidenčního listu rovněž přílohy, které se vztahují k předmětné kulturní památce, tj. návrh na prohlášení kulturní památkou, závazná stanoviska, rozhodnutí, atd.

c. Loosův interiér - Bendova 10

Loosův interiér byl prohlášen movitou kulturní památkou v roce 1967, rejstříkové číslo kulturní památky je 89148/34 – 2516 (34 – 2516).

Jednalo se o částečnou úpravu a zařizení bytu Viléma a Gertrudy Krausových v Plzni.

Současným vlastníkem je Statutární město Plzeň, a to od roku 1994. Tato skutečnost bohužel není v evidenčním listu zanesena.

Dům byl od roku 1954 v národní správě.

Původní majitelé byli Vilém a Gertruda Krausových. Gertruda Krausová, rozená Taussigová, byla dcera Arnolda Taussiga, který byl od roku 1930 vlastníkem domu. Prvním majitelem domu v Bendově ulici č. 10 byl Antonín Bartoš. Arnold Taussig byl majitelem továrny na oděvy ARTA.

Interiér byl projektován architektem Loosem a práce byly prováděny pod jeho dohledem.

Na částečné úpravě a zařizení pětipokojového bytu s kuchyní a kanceláří manželů Krausových, která probíhala v rozmezí let 1930-1931, spolupracoval s Adolfem Loosem i Norbert Krieger a František Kvasnička. Loos propojil prostřední místnosti v jediný celek o rozloze téměř 60 m². V tomto prostoru byl mahagonový kazetový strop. Jídlna v čele s umístěným bufetem byla oddělena od obytného pokoje pilíři s mramorovým obkladem Cipollino s vertikálním žilkováním šedé barvy. Pilíře byly rozmístěny tak, že celý prostor je rozdělen přísně osově symetricky. Nad krbem z režných cihel, stejně jako nad bufetem, byla umístěna zrcadla složená z obdélníkových ploch, ještě více opticky zvětšující celý prostor. Zajímavostí byl volně stojící oválný mahagonový stůl a židle dle vzoru anglického Chipandale s sedadly čalouněnými kůží.

Úzkou předsíní se přecházelo do ložnice. Ta byla vytvořená v rohovém pokoji a byla obložená světle žlutým dřevem finské břízy. Ve stěnách jsou zabudované vestavěné skříně. Ložnice je spojena s pracovnou.

Všechny použité kvalitní materiály vytvářely dojem jednoduchého přepychu.

Byt v Bendově 10 má plochu kolem 130 m².

Z původního vybavení se dochovaly interiéry ve dvou místnostech, a to ložnice s vestavěným nábytkem a obývací pokoj s jídelnou s mramorovým obkladem a zrcadlovými stěnami. Dochovaly se rovněž 2 skleněné vitríny, které byly umístěny v místě oddělující jídelnu od obytné místnosti.

Volný mobiliář se bohužel nedochoval.

Evidenční list (dále jen „EL“) movité kulturní památky – Bendova 10

(uvedené skutečnosti jsou opsány z originálního evidenčního listu)

Evidenční list movité kulturní památky má dvě části.

V první části je uveden název památky „Zařízení zabudované do stěn, včetně obkladů stěn i volně stojící, osvětlovací tělesa“.

Památkou zapsaná do seznamu kulturních památek v roce 1967, rejstříkové číslo kulturní památky je 89148/34 – 2516 (34 – 2516).

Objektem, kde je památka uložena je byt v I. patře v domě v Bendově ulici 10.

Obec: Plzeň-město, okres Plzeň, kraj Západočeský.

Vlastníkem je v EL uvedena p. Zbytovská.

U popisu památky je původním majitelem uveden MUDr. Taussig, nyní p. Zimmermannová.

Dle časového, slohového a autorského určení byly jmenované interiéry projektovány architektem Adolfem Loosem v letech od r. 1907 do r. 1933 a prováděny pod jeho dohledem. *Tento údaj není konkrétní, neboť dle publikace Petra Jindry a Petra Domanického „Loos – Plzeň – souvislosti“ je na str. 128 uvedeno, že úprava bytu v Bendové ul. č. 10 dle návrhu Loose byla započata v roce 1930. Rok 1930-1931 byl rovněž uveden v publikaci „Adolf Loos – dílo v českých zemích“ autorem Marie Szadkové, Leslie Van Duzer a Dagmar Černouškové, a to na str. 272. Domnívám se, že v evidenčních listech je tedy uveden údaj o prohlašování „Loosových interiérů“ movitými kulturními památkami obecně platící pro všechny realizované plzeňské interiéry v uvedeném časovém rozmezí 1907 – 1933.*

Evidenční list zpracovala Dr. Věra Běhalová v roce 1967.

Druhá část evidenčního listu uvádí název kulturní památky „**Vybavení bytu-
prostorové řešení + mobiliář**“.

Umístění: Byt v 1. patře, Bendova 10

Vlastník: OPBH Plzeň 1, uživatel: pí. Zimmermanová

Zhodnocení a kulturně politický význam památky: jeden z interiérů navrhovaný arch. Loosem, zachovávající zásady jeho názor na řešení obytného prostoru, účelného i esteticky působivého. Ukázka zdobnosti materiálem (užito mramoru, zrcadel, leštěn. dřeva)

Stav zachování památky: zachované interiéry v celkem dobrém stavu. Uživatelka je udržuje (rušivé zásahy jsou dřívějšího data: zazdění krbu, odstranění části budov a všeho volného mobiliáře). Třeba dohlédnout na jejich další údržbu.

Původní volný mobiliář se nezachoval.

Obnova interiéru

Obnova tohoto interiéru byla započata vytvořením projektové dokumentace, která byla zpracována do září 2012. Poté bylo vypísáno výběrové řízení na vlastní rekonstrukci, jejíž dokončení bylo plánováno na rok 2015. Projektovou dokumentaci připravili architekti Ludvík Grym a Jan Sapák, jejichž návrh studie obnovy a využití interiérů byl v konkurenci tří předložených návrhů nejlepší.

Náklady na kompletní realizaci byly odhadnuty na více než pět miliónů korun.

Odbor památkové péče magistrátu nechal zpracovat předběžný odhad nákladů na rekonstrukci celého bytu, který byl rozdělen na dvě části.⁴⁵

První část zahrnovala rehabilitaci prostorů jídelny, obývacího pokoje a ložnice. Bez volných doplňků neboli replik podle dochovaných fotografií byla částka odhadnuta na 1,65 milionu korun bez DPH.

Druhá část se týkala rekonstrukce ostatních prostorů, v nichž by měly být kanceláře. Jedná se o pracovnu, pokoj, chodbu s halou, koupelnu a kuchyni. Odhad nákladů byl vyčíslen na zhruba milion korun bez DPH. Předpokládaná částka na doplnění nábytku a zařízení je asi 2,5 milionu Kč včetně DPH.

Projekt obnovy jsem v detailním provedení získala od Ing. Karla Zocha a uvádím jej v plném znění v příloze č. 5, neboť takto detailně byly obdobně připraveny projekty i pro obnovu dalších interiérů Adolfa Loose.

Zakázku na opravu bytu včetně restaurátorských prací získala firma AVERS, spol. s r. o. Zvítězila ve výběrovém řízení v konkurenci šesti společností s nejnižší nabídkovou cenou ve výši 4 615 754 korun bez DPH, když předpokládaná cena byla vyčíslena na 5,42 milionu korun. S rekonstrukcí by se mělo začít na začátku července.⁴⁶

⁴⁵ Stavbaweb.cz je portál sloužící pro odbornou architektonickou veřejnost, studenty, stavební a památkové úřady a laické zájemce o architekturu. Stavbaweb je úzce spjat s časopisem Stavba. Business Media CZ, s. r. o. Praha 5. Dostupné na WWW: <http://stavbaweb.dumabyt.cz/obnova-bytu-na-adrese-bendova-10-plze-7747/clanek.html>

⁴⁶ Dostupné na WWW: <http://stavbaweb.dumabyt.cz/plze-zane-v-ervenci-s-rekonstrukci-bytu-navrzeneho-vyznamnym-architektem-9509/clanek.html>

Náklady na celkovou rekonstrukci byly ve výši 7,2 miliónu korun, z toho 800.000,- Kč bylo investováno na úpravy části společných prostor.

Z nábytku se dochovaly pouze vestavěné kusy.

Nyní se dokončuje II. etapa v celkových nákladech 1,2 mil. bez daně – od Adolfa Loose jsou zde jen 1 dveře a 2 skříňky vedle topení.

Podle památkáře Ing. Karla Zocha je tento interiér typickou ukázkou Loosova rukopisu, který klade maximální důraz na promyšlenou vnitřní dispozici a "odmítání umělé zdobnosti a dekorativizmu". Při opravě se podle něj našly prvky, které se v jiných Loosových realizacích neobjevují. Například výrazně zelená okna a také fragmenty historických tapet, podle nichž bylo možné interiér zrekonstruovat. Velkým překvapením bylo i důmyslné ukrytí trezoru v dřevěném obložení, který památkáři několik let nemohli najít.⁴⁷

Závěrem lze uvést, že v bývalém bytě manželů Krausových byly v dubnu 2015 zahájeny komentované prohlídky. Kromě těchto komentovaných prohlídek se zde konají další komorní kulturní akce, koncerty, autorská čtení a přednášky. Dokonce se zde konala i dobová módní přehlídka situovaná do doby, kdy Adolf Loos v Plzni realizoval bytové interiéry.

d. Loosův interiér – Husova 58

Loosův interiér byl prohlášen za kulturní památku v roce 1969, na návrh Dr. Věry Běhalové z července 1968.

Rejstříkové číslo movité kulturní památky je 51978/4-5285 (34-2515).

Dům je nemovitou kulturní památkou od roku 2002, rejstříkové číslo je 51978/4-5285.

Jednalo se o přestavbu, přístavbu a zařízení domu Jana Brummela v Plzni, realizovanou v období let 1927 – 1929.

⁴⁷ Stavbaweb.cz je portál sloužící pro odbornou architektonickou veřejnost, studenty, stavební a památkové úřady a laické zájemce o architekturu. Stavbaweb je úzce spjat s časopisem Stavba. Business Media CZ, s. r. o. Praha 5. Dostupné na WWW: <http://stavbaweb.dumabyt.cz/lide-v-plzni-poprve-vidli-dalsi-interier-svtoznameho-a-loose-11582/clanek.html>

V domě bydlela až do roku 1986 Valérie Brummelová, v roce 1986 po její smrti přešel dům pod správu Klubu architektů a v roce 1991 byl dům v restituci vrácen původním majitelům.

Vlastníkem je v současnosti soukromý majitel Ing. Michal Brummel, synovec původních majitelů.

Historicky byl vlastníkem domu pan Liebstein s ženou Hedvikou. Jejich dceru Janu si vzal Jan Brummel a mladí manželé po Liebsteinově smrti zůstali v domě bydlet. Vdova Hedvika měla v domě zřízené právo doživotního užívání. Velký byt v patře byl rozdělen na dvě části, jedna byla pro mladé manžele a druhá pro maminku Jany. Společným prostorem byla jídelna, která se nacházela uprostřed. Rodina se přátelila s Beckovými a Hirschovými a na jejich doporučení oslovili Adolfa Loose, který se pustil s Karlem Lhotou s nadšením do rekonstrukce domu, která byla zdárně dokončena v roce 1929.

Dům dokládá, že pokud jde o Plzeň, Loosovy návrhy se neomezují čistě na bytové interiéry! Loos a Lhota navrhli zvýšit garážový přístavek a přeměnit jej v hranolový téměř věžovitý útvar s hladkým průčelím. Západní fasádu přístavku ozdobil dominantní balkon s rovnou stříškou, visutý nad přilehlým dvorem. Adolf Loos navrhl velmi důvtipné řešení, sjednocující fasády nově navržené části budovy s původním domem. Kontrast moderního hladkého kvádrů s neorenesančními ozdůbkami a kudrlinkami by na fasádě starého domu nepůsobil dobře. Estetický verdikt zněl jasně: Přizpůsobit, sjednotit! A tak byly štukové ornamenty otlučeny, klasickou sedlovou střechu z uliční fasády zakryla rovná atika, propůjčující budově nesmírně moderní vzhled. Současný vlastník Loosovo organické spojení původního domu s nově navrženou hranolovou částí oceňuje jako doklad architekta tvůrčího génia.⁴⁸

Pětipokojový byt v prvním patře byl řešen dvougeneračně. Byl rozdělen na ložnici a obývací pokoj pro manžele Brummelovy a pro Hedviku Liebsteinovou (matku Jany Brummelové) byl vyčleněn prostor salonu a budoáru. Jídelna byla pro všechny společná, umístěná uprostřed a přístupná z obou stran bytu.

⁴⁸RŮŽIČKA, David. Adolf Loos a Brummelův dům v Plzni. *Vítaný host: čtvrtletník příznivců Plzeňského kraje*. 2011, č. 4, s. 20-21. ISSN 1801-6561.

Je podstatné zmínit se o dvouramenném schodišti, kterým se vstupovalo do haly v prvním patře domu. Toto schodiště je kopií schodiště vybudovaného v Goethově domu ve Výmaru.

Ložnice manželů Brummelových je obložena třešňovým dřevem, jsou zde opět typické vestavěné skříně se systémem výsuvných polic, jejichž vnitřky jsou dýhované mahagonem. Dveře do koupelny jsou schovány v obložení, takže prostor nijak neruší.

Centrální osvětlení celého prostoru zajišťoval dochovaný unikátní jablonecký křišťálový lustr slzovitého tvaru zavěšený na mosazném řetězu.⁴⁹ Od tohoto lustru jsem nemohla odtrhnout oči, zvláště když byl po chvíli rozsvícen.

Podlaha byla potažena zelenou plstí stejně jako v jiných prostorách, a na této plsti jsou pokladeny perské koberce.

V obývacím pokoji je pod oknem umístěná pohovka s květinovým motivem, stěny jsou obloženy tmavým dubem. Na rozdíl od ostatních interiérů realizovaných v Plzni Adolfem Loosem je zde atypický velký krb, který je kopií provensálského renesančního krbu.

Jídelna je opatřena tmavě zelenou tapetou a obložena dýhou z kořene světlého kanadského topolu, tzv. kořenice, na oknech visí světle žluté hedvábné záclony, takže celý prostor vypadá velmi světle, jako by byl zalitý sluncem. Osvětlení zajišťuje původní lustr s mosazným stínidlem zavěšený na silném mosazném řetězu. Dle dobových fotografií byl tento lustr opatřen ještě řaseným hedvábím. Památkáři se nyní rozhodují, jestli toto hedvábí bude po obnově ve žluté či zelené barvě, neboť to z fotografií není zcela jasné. V jídelně je velká kompozice od malíře Roberta Aignera. Když jsem pobývala v prostoru jídelny, připadala jsem si, že se nacházím na klidném místě, a vůbec jsem si neuvědomovala atmosféru rušné Husovy třídy, především blízkost autobusového nádraží a továrny Škoda. Jídelna je rozdělena sloupy na dvě části, vlastní jídelnu a přípravnu. Na podlaze je v současnosti plst' a orientální koberec stejně jako v ostatních prostorách tohoto bytu.

⁴⁹ SZADKOWSKA, Maria, VAN DUZER, Leslie a ČERNOUŠKOVÁ, Dagmar. *Adolf LOOS – dílo v českých zemích*. Praha: Muzeum hlavního města Prahy, 2009. S. 192. ISBN 978-80-85394-63-4.

Z jídelny se přechází do prostoru, který obývala maminka Jany, paní Hedvika Liebsteinová. V tomto salonu jsou modré stěny a výrazně žlutý nábytek. Salon se proto nazývá Modrý salon. Jsou zde nádherné obrazy, psací stůl a stůl s křesílky potaženými kůží v tmavočervené a zelené barvě. Z tohoto salonu se přejde do dámského pokoje – budoáru paní Hedviky, který působí velmi jemně už tím, že je obložen světlým javorem. Jsou zde vestavěné skříně, nad nimiž je originální zelená tapeta, která se dochovala dodnes, dále postel umístěná v nice. V pokoji jsou niky s policemi na knihy. Malý kulatý stoleček byl pokryt nádherným dobovým ubrusem, který mne učaroval. Ve vestavěné skříně byl také skrytý vstup do koupelny a do kuchyně.

Evidenční list movité kulturní památky – Husova 58

(čítá celkem 12 listů, proto uvádím jen podstatné skutečnosti, které jsou opsány z originálního evidenčního listu)

Vlastník (správce, trvalý uživatel) : OPBH Plzeň 1,
uživatelé:

Jana Brummelová – bývalá kuchyně a dámský pokoj
p. Wechsler - střední část rozděleného bytu, bývalá jídelna a tzv. Modrý salon
Valerie Brummelová - bývalá ložnice, koupelna, obývací pokoj s krbem

Byt, jenž původně zahrnoval 5 pokojů, kuchyň, komfortní příslušenství a schodištní halu, byl rozdělen jak je uvedeno výše mezi 3 uživatele, a to Janu Brummelovou, p. Wechslera a Valerii Brummelovou.

Jana Brummelová dostala jako uživatelka přidělenou bývalou kuchyň a dámský pokoj:

Časovým, slohovým a autorským určením byl Adolf Loos, rok 1929. Mobiliář byl částečně navrhovaný, částečně vybraný architektem A. Loosem z běžně vyráběného, kvalitního nábytku a osvětlovacích těles

Co se týká zhodnocení a kulturně politického významu památky a zdůvodnění ochrany bylo v EL uvedeno, že pokoj je jednou z mála dobře zachovaných ukázek řešení interiéru známého novodobého architekta A. Loose. Příklad „moderního“ interiéru, funkčního a esteticky uspokojivého. U stavu zachování památky a případných návrhů opatření je zaznamenáno, že část bytu je celkem v dobrém stavu (užívá ji bývalá majitelka). Doporučuje se údržba a dohled, aby po eventuální změně uživatele nebyl byt využíván nevhodným způsobem, zejména dbát na zachování volného mobiliáře, kterého se zachovalo málo (v celkovém rozsahu Loosovy tvorby v Plzni).

Byt pana Wechslera - střední část rozděleného bytu, 2 místnosti - bývalá jídelna a tzv. Modrý salon:

V EL v kolonce stavu zachování památky a případných návrhů opatření je uvedeno, že jsou zachovány obklady a zabudované barové pulty. Prostor by potřeboval opravu (očištění tapet, opravu porušeného dekorativního obrazu, instalaci zbytků původního nábytku, pokud jsou deponovány na půdě) a především vhodné využití. Nehodí se jako bytová jednotka.

Je zde uveden odkaz na fotografickou dokumentaci: č.n. 98679, 98685, 98687, 98689, 98676, 98691, 98678, 98683, 98680, 98677.

Byt Valerie Brummelová - část bytu v přístavku, tj. bývalá ložnice, koupelna, obývací pokoj s krbem:

Z volného mobiliáře se zachovaly jen původní noční stolky v EL je uvedeno, že postele jsou na půdě.

Zhodnocení a kulturně politický význam památky, zdůvodnění ochrany - část bytu navrhovaného architektem A. Loosem, příklad řešení interiéru a zařízení do detailu promyšleného se zřetelem na účelnost a psychické působení

V EL je uvedeno, že se jedná o celkem zachovaný interiér. Je třeba jej udržovat a dohlédnout na další vhodnost využití (zatím udržován pův. uživatelkou V. Brummelovou). Celý byt vyjmout definitivně z bytových prostor (zuzitkovatelných dle bytového zákona).

Evidenční listy zpracovala Běhalová Věra, VII, 1968.

Č. rej.: 2515, Plzeňský kraj, sídelní útvar/ část obce: „Plzeň“

Číslo rejstříku: 61571 / 34 – 2515, název okresu : Plzeň – město, sídelní útvar: Plzeň, část obce: Vnitřní město, památka: skříňka- 2 ks, autor: Adolf Loos, dřevo, v =90 cm, hl= 50 cm cca, r. 1929, ulice, umístění: Leninova třída 58, 1.poschodí, byt p. Wechslera, obývací pokoj

Číslo rejstříku: 61862 / 34 – 2515, název okresu: Plzeň město, sídelní útvar: Plzeň, část obce: Vnitřní město, památka: židle- 2 ks, autor: A. Loos, tmavé dřevo, hnědé moření, čalounění kůží, r. 1929, umístění: Leninova třída 58, 1.poschodí, byt Jany Brummelové, předpokoj

Číslo rejstříku: 59425 / 34 2515 název okresu: Plzeň- město, sídelní útvar: Plzeň, část obce: Vnitřní město, památka: křeslo, autor: A. Loos, dřevo, čalounění tmavým sametem, vyšívání, r. 1929, umístění: Leninova třída 58, 1.poschodí, byt Jany Brummelové, předpokoj

Číslo rejstříku: 67762 / 34 2515, název okresu: Plzeň – město, sídelní útvar: Plzeň, část obce: Vnitřní město, památka: lampa- stahovací, autor: A. Loos, r. 1929, umístění: Leninova třída 58, 1.poschodí, byt Jany Brummelové, dámský pokoj

Číslo rejstříku: 57241 / 34 2515 název okresu: Plzeň- město, sídelní útvar: Plzeň, část obce: Vnitřní město, památka: křeslo, autor: A. Loos, čalounění tmavým sametem, r. 1929, umístění: Leninova třída 58, 1.poschodí, byt Jany Brummelové, dámský pokoj

Číslo rejstříku: 63063 / 34 2515 název okresu: Plzeň- město, sídelní útvar: Plzeň, část obce: Vnitřní město, památka: židle, autor: A. Loos, dřevo, vyplétání popruhem, sedadlo v =46 cm, r. 1929, umístění: Leninova třída 58, 1.poschodí, byt Jany Brummelové, dámský pokoj

Číslo rejstříku: 55354 / 34 2515 název okresu: Plzeň – město, sídelní útvar: Plzeň, část obce: Vnitřní město, památka: křesílko, autor: A. Loos, čalounění zlatou koženkou, sedadlo v =40 cm, nožka v =23 cm, r. 1929, umístění: Leninova třída 58, 1.poschodí, byt Jany Brummelové, dámský pokoj

Číslo rejstříku: 64904 / 34 2515 název okresu: Plzeň- město, sídelní útvar: Plzeň, část obce: Vnitřní město, památka: stůl, autor: A. Loos, dub, r. 1929, umístění : Leninova třída 58, 1.poschodí, byt Jany Brummelové, předpokoj

Číslo rejstříku: 56249 /34 2515 název okresu : Plzeň- město, sídelní útvar: Plzeň, část obce: vnitřní město, památka: lampa- stojací, autor: A. Loos, sklo, kov, r. 1929, umístění: Leninova třída 58, 1.poschodí, byt Jany Brummelové, dámský pokoj

Číslo rejstříku: 65973 / 34 2515 název okresu: Plzeň- město, sídelní útvar: Plzeň, část obce: vnitřní město, památka: křesílko, autor: A. Loos, čalounění tmavě zelenou kůží, sedadlo v = 40, nožka v= 23, r. 1929, umístění: Leninova třída 58, 1.poschodí, byt Jany Brummelové, dámský pokoj

Číslo rejstříku: 67191 / 34 2515
název okresu: Plzeň- město, sídelní útvar. Plzeň, část obce: vnitřní město, památka: židlička, autor: A. Loos, dřevo, hnědé moření, sedadlo v =34 cm, r. 1929, umístění: Leninova třída 58, 1.poschodí, byt Jany Brummelové, dámský pokoj

Číslo rejstříku: 57057 / 34 2515
název okresu: Plzeň- město, sídelní útvar: Plzeň, část obce: vnitřní město, památka: židlička, autor: A. Loos, dřevo, čalounění koženkou, sedadlo v =37, r. 1929, umístění: Leninova třída 58, 1.poschodí, byt Jany Brummelové, dámský pokoj

Obnova interiéru

Teprve v lednu 1996 byl podán návrh na prohlášení domu za kulturní památku. Návrh tehdy podal Památkový úřad v Plzni. Do konce roku 2001 nebyl tento návrh projednán, proto Státní památkový úřad v Plzni vypracoval aktualizovanou verzi, a tu společně se všemi přílohami znovu podal v roce 2001 na ministerstvo kultury. Na základě této aktualizované verze prohlásilo ministerstvo kultury v květnu 2002 dům v Husově ulici č. 58 za kulturní památku.

Ještě před prohlášením za kulturní památku, byla v roce 2001 zahájena obnova a rekonstrukce domu v Husově 58. Současný majitel Michal Brummel se

rozhodl zpřístupnit tento skvost pro veřejnost, a to poté, jakmile bude provedena obnova této památky. Vedením restauračních prací byl pověřen architekt Václav Girsá. V roce 2001 se prováděla rekonstrukce ústředního topení a následně bylo zahájeno restaurování obývacího pokoje.

V roce 2002 pokračovaly práce na obnově tohoto interiéru. V únoru byl vybourán dodatečně vestavěný komín z krbu, očištěn strop, odstraněny elektroinstalační lišty. V jarních měsících byla dokončena výměna rozvodů ústředního topení v 1. patře a repase původních litinových radiátorů v obývacím pokoji s krbem.

Restaurátorské práce byly dokončeny v roce 2003. Restaurátorem Brummelova domu je PhDr. Vladimír Bok.

Ve spolupráci se Studijním a dokumentačním centrem Adolfa Loose v Praze byly pro vlastníka zpracovány žádosti o zařazení obnovy Loosova interiéru do Programu záchrany architektonického dědictví ČR na rok 2003 (v květnu) a do Programu restaurování movitých kulturních památek (v červnu). V květnu vypracováno vyjádření k restaurátorské opravě krbu, obnově tapet, restaurování nástěnných svítidel a rekonstrukci prosklených dveří na balkon v obývacím pokoji s krbem. V červnu vypracováno vyjádření k obnově tapet, úpravě povrchu stropu, úpravě parapetu oken, restaurování svítidel a opravě oken v jídelně. Podle návrhu doc. V. Girsy vyrobila firma dr. V. Boka z Prahy repliku původních prosklených dveří, která byla osazena v červnu. V srpnu bylo dokončeno restaurování dřevěných obkladů a vestavěného nábytku (dr. V. Bok), restaurování nástěnných svítidel (I. Houska) a restaurátorská oprava krbu (M. Hron). V druhé polovině roku byla dále provedena obnova papírových tapet a provizorní úprava parketové podlahy.⁵⁰

V dubnu 2013 zastupitelé města Plzně schválili dotaci 300.000 Kč na opravu vnějších omítek.

Celková částka na obnovu Brummelova domu je neveřejná.

⁵⁰DOMANICÝ, Pavel. Plzeň-město, Husova třída č. or. 58, obnova Loosova interiéru v 1. patře. In: *Výroční zpráva za rok 2002*. Plzeň: Státní památkový ústav v Plzni, 2003, s. 121. ISBN 80-85035-21-9.

Veřejnosti je tento Loosův interiér přístupný od dubna 2015, a to díky současnému vlastníkovi Michalu Brummelovi. V interiéru lze spatřit originální kusy sedacího mobiliáře, obrazy, lustry, ubrusy a další skvosty, které rodina po dlouhá léta uchovávala.

e. Loosův interiér - Klatovská 12

Loosův interiér byl prohlášen movitou kulturní památkou v roce 1968, rejstříkové číslo kulturní památky je 89147/34- 2519 (34- 2519).

Jednalo se o úpravu a zařízení bytu MUDr. Josefa Vogla.

Vlastníkem je Statutární město Plzeň, v současnosti zde kde sídlí Správa veřejného statku města Plzně.

Na uvedené adrese zrealizoval v roce 1908 Adolf Loos interiér pro rodinu průmyslníka Otto Becka. Interiér tohoto bytu byl komplexně rozebrán a přemístěn na adresu nám. Míru 2, kam se rodina Beckových přestěhovala. O 20 let později, v roce 1928 vytvořil v tomto objektu Adolf Loos interiér bytu pro rodinu Štěpánky a Josefa Voglových. Investorem byl majitel celého domu Sigmund Fiedler, tchán MUDr. Josefa Vogla. Rodině Voglových se podařilo v době nacistické okupace před nacisty uprchnout do Kanady, v domě byl Němci zřízen úřad práce, a v období socialismu zde sídlil bytový podnik.

Architekt Loos navrhl vybavení nejen celého bytu, tedy jídelnu, obývací pokoj, ložnici a dětský pokoj, ale i ordinaci a rentgenové pracoviště lékaře. Při pozdějších přestavbách objektu ale ostatní místnosti zanikly, zůstaly jen jídelna a obývací pokoj.⁵¹

Volný mobiliář se nezachoval, ze zabudovaného zařízení se dochoval pouze krb, bar a vitríny v jídelně, obklady stěn jsou z višňového dřeva.

Evidenční list movité kulturní památky – Klatovská 12 (uvedené skutečnosti jsou opsány z originálního evidenčního listu)

Evidenční list má dvě části.

V první části je uveden název kulturní památky „**Členění prostoru a obklady stěn v bývalém bytě MUDr. Vogla, obývací pokoj a jídelna**“.

Autorem je vyznačen Adolf Loos, časovým určením je rok 1929.

⁵¹ Dostupné z [www:http://plzen.cz/loosuv-interier-na-klatovske-12-bude-zpristupnen-verejnosti-budou-se-v-nem-poradat-kulturni-akce-7873/](http://plzen.cz/loosuv-interier-na-klatovske-12-bude-zpristupnen-verejnosti-budou-se-v-nem-poradat-kulturni-akce-7873/)

Památka zapsaná do seznamu kulturních památek v roce 1968, rejstříkové číslo kulturní památky je 89147/34- 2519 (34- 2519).

Umístění památky – byt ve II. patře, třída 1. máje č. 12

Původní majitel byl Josef Vogel.

Vlastníkem kulturní památky byl v minulosti Hutní projekt, v současnosti je jím Statutární město Plzeň.

Stav zachované památky – zachovat zbylé obklady, dát místnosti vhodné využití (např. klubovní přednášková místnost apod.)

Evidenční list zpracovala Dr. Věra Běhalová v červenci roku 1968.

Druhá část evidenčního listu uvádí název kulturní památky „**Zařízení zabudované do stěn včetně obkladů stěn, i volně stojící, osvětlovací tělesa**“.

Památka zapsaná do seznamu kulturních památek v roce 1967, rejstříkové číslo kulturní památky je 2519.

Objekt, kde se památka nachází: 1. patro, tř. 1. máje 12.

Časové, slohové a autorské určení: jmenované interiéry byly projektovány arch.

A. Loosem v letech od r. 1907 do r. 1933 a prováděny pod jeho dohledem

Evidenční list zpracovala Dr. Věra Běhalová v roce 1967

Revizní list movité kulturní památky – Klatovská 12:

- 1. Název památky: bytový interiér**
- Objekt, kde je památka uložena: byt – Klatovská 12, interiér místnosti ve 2. patře, r. č. ÚSKP objektu: 54869/34 – 2519
- Číslo: 89147/34- 2519
- Vlastník: Statutární město Plzeň
- Časové, slohové a autorské určení: konec 20. let 20. století
- Autor: Adolf Loos
- Revizi provedl: Koderová Lenka, 1. 7. 2008
- Poznámky: zápis do státního seznamu movitých kulturních památek proveden dle rozhodnutí OK ONV města Plzně č. j. kult/197/84 ze dne 26. 3. 1984.
Revize: 1. 7. 2008
- Zhodnocení památky: typicky „Loosovské“ řešení interiéru, v němž symetrii vytváří maskováním nestejně šíře meziokenních přepážek (v jídelně) záclonami, zavěšenými do garňoží, krytých horizontální lištou ukončující deštění (která nad okny v místech stejně od sebe vzdálených odstupuje od stěny, vytvářeje kryt záclonovým garňožím).

Mobiliář ani osvětlovací tělesa se nezachovaly.

Obnova interiéru

Rekonstrukce interiéru byla započata v roce 2004 podle návrhu architekta Václava Girsy. O deset let později, tedy v roce 2014, došlo k vytvoření replik volného mobiliáře v hodnotě 2 miliónů korun v dílně PhDr. Vladimíra Boka. Repliky byly vytvořeny na základě dobových fotografií z Loosova archivu a podle

vzorů z majetku rodiny Brummelových. Celý interiér bytu byl poprvé zpřístupněn veřejnosti dne 18. dubna 2014.

Celkem byly na obnovu interiéru na Klatovské 12 vynaloženy z rozpočtu města Plzně 4 miliony korun.

f. Loosův interiér - Klatovská 19

Loosův interiér byl zapsán jako movitá kulturní památka v roce 1968, rejstříkové číslo kulturní památky je 54869/34 – 2517 (34/2517).

Jednalo se o částečné zařízení bytu Huga Semlera, realizováno v letech 1931-1932.

Adolf Loos realizoval pouze proslulý hudební pokoj, který byl posuvnými prosklenými dveřmi propojen s ostatním prostorem tohoto bytu.

Obklady stěn jsou z italského mramoru Fantastico, který vytváří zvláštní ornamentální vzor. Obklad je zakončen jilmovým dřevem. Hudební pokoj je řešen symetricky, proti 2 oknům jsou umístěny 2 dveře. Je zde vytvořen krb z červených cihel, nad nímž byla umístěna zrcadla, po stranách jsou prosklené niky.

Volný mobiliář se nezachoval, osvětlovací tělesa jsou zde nová. Další pokoje bytu projektoval architekt Adolf Hrusa, profesor vídeňské umělecko-průmyslové školy.

Hugo Semler odešel nuceně za války s rodinou do Kanady.

V roce 1941 bylo v domě německé vojenské velitelství a koncem války, při jednání o německé kapitulaci, došlo v salonu k sebevraždě, zastřelil se zde velitel německé posádky Georg von Majewsky. Dům zůstal v majetku státu až do roku 2006, kdy jej získalo město Plzeň, a to bezplatně s podmínkou, že do 10 let bude tento objekt rekonstruován.

Rekonstrukce domu je vyčíslena na 100 milionů korun. Stále není stanovené, jakým způsobem by byl po tak náročné obnově objekt využíván.

Evidenční list movité kulturní památky – Klatovská 19
(uvedené skutečnosti jsou opsány z originálního evidenčního listu):

Evidenční list má dvě části.

V první části je uveden název kulturní památky „**Řešení vnitřního prostoru pokoje – obklady stěn a zabudovaný mobiliář**“.

Autorem je vyznačen Adolf Loos, časovým určením je rok 1929.

Památka zapsaná do seznamu kulturních památek v roce 1968, rejstříkové číslo kulturní památky je 54869/34 – 2517 (34/2517).

Označení kulturní památky je pokoj – kancelář velitele, místo Klatovská č. p. 289 (původní tř. 1. máje 19/1), obec Plzeň, okres Plzeň-město, kraj Západočeský.

Vlastníkem kulturní památky je Ministerstvo národní obrany, uživatelem – Posádková správa.

Stav zachované památky je hodnocen tak, že jsou zde zachovány obklady, a je nutné dbát, aby nedošlo k jejich poškození.

Evidenční list zpracovala Dr. Věra Běhalová v červenci roku 1968.

Druhá část evidenčního listu uvádí název kulturní památky „**Zařízení zabudované do stěn včetně obkladů stěn, i volně stojící osvětlovací tělesa**“.

Památka zapsaná do seznamu kulturních památek v roce 1967, rejstříkové číslo kulturní památky je 2517.

Objekt, kde je památka uložena: místnost v 1. patře, tř. 1. máje 19.

Popis památky - obklady stěn, fabiony, zabudovaný krb, zrcadlo, protější široký dveřní otvor do vedlejší místnosti zdůrazňující osovost, zabudované vitríny, skříňky, skříň (uživatel Posádková správa)

Časové, slohové a autorské určení: jmenované interiéry byly projektovány arch. A. Loosem v letech od r. 1907 do r. 1933 a prováděny pod jeho dohledem

Evidenční list zpracovala Dr. Věra Běhalová v roce 1967

Doufám, že se pro obnovu a využití tohoto významného Loosova interiéru najde v nejbližší době řešení a zejména potřebné finance, aby mohlo dojít k celkové rekonstrukci celého domu.

Ve dnech 27. – 28. 10. 2013 byly v rámci devadesátého pátého výročí vzniku samostatného Československa zpřístupněny Loosovy interiéry v Klatovské 12 a Klatovské 19.

g. Loosův interiér - Klatovská 110

Loosův interiér byl prohlášen movitou kulturní památkou v roce 1968, rejstříkové číslo ÚSKP je 88251 / 34 – 2518.

Jednalo se o částečnou přestavbu, přístavbu a úpravu zařízení bytu Oskara Semlera, která byla realizována v letech 1932 – 1934. Vzhledem k pokročilé nemoci Adolfa Loose připravoval projekt Heinricha Kulka. V případě Semlerova

bytu se jedná o dílo realizované ve značné míře na základě koncepce, již Adolf Loos pouze nastínil, architekt sám se již realizace nedočkal.⁵²

Dům je součástí plošně památkově chráněného území Městské památkové zóny Plzeň - Bezovka.

Vlastníkem této kulturní památky je od roku 2012 Plzeňský kraj, správcem je Západočeská galerie v Plzni.

Obě generace Semlerových měly blízké vztahy s rodinou Hirschových. Společně se ovlivňovaly při vytváření svého bydlení, kdy návrhy realizací prováděl Adolf Loos. Oskar Semler byl synem Simona Semlera, který se svojí ženou Bertou (rozenou Klauberovou) zakoupil v roce 1897 dům na Klatovské třídě 19. Po smrti otce přešel dům do vlastnictví Oskara a jeho bratra Huga. Původní plán byl takový, že dům na Klatovské 19 bude zvýšen o dvě patra, kde by bylo vytvořeno bydlení pro Oskarovu rodinu, ale nakonec došlo k tomu, že si manželé Oskar a Jana (roz. Ledererová) Semlerovi koupili zahradní bytový dům na Klatovské třídě 110.

Byt Oskara Semlera každého návštěvníka zaujme již ve vstupní hale svoji nadčasovou realizací. Již zde jsou patrné japonské prvky, tapeta a nízké čtvercové sedáky. Japonských prvků si lze všimnout i v jídelně, jsou tam ve čtvercových oknech roletky z bílého hedvábí; či v knihovně, kde je červený trámový strop, jehož výplně jsou zlaté. Vpravo ze vstupní haly je umístěná šatna pro přicházející hosty a je zde patrné postranní úzké schodiště, určené pouze pro bývalý personál.

Vstoupíme-li do prostorné haly s krbem a s galerií v prvním patře, otevře se před námi reprezentativní prostor s velkými okny, na jejichž římse byla v minulosti miniaturní zimní zahrada. Obklad stěn je z kanadské břízy. V hale je barový pult a krb. Malým schodištěm vstupujeme do verandy a jídelny a poté do prvního patra, kde jsou ložnice manželů s koupelnou a pokoje dětí. V přízemí je zázemí pro personál včetně dobové kuchyně. V objektu je patrný tzv. Raumplan, prostorový plán.

⁵² SZADKOWSKA, Maria, VAN DUZER, Leslie a ČERNOUŠKOVÁ, Dagmar. *Adolf LOOS – dílo v českých zemích*. Praha: Muzeum hlavního města Prahy, 2009. S 360. ISBN 978-80-85394-63-4.

Za války byl dům zabaven nacisty a Oskar Semler s rodinou emigroval do Austrálie. Po válce nedošlo k navrácení domu původním majitelům, ale dům se stal majetkem státu.

V průběhu let byl původní byt Oskara Semlera rozdělen na čtyři bytové jednotky a obývací hala byla nejprve využívána jako učebna a poté jako fotoateliér, a to až do doby obnovy tohoto interiéru. Z evidenčního listu, který zde uvádím, je patrná posloupnost uživatelů tohoto objektu a rovněž míra poškození tohoto interiéru.

Evidenční list movité kulturní památky – Klatovská 110
(uvedené skutečnosti jsou opsány z originálního evidenčního listu)

Evidenční list movité kulturní památky

- 1. Název: celková řešení bytu včetně obkladů**
- Bližší označení památky: byt v zahradním traktu vilového domu, přízemí i 1.p. /býv.byt továrníka ing. O. Semmlera. / tř. 1. Máje 110/721 (Klatovská)
- Vlastník: OPBH Plzeň 3, Lékař. Fakulta, ~~p. Benda, pí. Svárovská~~, manželé Hofmeisterovi, Mauerovi, Čermák, Bartová
- Časové, slohové, autorské označení: 1931-1933, 1934
- Poř. č. : 88251 / 34 – 2518 (34 – 2518)
- Památkové zařízení: autor : Heinrich Kulka
- Evidenční list zpracoval: V. Běhalová VII/1968
- Zhodnocení a kulturně politický význam památky: příklad převzetí Loosových zásad na řešení prostoru, uplatnění bez Loosova dokonalého výtvarného citění a smyslu pro vhodné vázání odliš. materiálů.
- Stav zachování památky: prostory porušeny nevhodným využitím. Cenný materiál by stál za vhodnější využívání a údržbu

Volný mobiliář, kterým byl byt zařízen se nezachoval.
Zachováno prostorové řešení a obklady v místnostech.

Dále:

- 1. Název památky: zařízení - zabudov. do stěn včetně obkladů stěn - i volně stojící, osvětl. tělesa**
- Objekt, kde je památka: Byt v upravené části domu č.p.110/721 tř. 1.máje (Klatovská)
- Časové, slohové a autorské určení: jmenované interiéry byly projektovány arch. A. Loosem v letech od r. 1907 do r. 1933 a prováděny pod jeho dohledem
- Pořadové č.: 88251/ 34 – 2518 (2518)
- Evidenční list zpracoval: Běhalová 1967

Volný mobiliář se nezachoval. Obklady jsou v dolních částech poškozené sedřením, propálením apod., mramor. obklad baru se nezachoval.

Obnova interiéru

Obnovu provádí firma Silba Elstav, dřevěné prvky restauruje umělecký truhlář a restaurátor pan Robert Lamač, který restauroval i dveře katedrály na náměstí Republiky.

Rekonstrukce tohoto interiéru bude stát přibližně 50 milionů korun a bude probíhat postupně. Investorem je Plzeňský kraj, který požádá o finance z Norských fondů. Pokud takto finance na obnovu nezíská, bude projekt obnovy realizován postupně, a to až do roku 2020. V prostoru bude zřízena stálá expozice Adolfa Loose.⁵³

Dne 28. října 2015 byla slavnostně představena první část obnovené Semlerovy rezidence. Rezidence je od 12. listopadu 2015 volně přístupná pro návštěvníky dvakrát v týdnu, a to ve čtvrtek a v sobotu.

V budoucnu se Semlerova rezidence stane badatelským Centrem pro výzkum architektury 19. a 20. století.

h. Loosův interiér – Plachého 6

Loosův interiér byl prohlášen za movitou kulturní památku v roce 1969.

Dům je prohlášen nemovitou kulturní památkou, číslo rejstříku ÚSKP je 105392.

Jednalo se o úpravu a zařízení bytu Viléma Hirsche, realizovanou v letech 1907 Adolfem Loosem v prvním patře domu v Plachého ulici č. 6. Byla to první plzeňská zakázka Adolfa Loose.

Dům v Plachého ulici č. 6 zakoupil továrník Richard Hirsch v roce 1906. O dva roky později se konala svatba jeho syna Viléma s Martou Rudingerovou ve Vídni, kde se oba manželé osobně setkali s Adolfem Loosem, který byl požádán o vypracování návrhu interiéru pro jejich nový byt. Loosovi stačilo pouhých 15 minut a obálka od mouky, na kterou tento návrh načrtnul. Podle tohoto návrhu se již realizovala samotná úprava bytu.

⁵³ Dostupné z <http://stavbaweb.dumabyt.cz/v-plzni-vznikne-centrum-pro-vyzkum-architektury-19-a-20-stoleti-7102/clanek.html>

V jídelně byly stěny obložené mahagonem, vestavěná kamna byla z černobílého mramoru. K centrálnímu osvětlení jídelny bylo určeno polokulové osvětlovací těleso, které Adolf Loos nazval sněžný kotel.⁵⁴ Hudební salon byl obložen třešňovým dřevem a mezipokoj byl obložen černobílým mramorem. Z tohoto interiéru se bohužel nic nezachovalo, pouze trámový strop v jídelně.

Manželé Vilém a Marta Hirschovi měli dvě děti, Richarda a Evu. Pro Richarda byl určen apartmán ve druhém patře domu v Plachého 6., který navrhl Adolf Loos o dvacet let později, tedy v roce 1928. Zároveň došlo k přístavbě verandy s budoárem.

Apartmán mladého Richarda Hirsche měl dvě místnosti, ložnici a obývací pokoj, neboli salon. Salon je po zrestaurování instalován v Praze, kde je od roku 2010 součástí soukromé galerie. V Plzni zůstaly cenné vestavěné skříně v ložnici, které jsou důmyslně vybaveny zásuvkami, policemi a v šatní skříni na kabáty je i skrytý trezor.

Obnova interiéru

Restaurování provádí restaurátorská firma Hachy art, s.r.o. Práce konkrétně provádí Kamil Háječek se svým týmem. K restaurování byl současně přizván akademický malíř Jakub Kándl, který je restaurátorem obrazů a zde řeší doplňky barev a další retušování. Při prohlídce tohoto interiéru mi bylo vysvětleno, že zelená barva na lištách vestavěných skříní se restauruje pouze tam, kde je poškozena. Nedochozí tedy k souvislým nátěrům celých lišt, ale pouze míst, kde barva chybí, a to způsobem opakovaného nátěru, čímž se docílí rovnoměrné struktury lišty. Zajímavé bylo kombinování různých odstínů zelené, aby skutečně bylo docíleno původního barevného provedení. Jak uvedl památkář Ing. Karel Zoch: „Původní historický nátěr je zachován a zrestaurován, barevný povrch je tedy původní.“

⁵⁴ SZADKOWSKA, Maria, VAN DUZER, Leslie a ČERNOUŠKOVÁ, Dagmar. *Adolf LOOS – dílo v českých zemích*. Praha: Muzeum hlavního města Prahy, 2009. S 92. ISBN 978-80-85394-63-4.

Vestavěné skříně jsou opatřeny textilní tapetou, neboť historická tapeta byla ze skříní v minulosti strhána, dochovaly se z ní pouze malé kousky. Nová tapeta byla vybrána velmi citlivě, tak, aby svoji barevností a typem vláken zajistila autenticitu původní tapety. Celý tento prostor ložnice vykazuje značné japonské prvky. Obdobně jsou tyto prvky patrné v Semlerově rezidenci na Klatovské 110.

Na projekt obnovy tohoto interiéru získalo město Plzeň dotaci z rozpočtu ministerstva kultury ve výši 449 000,- Kč, vlastní finanční prostředky z rozpočtu města činily zhruba 116 000,- Kč.⁵⁵

Zpřístupnění Loosových interiérů, a to bytu manželů Krausových v Bendově 10, Brummelova domu v Husově 58, byt doktora Vogla v Klatovská 12 a Semlerovo rezidenci v Klatovské 110, bylo jedním z hlavních záměrů Evropského hlavního města kultury.

Na financování obnovy Loosových interiérů se významně podílel Plzeňský kraj, a to částkou 14 miliónů korun.⁵⁶

⁵⁵ Dostupné z <http://www.novinky.cz/vase-zpravy/plzensky-kraj/plzen-mesto/2058-36236-plzen-nechala-opravit-mimoradne-cennou-loznici-od-architekta-adolfa-loose.html>

⁵⁶ Plzeňský kraj, Ročník 13, číslo 10, listopad 2015. Str. 14. NAVA – Nakladatelská a vydavatelská agentura, nám. Republiky 17, Plzeň.

8) Opatření při porušení povinností

Opatření při porušení povinností jsou vymezena v ustanovení § 35 - § 41 památkového zákona.

Porušení povinností v souvislosti s ochranou památkového fondu můžeme rozdělit na dvě kategorie. Jsou to na straně jedné správní delikty právnických osob a fyzických osob při výkonu podnikání a na straně druhé jsou to přestupky fyzických osob.

Opatření, která jsou ukládána při porušení povinností za správní delikty a přestupky jsou shodná, jsou jimi pokuty.

Smyslem a účelem památkové ochrany je mimo jiné zachování historicky cenných stavebních či jiných strukturních nebo funkčních prvků nemovité kulturní památky v jejich původním provedení, je-li to technicky možné a lze-li to po jejím vlastníku s přihlédnutím k poměrům kulturní památky (zejména hygienickým, ekonomickým, provozním a dalším) a s ohledem na její památkový význam spravedlivě požadovat. To, jak nemovitou kulturní památku obnovit, si nemůže posoudit bez dalšího její vlastník sám. Byla-li nemovitá kulturní památka z hlediska svých památkových hodnot vážně poškozena předchozími stavebními úpravami a poté povodněmi, měl její vlastník ve spolupráci s orgány památkové ochrany hledat ekonomicky únosná řešení, která by mu umožnila nemovitost opravit a modernizovat tak, aby co možná nejvíce odpovídala životním nárokům současnosti, a přitom byly zároveň co možná nejvíce zachovány či obnoveny původní historicky cenné prvky, jež z nemovitosti činily kulturní památku. Pokuta může být ojedinělá a nebývale vysoká, ukládá-li se za neobvyklý a velmi závažný správní delikt, tedy za něco, co vybočuje z obvyklého standardu „běžných“ deliktů a na co je třeba reagovat přísnější sankcí.⁵⁷

Rozdíl v odpovědnosti za přestupky a správní delikty právnických osob je míra zavinění. U přestupků se na rozdíl od správních deliktů právnických osob zkoumá zavinění. Právnická osoba není nadaná vůlí, a proto se nezkoumá míra zavinění.

Správní delikty lze charakterizovat jako protiprávní jednání, tudíž jednání nedovolené, contra legem, za které je ukládána sankce v rozsahu stanoveném

⁵⁷Rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 13. 3. 2013, (SJS) 7 As 188/2012

v zákoně. Některé protiprávní jednání mohou vykazovat znaky konání, jiné mohou být pouze opomenutím, tyto znaky vyplývají již ze skutkové podstaty. Protiprávní jednání je v podstatě porušení povinností, které zákon výslovně stanoví na ochranu kulturního fondu.

Odpovědnou osobou podle § 35 památkového zákona je právnická osoba nebo fyzická osoba oprávněná k podnikání. Odpovědnou osobou v případě spáchání přestupku dle § 39 je fyzická osoba.

V systému správních deliktů lze tedy rozlišovat:⁵⁸

1. přestupky
2. správní disciplinární delikty
3. tzv. správní pořádkové delikty,
4. jiné správní delikty, zejména
 - a. jiné správní delikty fyzických osob,
 - b. správní delikty právnických osob,
 - c. správní delikty právnických osob a tzv. fyzických podnikajících osob (označované někdy též jako správní delikty „podnikatelů“).

a. Pokuty právnickým osobám a fyzickým osobám při výkonu podnikání za spáchání správního deliktu

Pokuty právnickým osobám a fyzickým osobám při výkonu podnikání (dále jen „subjekty“) za spáchání správního deliktu mohou ukládat obecní úřad obce s rozšířenou působností a rovněž krajské úřady.

„Znehodnocení“ a „zničení“ ve smyslu § 35 odst. 1 písm. c) zákona č. 20/1987 Sb., o státní památkové péči, je nutno vykládat jako podstatné snížení kulturní hodnoty památky (až na hodnotu nulovou), respektive její podstatné poškození (až destrukci). Dojde-li v důsledku jednání vlastníka kulturní památky pouze k nepodstatnému snížení kulturní hodnoty památky nebo k jejímu nepodstatnému poškození, může se jednat pouze o některý z ohrožovacích deliktů dle § 35 odst. 1

⁵⁸ HENDRYCH, Dušan a kol. *Správní právo. Obecná část*. 8. vydání. Nakladatelství C.H.Beck, Praha 2012, str. 429, ISBN 978-80-7179-254-3.

písm. c) zákona č. 20/1987 Sb., o státní památkové péči. Toto nepodstatné snížení hodnoty či poškození je účinkem, který lze zohlednit při stanovení výše sankce.⁵⁹

Pokud byla pokuta uložena obecním úřadem obce s rozšířenou působností, vybírá ji i vymáhá tento orgán státní památkové péče. Pokud byla pokuta uložena krajským úřadem, vybírá ji i vymáhá krajský úřad.

Při stanovení výše pokuty se přihlíží k závažnosti protiprávního jednání a též se přihlíží k době trvání tohoto jednání, k rozsahu způsobené škody a též k významu kulturní památky, a to jak kulturnímu, tak politickému.

V ustanovení § 35 odst. 1 písm. a) – g) památkového zákona jsou taxativně stanoveny důvody vedoucí k uložení pokuty.

Pokutu uloží orgán státní památkové péče v případě, že subjekty neudrží kulturní památku v dobrém stavu, nechrání ji před ohrožením, poškozením či znehodnocením v nejhorším případě ji znehodnotí nebo zničí, stejně tak pokud nepečují o její zachování a provádí obnovu kulturní památky bez závazného stanoviska obecního úřadu obce s rozšířenou působností. Subjekty jsou povinny dodržovat podmínky uložené v závazném stanovisku, a nesmí bez závazného stanoviska provádět stavbu a její změny, terénní úpravy, umístění nebo odstranění zařízení či stavby.

Pokud subjekty nechrání věc před poškozením, zničením nebo odcizením od doručení vyrozumění o podání návrhu na prohlášení věci nebo stavby za kulturní památku bude jim uložena obecním úřadem obce s rozšířenou působností pokuta.

Sankcionováno je nedodržení oznamovací povinnosti vůči orgánům státní památkové péče, pokud si vyžádají údaje o věcech nebo stavbách, které by mohly být pro svoji mimořádnou uměleckou nebo historickou hodnotu prohlášeny za kulturní památky. Vlastníci těchto věcí nebo staveb musí oznámit i všechny zamýšlené změny vztahující se k nim a umožnit orgánům prohlídku těchto věcí nebo staveb a pořízení jejich vědecké dokumentace.

Vlastník kulturní památky má ještě další oznamovací povinnost, a to bez zbytečného odkladu oznámit každé ohrožení nebo poškození kulturní památky, každou změnu užívání, kterou zamýšlí, případně vyklizení nemovité kulturní památky.

⁵⁹Rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 29. 5. 2014, (SJS) As 44/2014

Pokuta hrozí subjektům, pokud porušují podmínky stanovené v rozhodnutí o vymezení ochranného pásma nemovité kulturní památky, nemovité národní kulturní památky, památkové rezervace nebo památkové zóny.

Subjekty mohou provádět restaurování kulturní památky jen prostřednictvím fyzické osoby, která má platné povolení k výkonu restaurátorské činnosti. V jiném případě je zde hrozba sankce.

Dle § 35 památkového zákona obecní úřad obce s rozšířenou působností může uložit právnické osobě nebo fyzické osobě oprávněné k podnikání pokutu až do výše 2.000.000,- Kč.

Krajský úřad může výše uvedeným subjektům uložit pokutu až do výše 4.000.000,- Kč. Krajský úřad ukládá pokuty subjektům, které nechrání národní kulturní památky. Předmětem ochrany je zde tedy národní kulturní památka nikoliv kulturní památka. U kulturní památky ukládá krajský úřad pokuty v případě, že subjekty bez předchozího souhlasu krajského úřadu přemístí stavbu, která je kulturní památkou nebo pokud přemístí z veřejně přístupného místa movitou kulturní památku.

Dojde-li k zapůjčení nebo vyvezení kulturní památky do zahraničí bez předchozího souhlasného stanoviska ministerstva kultury, krajský úřad uloží těmto subjektům pokutu.

Pod pokutu je výslovně stanoven zákaz provádět archeologický výzkum v rozporu s památkovým zákonem, zejména pokud je tento archeologický výzkum prováděn osobou, které není oprávněna k výzkumům ze zákona.

Současně s pokutou je povinný uhradit náhrady nákladů řízení podle § 6 vyhlášky č. 520/2005 Sb., a to v základní výši 1000,- Kč. Tato částka může být ještě zvýšena o 1500,- Kč, a to ve zvlášť složitých případech, nebo pokud byl přizván znalec k vypracování znaleckého posudku. Pokud byl přizván znalec z oboru psychiatrie, částka se zvyšuje o 2500,- Kč.

Pokuta uložená a vybraná obecním úřadem obce s rozšířenou působností je příjmem obce s rozšířenou působností, obdobně je pokuta uložená a vybraná krajským úřadem je příjmem kraje.

Pokuty takto získané by měly být rozhodně využívány ve prospěch kulturních památek na jejich ochranu a obnovu a toto by mělo být uzákoněno.

Dle § 37 památkového zákona je pokuta splatná do 30 dnů od právní moci rozhodnutí o jejím uložení povinnému.

Orgán státní památkové péče může pokutu uložit jen do jednoho roku ode dne, kdy se dozvěděl o porušení povinnosti, nejdéle ji lze uložit do 3 let ode dne, kdy k porušení povinnosti ze stany právnické osoby nebo fyzické osoby při výkonu podnikání došlo.

Uložení pokuty právnické osobě zůstává nedotčena odpovědnost podle zvláštních právních předpisů, např. podle § 180 zákona č. 183/2006 Sb., o územním plánování a stavebním řádu (stavební zákon) a odpovědnost zaměstnanců právnické osoby. Tato odpovědnost fyzické osoby může zakládat i trestný čin poškození cizí věci podle § 228 zákona č. 40/2009 Sb., trestní zákoník.

Vedle uložení pokuty může být uložena sankce zákazu činnosti až na dobu 2 let, a to rozhodnutím ministerstva kultury, pokud došlo k poškození kulturní památky nebo její části (která je dílem výtvarných umění) hrubým způsobem nebo méně závažným způsobem, ale opakovaně. Poškození musí být prokazatelné.

Zákaz činnosti až na dobu 2 let se uloží rovněž v případě, pokud jsou archeologické výzkumu prováděny tak, že ohrožují nebo poškozují archeologické nálezy.

Proti rozhodnutí ministerstva kultury lze podat opravný prostředek, kterým je rozklad. Aby protiprávní jednání nemohlo nadále pokračovat, nemá rozklad odkladný účinek.

b. Pokuty fyzickým osobám za spáchání přestupku

Přestupky jsou rovněž správní delikty, zejména z hlediska členění správních deliktů je přestupek jednoznačný správní delikt.

Přestupkem může být pouze nedovolený, protiprávní čin. Chybí-li znak protiprávnosti, nelze odpovědnost vyvozovat, protože dovolený čin, i když se svými znaky podobá přestupku, nenaplnuje skutkovou podstatu přestupku a není ani nebezpečný pro společnost.⁶⁰

⁶⁰HENDRYCH, Dušan a kol. *Správní právo. Obecná část. 8. vydání.* Nakladatelství C.H.Beck, Praha 2012, str. 430, ISBN 978-80-7179-254-3.

Definice přestupku vychází ze zákona č. 200/1990 Sb., o přestupcích, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „přestupkový zákon“)

Přestupek je definován v § 2 odst. 1 přestupkového zákona:

„Přestupkem je zaviněné jednání, které porušuje nebo ohrožuje zájem společnosti a je za přestupek výslovně označeno v tomto nebo jiném zákoně, nejde-li o jiný správní delikt postižitelný podle zvláštních právních předpisů anebo o trestný čin.“

Pokuty stanovené za přestupky obecním úřadem obce s rozšířenou působností může být uložena fyzické osobě až do výše 2.000.000,- Kč.

Pokuta uložená fyzické osobě za spáchání přestupku, a to krajským úřadem, může být stanovena až do výše 4.000.000,- Kč.

Protiprávní jednání přestupku je porušením zákonné povinnosti.

Důvody směřující k uložení pokuty a zákazu restaurování a provádění archeologických výzkumů jsou taxativně uvedené v ustanovení § 39 památkového zákona a jsou obdobně stanovené jako v případě právnických osob a fyzických osob při výkonu podnikání.

Pokud není v památkovém zákoně stanoveno jinak, platí o přestupcích a jejich projednávání obecné předpisy. Je zde uplatněna zásada speciality.

Pokuty uložené za spáchání přestupku, vybírá orgán státní památkové péče, který ji uložil. Pokuta takto uložená a vybraná obecním úřadem obce s rozšířenou působností je příjmem obce s rozšířenou působností.

Pokuta uložená a vybraná krajským úřadem je příjmem kraje dle § 41 odst. 2 památkového zákona.

9) Závěr

Zachování hmotného kulturního dědictví naší země by mělo být prioritou každého občana České republiky, neboť je zdrojem poznání našich národních dějin a případná ztráta tohoto dědictví nemůže být ničím nahraditelná a představovala by nevyčíslitelnou škodu.

Památkový zákon by měl být jasně formulovaný, srozumitelný, přesně určující povinnosti i oprávnění. Legální definice by měly být jasné, přesné a logické.

Z toho logicky vyplývá, že vlastník kulturní památky by měl mít všechny své povinnosti stanoveny přímo v památkovém zákoně, a není pro něj žádoucí, zejména s ohledem na právní zásadu „ignorancia iuris non exkusat“, aby byl odkazován na příslušný prováděcí předpis, zejména při prohlašování věci za kulturní památku. Zákon ani prováděcí vyhláška č. 66/1988 Sb., nehovoří o možnosti podání opravného prostředku při prohlašování věci za kulturní památku. Řádným opravným prostředkem proti rozhodnutí ministerstva kultury o prohlášení věci nebo stavby za kulturní památku je rozklad dle § 152 správního řádu. Možnost odvolání proti rozhodnutí ministerstva kultury by měla být uvedena již v památkovém zákoně, je to důležitá informace pro vlastníky věci nebo staveb. Vlastník by se tedy již ze zákonných ustanovení měl dozvědět, že má právo podat opravný prostředek, pokud nebude souhlasit s prohlášením jeho věci za kulturní památku.

Další problém vidím v nepřesných specifikacích týkajících se legálních definic kulturní památky a národní kulturní památky. Definici národní kulturní památky lze vyvodit z ustanovení § 4 odst. 1 památkového zákona, ve kterém se stanoví, že *kulturní památky, které tvoří nejvýznamnější součást kulturního bohatství národa, prohlašuje vláda České republiky za národní kulturní památky*. V zákoně není přesně specifikováno, co se rozumí pojmem „*nejvýznamnější součást kulturního bohatství národa*“. Měly by být nastaveny parametry či kritéria.

V památkovém zákoně chybí zákonné zmocnění k přemístění národní kulturní památky, z čehož vyplývá, že u národní kulturní památky není přemístění přípustné, neboť by to bylo v rozporu s údaji v příloze nařízení vlády, jímž byla tato památka prohlášena za národní kulturní památku.

Vláda České republiky stanoví nařízením podmínky ochrany národních kulturních památek a obecné podmínky zabezpečování státní památkové péče o národní kulturní památky. Toto nebylo dosud naplněno.

V zákoně chybí i přesné vymezení kulturní památky, její legální definice. Obdobně není přesně formulovaná a jasně vymezená definice památkové zóny v ustanovení § 6 památkového zákona. Je opět otázkou, co si lze představit pod pojem „menší podíl kulturních památek“ a jak specifikovat „významné kulturní hodnoty“.

Vláda České republiky *může* nařízením prohlásit území za památkovou rezervaci dle ustanovení § 5 památkového zákona. Není příliš vhodné, že zákonodárce použil výraz „může“, neboť tento výraz je zavádějící, směřující k fakultativní možnosti, ač je zde daná obligatorní povinnost, jsou-li naplněny zákonné znaky. Formulace by měla být obdobná jako u národní kulturní památky.

Dle ustanovení § 5 odst. 2 památkového zákona stanoví vláda České republiky nařízením obecné podmínky zabezpečování státní památkové péče v památkových rezervacích. Toto nebylo dosud naplněno.

Plány ochrany památkových rezervací a památkových zón dle ustanovení § 6a nebyly prozatím vymezeny.

Zákon hovoří o mimořádně závažných důvodech, pro které může dojít ke zrušení prohlášení kulturní památkou. Není zde zcela jasně uvedeno, jaké mimořádně závažné důvody má na mysli, v zákoně ani v prováděcí vyhlášce nejsou mimořádně závažné důvody uvedeny.

Ministerstvo kultury nemůže prohlásit věc nebo stavbu za kulturní památku bez dalšího. To znamená, že pokud samo neobdrželo od krajského úřadu a obecního úřadu obce s rozšířenou působností jejich stanovisko, je zde obligatorně uložená povinnost ministerstvu si toto stanovisko samo vyžádat. Stanovisko je podkladem pro správní řízení. Problémem může být, pokud závazná stanoviska odborů památkové péče obcí s rozšířenou působností se řídí vůlí zastupitelstva než stanoviskem NPÚ v jeho odborném vyjádření.

V památkovém zákoně chybí podstatná skutečnost, která by měla být bezpodmínečně uvedena, a to, že pro řízení vedená podle památkového zákona se použije správní řád.

Z hlediska zajištění ochrany kulturních památek je prioritní především jejich evidence. Je důležité, aby všechny údaje o památkách byly evidovány přesně a pravdivě, ale také velmi pečlivě a zodpovědně, a to v časové posloupnosti od historických údajů po současnost.

Realitou zůstává, že údaje v Ústředním seznamu kulturních památek ČR jsou neurčité a související zápis v katastru nemovitostí jim neodpovídá (často ani pro neurčitost nemůže). Nesoulad v datech může být tak značný, že se vám nemusí podařit zapsanou nemovitou památku v on-line databázi na webu NPÚ vůbec najít, přestože v ní zápis pod jiným označením existuje. Provádění zápisu do ÚSKP řeší Pokyn hlavního konzervátora NPÚ pro vedení ÚSKP ČR a souvisejících evidencí památkového fondu ČR.⁶¹

Při zpracování této diplomové práce jsem prostudovala celkem 78 evidenčních listů movitých kulturních památek a pročetla jsem i evidenční listy nemovitých kulturních památek. Bylo velmi obtížné a časově náročné prostudovat všechny evidenční listy týkající se movitých kulturních památek vztahujících se k dílu Adolfa Loose v Plzni. Evidenční listy jsou v některých případech psány nesrozumitelně, zejména uváděním různých zkratk, vyskytují se v nich překlepy, které deformují původní slovo tak, že ztrácí význam, jsou zde další chyby, např. u jména „Brummelová“ se v dalším textu uvádí „Brumelová“, místo křestního jména „Valerie“ je uvedeno jméno „Věra“, u Ing. Arnolda Taussiga je uveden titul „MUDr.“ V některých evidenčních listech jsou u některých interiérů uvedeni vlastníci pouze historicky, chybí současný vlastník, jako je tomu u evidenčního listu Loosova interiéru v Bendově 10, kde je současným vlastníkem Statutární město Plzeň. Je nutné evidovat všechny změny, tedy i změnu vlastníka.

U dvou evidenčních listů byl současně uveden i revizní evidenční list. Bylo by přínosné, aby tento revizní evidenční list byl pořízen ke všem evidenčním listům.

Pokud se bude provádět registrace kulturních památek prostřednictvím elektronické databáze, bylo by vhodné, aby v informačním elektronickém systému byly nedílnou součástí evidenčního listu rovněž všechny přílohy, které se vztahují

⁶¹PEK, Tomáš. *Stavební památky: specifiky přípravy a financování jejich obnovy, údržby a provozu*. Vyd. 1. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2009, s. 24. ISBN 978-80-7357-462-8.

k předmětné kulturní památce, tj. návrh na prohlášení kulturní památkou, závazná stanoviska, rozhodnutí, atd.

Dosavadní právní regulace poskytování finančních prostředků na úseku státní památkové péče vytváří nerovnost mezi těmi vlastníky, jejichž objekt je evidován jako kulturní památka, a těmi, jejichž objekt sice památkou není, ale nachází se v památkové rezervaci či zóně. Omezení, jež z této památkové regulace daného území plynou, jsou přitom v konečném důsledku stejná jako v případě prohlášených kulturních památek (nutnost vyžádat si k obnově a stavebním změnám závazné stanovisko orgánu památkové péče). Proto podle veřejného ochránce práv současný stav právní úpravy odporuje Listině základních práv a svobod.

Svůj pohled laika na zákon o státní památkové péči jsem si rozšířila po odborných konzultacích s památkářem Ing. Karlem Zochem. Systém památkové péče je zbytečně komplikovaný a nepřehledný, problémem je zejména „dvoukolejnost památkové péče“. Z pohledu běžného schvalovacího řízení opravy kulturní památky, musí vlastník této památky připravit s příslušným projektantem projektovou dokumentaci, kterou předkládá na příslušný odbor památkové péče obce s rozšířenou působností. V Plzni tuto projektovou dokumentaci předkládá vlastník na odbor památkové péče Magistrátu města Plzně. K projektu je zde vydáno samostatné rozhodnutí, pokud předmětná věc nepodléhá schválení stavebního úřadu. Pokud podléhá schválení stavebního úřadu, vydá se závazné stanovisko orgánu státní správy. Komplikací je, že k oběma variantám musí být vyžádáno stanovisko Národního památkového ústavu, který má ze zákona lhůtu 20 dnů na odpověď. Daňový poplatník tedy platí za jeden úkon paralelně 2 památkáře, kteří prošetřují to samé a přitom zpravidla dochází k průtahům v řízení, neboť památkář na odboru památkové péče v Plzni musí čekat na stanovisko NPÚ, i když se tímto stanoviskem v podstatě nemusí ani řídit. Někdy se stává, že NPÚ do svých stanovisek alibisticky uvádí nereálné požadavky na postupy či materiály, ať již finanční nebo časové. Finální verdikt a veškerou odpovědnost však přebírá památkář příslušného odboru památkové péče. Buď bude s požadavky NPÚ souhlasit a v některých případech tak může neúměrnými požadavky, se kterými nesouhlasí, zatěžovat investora, který se samozřejmě může odvolat proti tomuto rozhodnutí. Druhou možností je stanovisko NPÚ nerespektovat, což musí být náležitě odůvodněno. NPÚ může požádat odvolací

úřad o přezkoumání tohoto verdiktu a označuje jej za nezákonný. Bylo by žádoucí sloučit obě složky dohromady, aby o předmětné záležitosti rozhodoval pouze jeden člověk a nesl za toto své rozhodnutí odpovědnost.

K celé této záležitosti se vyjadřoval i ombudsman: *„Orgán státní památkové péče se nemusí řídit odbornými závěry vyslovenými NPÚ v jeho odborném vyjádření, pokud však dospěje k odlišnému závěru, musí své rozhodnutí řádně zdůvodnit a s odborným vyjádřením NPÚ se vypořádat jako s každým jiným důkazem získaným v rámci řízení.“*⁶²

K tomu, co bylo výše řečeno je velmi důležité, aby na pozicích památkářů byli kvalifikovaní lidé s patřičným vzděláním, aby nedocházelo k tomu, že o národním památkovém fondu budou rozhodovat naprostí laici, kteří své nedostatky v kvalifikaci „odstraňují“ studiem příruček, tzv. metodik, které vydává NPÚ. Existují metodiky na opravu střech, na opravu dveří, na opravu fasády, atd., ale na každý konkrétní případ nelze použít metodiku, je zde zapotřebí fundovaného odborníka, neboť v případě kulturních památek se jedná o mimořádné historické dílo. Absolventi architektury na pozicích památkářů jsou zpravidla také hůře placeni než například architekti v architektonických ateliérech. Nikde není jasně specifikováno, kdo pozici památkáře smí zastávat. Toto by mělo být buď přímo v zákoně nebo v prováděcím předpise rovněž uvedeno. K uvedenému bych použila jako argument slova Ing. arch. Břetislava Štorma, když hovořil o povinnostech pracovníka památkové péče: *„Jeho pracovním polem jsou památky minulosti. Proto musí proniknout k jádru věci nejen povrchovým ohledáním díla, ale je třeba, aby poznal, proč bylo vytvořeno, v jakých společenských vztazích žil jeho objednatel/tvůrce i lidé jejich doby, co všechno ovlivnilo sloh díla a jaké jsou jeho znaky. Je tedy třeba nejen znalosti dějin obecných, ale i dějin umění, literatury, válečnictví, řemesel, neřkuli i heraldiky; avšak dobré znalosti historické jsou pouze nezbytným předpokladem pro poznání společenského významu díla.“*⁶³

⁶²Veřejný ochránce práv, 3891/2011/VOP

⁶³ ŠTORM, Břetislav. *Základy péče o stavební památky*. 2., dopl. Vyd., V Národním památkovém ústavu 1. Praha: Národní památkový ústav 2007. S 20. ISBN 978-80-87-104-13-2.

Velkým problémem může být, pokud zaměstnavatelem výkonných památkářů (výkonný orgán státní památkové péče) je obec, která je často také vlastníkem kulturních památek. Památkář schvaluje opravu domu, který vlastní jeho zaměstnavatel. Je otázkou, jestli by památkář svému zaměstnavateli udělil pokutu při porušení zákonné povinnosti.

V případě Loosových interiérů je vlastníkem Statutární město Plzeň, opravu tedy schvaluje odbor památkové péče Magistrátu města Plzně.

Ráda bych se zde ještě zmínila o již neexistujícím interiéru navrženém Adolfem Loosem, a to interiéru bytu, který se nacházel v 1. patře domu v Šafaříkových sadech č. 9. Vzhledem k plánované demolici domů, bylo rozhodnuto o přenesení tohoto interiéru městskou památkovou komisí. Ačkoliv se jednalo o movitou kulturní památku, která byla zapsaná na seznam movitých kulturních památek v roce 1969, likvidace bytu proběhla v roce 1972 bez jakékoli dokumentace a její vybavení bylo v roce 1973 odcizeno. Dům, ve kterém se tento Loosův interiér nacházel, byl zbořen v roce 1974. Bohužel je velká škoda, že došlo ke ztrátě tak cenného interiéru. Tento případ by se v budoucnosti rozhodně neměl opakovat.

My všichni, a občané města Plzně především, bychom měli apelovat na ochranu Loosových movitých kulturních památek, které očividně a nezpochybnitelně patří k plzeňským skvostům. Naši zastupitelé by rozhodně měli jednat ve věci záchrany Loosova interiéru na Klatovské třídě č. 19. Myslím si, že je důležité, aby o domy, v nichž se nachází část našeho kulturního dědictví, bylo náležitě pečováno v souvislosti s ochranou kulturních památek v nich se nacházejících, a aby tak byl odstraněn ostudný stav těchto nemovitostí. Je smutné konstatovat, že za posledních 10 let nebylo nalezeno řešení směřující k obnově tohoto Loosova interiéru a jeho dalšímu využití.

Závěrem bych použila k této předmětné záležitosti citaci, neboť nejlépe vyjadřuje, že dobové fotografie rozhodně nemohou nahradit architekturu, jejíž světový odkaz nám Adolf Loos zanechal.

„Možná jedním z nejdůležitějších ponaučení, které nám Loos nabízí, je, jak postavit flexibilní a trvanlivou architekturu, která si udrží svou autonomii i přes drobné záchvěvy až po velké otřesy, které ovlivňují život jejích uživatelů. Nicméně pro užitek z Loosova ponaučení se musí uchovat jeho zbývající stavební díla.

Každý, kdo má zkušenost s Loosovými interiéry, ví, že odkaz nemůže spoléhat pouze na fotografie. V tom měl Loos také pravdu.“⁶⁴

⁶⁴VAN DUZER, Leslie. Adolf Loos v Českých zemích. *Sborník příspěvků. Adolf Loos. Dílo a rekonstrukce. Mezinárodní sympozium u příležitosti 70. výročí úmrtí. Plzeň 15. – 16. října 2005*, str. 20, vyd. Muzeum hlavního města Prahy, Praha 2005. ISBN 80-85394-46-4.

Résumé

The matter of the thesis is the legal adjustment of historical monuments care by the Act no. 20/1987 Coll., of state historical monuments care including all mechanisms used to protect the heritage conservation fund. The main aim of the thesis is to evaluate the legal adjustment in the area of historical monuments care including mechanisms of provision during valuation of obligations which arise from the law for owners of cultural monuments. This thesis is focused on life and work of a world-famous architect Adolf Loos and his interiors which he realized in Pilsen and which were declared as cultural monuments.

The thesis is divided into 7 main chapters which are further divided into subsections, it contains the introduction and the conclusion.

In the introduction of the thesis I discuss the reasons that have led me to why I chose the theme „ Legal adjustment of cultural heritage care focused on the work of Adolf Loos in Pilsen“ as the theme of my diploma thesis.

The first chapter is dedicated to the legal adjustment of cultural heritage care. I focus on the main legal regulation in the area of historical monuments care, which is also a source of administrative law. The main regulation is the historical monuments act, the act no. 20/1987 Coll., of state historical monuments care. There are mentioned also other acts, which adjust the cultural heritage care, acts related to the topic, implementation regulation and also the international regulations from the area of the historical monuments care.

In the second chapter named „Authorities and organizations of the state historical monuments care“, I defined the organization of state historical monuments care and the scope of authorities, which are the Ministry of Culture, regional authorities, local authorities of the municipalities with expanded scope of activities. I also took account of the role of historical monuments inspection, customs offices and the national office of historical monuments in the area of historical monuments care and protection.

The fourth, fifth and seventh chapter represent the main centre of the thesis. The fourth chapter is divided into subsections, where is mentioned the method of declaring things and buildings as historical monuments and national historical monuments. Subsections focus on the conservation areas, register of historical monuments and also cancellation of declaration things or buildings as the historical monument.

The fifth chapter dedicates to the care of historical monuments. The main is protection and using of historical monuments. Here are defined the main obligations of the historical monuments owners, here are also legal definitions of historical monuments restoration, protection and maintenance. I focused on the permission for restoration of historical monuments and conditions for fees assignment for preservation and restoration of the historical monument. I also deal with provision for ensuring the care of historical monuments, when owners of the

historical monument don't carry out their duties. I focused on the issues of historical monuments replacing including conditions of this replacing. In the conclusion of this chapter, there are mentioned conditions for possibilities of using historical monuments for the scientific research.

In the sixth chapter, I describe the life and work of Adolf Loos, a classic of modern architecture, who importantly influenced European architecture. He defended clear style, noble materials. He was the main representative of architectural purism and his work has been timeless.

The seventh chapter is focused on individual interiors of Adolf Loos, which he realized in Pilsen. Pilsen belongs to cities, where are the largest number of interior realizations of this architect.

The eighth chapter takes account of provision during valuation of obligations for owners of historical monuments from the law.

In the conclusion of my thesis, I focused on evaluation of the legal adjustment in the area of historical monuments care, I particularly present some discrepancies, which are in used literature and in register sheets of historical monuments. I think about position of preservationists and emphasize the meaning of the work of Adolf Loos for the future generations.

A part of this thesis is a list of used literature and an attachment is a photo documentation acquired in the individual interiors of Adolf Loos.

10) Seznam použité literatury

KNIHY:

1. BECK-LOOS, Claire. *Adolf Loos – privátní portrét*. Hodkovičky/i.e. Praha/: Pragma, 2013, 238 s. ISBN 978-80-7349-361-5.
2. BELISOVÁ, Natalie, ed. *Chraňte památky, půjčte jim na zimu svetr: sborník příspěvků semináře věnovaného obnově drobných památek v krajině: Děčín 2008*. Krásná Lípa: Správa Národního parku České Švýcarsko, 2008. 174 s. ISBN 978-80-254-3362-1.
3. BLAŽÍČEK, Oldřich j. a kol. *Slovník památkové péče: terminologie, morfologie, organizace*. 1. vyd. Praha: Sportovní a turistické nakladatelství, 1962. 239 s.
4. DOMANICKÝ, Petr a JINDRA, Petr. *Loos – Plzeň – souvislosti = Loos – Pilsen – connections*. V Plzni: Západočeská galerie, 2011. 325 s. ISBN 978-80-86415-79-6.
5. DVORÁK, Max. *Katechismus památkové péče*. Překlad Jaroslav Petruš. 2. české vyd., rozš. o obr. příl. Praha: Národní památkový ústav, 2004. 195 s. ISBN 80-86234-55-X.
6. GERLOCH, Aleš. *Teorie práva. 5. upravené vydání*. Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, s.r.o. Plzeň 2009. 308 s. ISBN 978-80-7380-233-2.
7. HENDRYCH, Dušan a kol. *Správní právo. Obecná část*. 8. vydání. Nakladatelství C.H.Beck, Praha 2012. 792 str. ISBN 978-80-7179-254-3.
8. HOLEČEK, Josef. GIRSA, Václav a kol. *Projektování obnovy stavebních památek*. Národní památkový ústav, ústřední pracoviště. Praha 2008. 114 s. ISBN 978-80-87104-34-7.
9. HORÁČEK, Martin. *Úvod do památkové péče*. 1. vydání. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2015. 111 stran. Monografie. ISBN 978-80-244-4621-9.
10. KOHOUTOVÁ, Marie. *Adolf Loos: vídeňský architekt a Plzeň*. V Plzni: Západočeská univerzita v Plzni ve spolupráci s Magistrátem města Plzně, 2014. 52 s. Komiks; 2. ISBN 978-80-261-0198-7.
11. KOPECKÁ, Ivana a kol. *Preventivní péče o historické objekty a sbírky v nich uložené*. Praha: Lauruspress servis, 2002. 106 s. Odborné a metodické publikace; sv. 25. ISBN 80-86234-28-2:
12. NESVADBÍKOVÁ, Jiřina, VINTER, Vlastimil a WIRTH, Zdeněk. *K vývoji památkové péče na území Československa. Sv. 1, Přehled právních dokumentů a nástin vývoje 1749-1958*. 1, vyd. Praha: SPN, 1983. 215 s.

13. PATOČKA, Jiří, ed. a KOUBA, Vojtěch, ed. *Možnosti a meze socioekonomické pasportizace památek: sborník ze semináře a panelové diskuse k tématu legislativa v péči o kulturní dědictví: Západočeská univerzita v Plzni, 25. listopadu 2011*. Vyd. 1. Pardubice: Univerzita Pardubice, Fakulta restaurování, 2012. 107 s. ISBN 978-80-7395-538-0.
14. PEK, Tomáš. *Financování provozu, údržba a obnova památek. Díl I., Prostředí a souvislosti*. Vyd. 1. Praha: Oeconomica, 2007. 116 s. ISBN 978-80-245-1309-6.
15. PEK, Tomáš. *Stavební památky: specifika přípravy a financování jejich obnovy, údržby a provozu*. Vyd. 1. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2009. 214 s. ISBN 978-80-7357-462-8.
16. PETRÍKOVÁ, Olga. *Legislativní analýza právních předpisů v oblasti památkové péče*. Vyd. 1. Pardubice: Univerzita Pardubice, 2013. 177 s. ISBN 978-80-7395-741-4.
17. RAZÍM, Vladislav, ed. a MACEK, Petr, ed. *Zkoumání historických staveb*. 1. vyd. Praha: Národní památkový ústav, územní odborné pracoviště středních Čech v Praze, 2011. 311 s. ISBN 978-80-86516-41-7.
18. RUKSCHCIO, Burkhardt a BECK-WILSON, Janet. *Adolf Loos: apartment for Richard Hirsch*. /Praha/: Adolf Loos Apartment and Gallery, 2012. 103 s. ISBN 978-80-260-1994-7.
19. SZADKOWSKA, Maria, ed. *Adolf Loos: dílo a rekonstrukce: mezinárodní sympozium u příležitosti 70. výročí úmrtí: Plzeň 15.-16. října 2003, Západočeské muzeum*. Překlad Martin Švarc. Praha: Muzeum hlavního města Prahy, 2005. 82 s. ISBN 80-85394-46-4.
20. SZADKOWSKA, Maria, VAN DUZER, Leslie a ČERNOUŠKOVÁ, Dagmar. *Adolf LOOS – dílo v českých zemích*. Praha: Muzeum hlavního města Prahy, 2009. 391 s. ISBN 978-80-85394-63-4.
21. ŠLAPETA, Vladimír. *Adolf Loos a česká architektura*. /Praha/: Muzeum hlavního města Prahy, 2007. 79 s. ISBN 80-85394-26-X.
22. ŠTORM, Břetislav. *Základy péče o stavební památky*. 2., dopl. Vyd., V Národním památkovém ústavu 1. Praha: Národní památkový ústav 2007. 190 s. ISBN 978-80-87-104-13-2.
23. VARHANÍK, Jiří. *Zákon o státní památkové péči: komentář*. Vyd. 1. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2011. 1161 s. Komentáře Wolters Kluwer. ISBN 978-80-7357-659-2.
24. *Věcný záměr zákona o ochraně kulturních památek a památkové péči*. Vyd. 1. Praha: Jalna, 1999. 84 s. ISBN 80-86310-10-8.
25. WAGNER, Václav. *Umělecké dílo minulosti a jeho ochrana*. Vyd. 2., V Národním památkovém ústavu 1. Praha: Národní památkový ústav, 2005. 135 s. ISBN 80-86234-72-X.

26. ZÍDEK, Martin. *Zákon o státní památkové péči a jeho prováděcí předpisy s komentářem*. 1. vyd. Praha: ABF – Arch, 2005. 244 s. Stavební právo; sv. 3, 4/2005. ISBN 80-86905-10-1.

ČLÁNKY:

1. HLAVÁČKOVÁ, Petra. Adolf Loos znovuobjevovaný. /Loos, Adolf, 1870-1933, architekt, teoretik moderní architektury/. *Art and antiques*. 2008, roč. 7, č. 11. S. 52-55. ISSN 1213-8398.
2. HÁJEK, Tomáš a DEJMAL, Ivan. Základní myšlenkový rámec alternativního návrhu věcného záměru zákona o ochraně národního kulturního dědictví. *Nika*. 2001, roč. 22, č. 4, s. 44-45. ISSN 0862-514X.
3. KOUKOL, Ivo. Památková péče: legislativa. *Architekt*. 1991, roč. 37, č. 7, s. 8. ISSN 0862-7010.
4. LONG, Christopher. The Legacy of a Decade-long Struggle. „Ornament and Crime“ after 1909. *Wege der Moderne Ways to Modernism: Josef Hoffmann Adolf Loos, und die Folgen and Their Impact*. MAK Vienna, 2015. S. 185-195. ISBN 978-3-0356-0377-4.
5. PIVODOVÁ, Eva. ANDRESKA, Jan. Architekt, designér a teoretik. *Sanquis. Zdraví život je umění*. Číslo 62, únor 2009. Vydavatel Wald Press, s.r.o. Praha. S. 27. ISSN 1212-6535.
6. RAZÍM, Vladislav. Špatný systém památkové péče? *Architekt*. 1998, roč. 44, 4. 25-26. S. 13-14. ISSN 0862-7010.
7. RŮŽIČKA, David. Adolf Loos a Brummelův dům v Plzni. *Vítaný host: čtvrtletník příznivců Plzeňského kraje*. 2011, č. 4, s. 20-21. ISSN 1801-6561.
8. RŮŽIČKA, David. Adolf Loos a Brummelův dům v Plzni. 2. díl. *Vítaný host: čtvrtletník příznivců Plzeňského kraje*. 2012, č. 1, s. 24-25. ISSN 1801-6561.
9. RŮŽIČKA, David. Loosův podzim a zima v Plzni. *Vítaný host: čtvrtletník příznivců Plzeňského kraje*. 2011, č. 3, s. 6-7. ISSN 1801-6561.
10. RŮŽIČKA, David. Neznámý Loosův apartmán. *Vítaný host: čtvrtletník příznivců Plzeňského kraje*. 2012, č. 1, s. 18-19. ISSN 1801-6561.
11. RŮŽIČKA, David. Plzeňské interiéry Adolfa Loose. *Vítaný host: čtvrtletník příznivců Plzeňského kraje*. 2011, č. 1, s. 14-15. ISSN 1801-6561.
12. RŮŽIČKA, David. Plzeňské interiéry Adolfa Loose. *Vítaný host: čtvrtletník příznivců Plzeňského kraje*. 2011, č. 2, s. 30-31. ISSN 1801-6561.

13. RŮŽIČKA, David. Plzeňský Loosův podzim láká milovníky moderní architektury. *Vítaný host: čtvrtletník příznivců Plzeňského kraje*. 2011, č. 4, s. 36-37. ISSN 1801-6561.
14. SEDLÁKOVÁ, Dagmar. Evidence kulturních památek padesát let po vydání zákona č. 22/1958 Sb. *Zprávy památkové péče*. 2008, roč. 68, č. 5, s. 428-431, 446, 449-450. ISSN 1210-5538.
15. Současnost a perspektivy legislativy ochrany památek. *Architekt*. 1993, roč. 39, č. 5, s. 9. ISSN 0862-7010.
16. SZADKOWSKA, Maria. Adolf Loos, mistr jednoduché krásy. *Sanquis*. 2009, č. 62, s. 22-26. ISSN 1212-6535.
17. SZADKOWSKA, Maria. Opomíjený Loos v Plzni: zachovat unikátní soubor interiérů. *Architekt*. 2003, roč. 49, č. 3, s. 61-62. ISSN 0862-7010.

STATI:

1. BUKOVSKÁ, Jana. Nemovitě kulturní památky v Plzeňském kraji prohlášené v letech 2011-2012. In: *Památky západních Čech: studie a zprávy*. Sv. 3. Plzeň: Národní památkový ústav – územní odborné pracoviště v Plzni, 2013, s. 100-107. ISSN 1805-8906. ISBN 978-80-85035-40-7.
2. DOMANICKÝ, Pavel. Koncepce ochrany Loosova dědictví v Plzni na příkladě domu Jana Brummela. In: SZADKOWSKA, Maria, ed. *Adolf Loos: dílo a rekonstrukce: mezinárodní symposium u příležitosti 70. výročí úmrtí: Plzeň 15.-16. října 2003, Západočeské muzeum*. Překlad Martin Švarc. Praha: Muzeum hlavního města Prahy, 2005, s. 29-33. ISBN 80-85394-46-4.
3. DOMANICÝ, Pavel. Plzeň-město, Husova třída č. or. 58, obnova Loosova interiéru v 1. patře. In: *Výroční zpráva za rok 2002*. Plzeň: Státní památkový ústav v Plzni, 2003, s. 121. ISBN 80-85035-21-9.
4. GIRSA, Václav. Rehabilitace plzeňského díla Adolfa Loose jako aktivní proces. In: SZADKOWSKA, Maria, ed. *Adolf Loos: dílo a rekonstrukce: mezinárodní symposium u příležitosti 70. výročí úmrtí: Plzeň 15.-16. října 2003, Západočeské muzeum*. Překlad Martin Švarc. Praha: Muzeum hlavního města Prahy, 2005, s. 33-39. ISBN 80-85394-46-4.
5. HORVÁTHOVÁ, Jana, ZEMAN, Lubomír a RUND, Michael. Architekti a stavitelé hovořící německým jazykem v severozápadních Čechách. In: *Sborník muzea Karlovarského kraje*. Sv. 20. Cheb: Krajské muzeum Karlovarského kraje, 2012, s. 331-352. ISSN 1803-6066. ISBN 978-80-85018-80-6.
6. KUDĚLKA, Zdeněk. Neznámá plzeňská práce Adolfa Loose. *Sborník prací Filozofické fakulty brněnské univerzity*. F 32-33, Řada uměnovědná, 1988-1989, 37-38, s. 95-96. ISSN 1211-7390. ISBN 80-210-0188-7.

LEGISLATIVNÍ DOKUMENTY:

Právní předpisy

Zákon č. 20/1987 Sb., o státní památkové péči

Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, v platném znění

Zákon č. 256/2013 Sb., o katastru nemovitostí (katastrální zákon)

Zákon č. 183/2006 Sb., o územním plánování a stavebním řádu (stavební zákon), v platném znění

Zákon č. 500/2004 Sb., správní řád, v platném znění

Zákon č. 200/1990 Sb., o přestupcích, v platném znění

Ústavní zákon č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky, v platném znění

Ústavní zákon č. 2/1993 Sb., Listina základních práv a svobod, v platném znění

Podzákoné právní předpisy

Vyhláška Ministerstva kultury č. 66/1988 Sb., kterou se provádí zákon České národní rady č. 20/1987 Sb., o státní památkové péči

Soudní rozhodnutí

Rozsudek Ústavního soudu ze dne 23. 6. 1994, (ÚS) I. US 35/94

Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 26. 4. 2007, (Rc) 28 Cdo 2152/2006

Rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 18. 12. 1998, (SJS) 5 A 67/96-29

Rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 10. 3. 1995, (SJS) 6 A 28/94

Rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 16. 9. 1994, (SJS) 6A 117/93

Rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 4. 9. 2015, (SJS) 8 As 133/2014

Rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 29. 5. 2014, (SJS) As 44/2014

Rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 13. 3. 2013, (SJS) 7 As 188/2012

Rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 13. 8. 2009, (SJS) 7 As 43/2009-52

Rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 29. 7. 2009, (SJS) 2 As 11/2009

Rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 12. 5. 2004, (SJS) 5 A 48/2002

Rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 28. 4. 2004, (SJS) 7 A 90/2001

Rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 18. 6. 2009, (SJS) 11 Ca 159/2008

Veřejný ochránce práv

Veřejný ochránce práv ze dne 18. 11. 2011, 3891/2011/VOP

Veřejný ochránce práv ze dne 22. 1. 2008, 4188/2007/VOP

ELEKTRONICKÉ ZDROJE:

Stavbaweb.cz je portál sloužící pro odbornou architektonickou veřejnost, studenty, stavební a památkové úřady a laické zájemce o architekturu. Stavbaweb je úzce spjat s časopisem Stavba. Business Media CZ, s. r. o. Praha 5. Dostupné na WWW: <http://stavbaweb.dumabyt.cz/obnova-bytu-na-adrese-bendova-10-plze-7747/clanek.html>

Dostupné na WWW: <http://stavbaweb.dumabyt.cz/plze-zane-v-ervenci-s-rekonstrukci-bytu-navrzeneho-vyznamnym-architektem-9509/clanek.html>

Stavbaweb.cz je portál sloužící pro odbornou architektonickou veřejnost, studenty, stavební a památkové úřady a laické zájemce o architekturu. Stavbaweb je úzce spjat s časopisem Stavba. Business Media CZ, s. r. o. Praha 5. Dostupné na WWW: <http://stavbaweb.dumabyt.cz/lide-v-plzni-poprve-vidli-dalsi-interier-svtoznameho-a-loose-11582/clanek.html>

Dostupné z www: <http://plzen.cz/loosuv-interier-na-klatovske-12-bude-zpristupnen-verejnosti-budou-se-v-nem-poradat-kulturni-akce-7873/>

Dostupné z <http://stavbaweb.dumabyt.cz/v-plzni-vznikne-centrum-pro-vyzkum-architektury-19-a-20-stoleti-7102/clanek.html>

Dostupné z <http://www.novinky.cz/vase-zpravy/plzensky-kraj/plzen-mesto/2058-36236-plzen-nechala-opravit-mimoradne-cennou-loznici-od-architekta-adolfa-loose.html>

Příloha č. 1: Loosův interiér – Klatovská 110

Příloha č. 2: Loosův interiér – Plachého 6

Příloha č. 3: Loosův interiér – Klatovská 19

Příloha č. 4: Loosův interiér – Husova 58

Příloha č. 5: Obnova Loosova interiéru – Bendova 10

Obnova bytu Ing. Viléma Krause v Bendově ul.10 v Plzni

Stručný popis toho co byl v oblasti památkové péče provedeno

Cílem projektu byla obnova historického bytu navrženého v roce 1930 světově uznávaným architektem Adolfem Loosem a provést jeho adaptaci na prostory k pořádání komorních kulturních akcí. Veškeré dochované původní zařízení a vybavení bylo zachováno a pietně zrestaurováno. V bytě se dochovala většina pevně zabudovaných součástí, tak jak je Adolf Loos navrhl. Jde o vestavěný nábytek, dřevěné a mramorové obklady stěn, podlahové krytiny, omítky, tapety, okna dveře atd. Naopak volně stojící nábytek podle Loosova návrhu se nedochoval. Chybějící prvky nebyly nahrazeny replikami, ale soudobou architekturou a designem, tak aby výsledek tvořil harmonický celek a bylo jasně definováno, co je původní originál a co nově vnesený prvek.

Detailní popis

Historie

Dům v Bendově 10 v Plzni byl postaven na počátku 20. stol. ve stylu romantického historismu. Jde o průměrnou architekturu tehdejší doby. V roce 1930 však byla provedena rozsáhlá adaptace bytu ve 2. nadzemním podlaží pro mladé židovské novomanžele Gertrudu a Viléma Krausovi. Architektonický návrh vypracoval již tehdy mezinárodně uznávaný architekt Adolf Loos, který kompletně změnil vnitřní dispozici a do nejmenšího detailu navrhl vnitřní vybavení bytu vestavěným i volně stojícím nábytkem. Historie bytu a jeho obyvatel je velmi smutná a dramatická. Krausovi žili v bytě jen 9 let, v roce 1939 jim byl byt zabaven jako židovský majetek nacistickým režimem. Krausovi se pokusili zachránit si život útekem do emigrace, to se ale nakonec podařilo jen Vilému Krausovi, manželka a dvě děti bohužel zahynuly v koncentračním táboře. V době druhé světové války v zabaveném bytě bydlel vyšetřovatel Gestapa. Po válce se Vilém Kraus vrátil z Velké Británie zpět do Plzně, ale po komunistickém převratu a nástupu nového totalitního režimu musel již podruhé prchat do exilu. Zbytek života pak strávil v anglickém Yorku, pádu totalitního režimu v Československu v roce 1989 se nedožil, zemřel v roce 1985. Protože neměl žádné žijící potomky, o dům se v restitucích nikdo nepřihlásil, a tak zůstal v majetku státu, který jej následně převedl na Město Plzeň, které je jeho nynějším vlastníkem. V období socialismu nebyla architektura Adolfa Loose nijak ceněna, spíše naopak. Loos byl totalitním režimem považován za buržoazního, tedy zavrženíhodného architekta. Velký byt Krausových byl rozdělen nejprve na byty dva, posléze dokonce na 3 samostatné bytové jednotky. S tím souvisela celá řada architektonicky nevhodných zásahů do původní dispozice a bylo zničeno mnoho z původního cenného vybavení. Na konci šedesátých let byly dvě ze tří rozdělených částí opět propojeny a v těchto prostorách pak bydlela prominentní obyvatelka komunistického režimu ruské národnosti. Po obnovení demokracie v roce 1989 byl byt postupně uvolněn a příležitostně v neopraveném stavu zpřístupňován veřejnosti. Obnova byla dlouho odkládána pro finanční a technickou náročnost. Nakonec však k opravě bylo po náročné přípravě přistoupeno v roce 2013 a v loňském roce byla

dokončena. Od té doby byt slouží jednak k pravidelným turistickým prohlídkám, ale také k pořádání komorních kulturních akcí.

Úroveň ochrany

Pro záchranu bytu Krausových měla zásadní význam jeho památková ochrana. Kdyby nebyl památkově chráněn, byl by pravděpodobně v období socialismu zcela zničen. O zachování Loosem navržené architektury v době socialismu se zasadila paní Věra Běhalová. Tato historička architektury byla v 60. letech 20.stol. pronásledována komunistickým totalitním režimem. V té době byla nuceně vystěhována ze svého bydliště na severní Moravě a přesídlena do Plzně, kde pak pracovala ve Státním ústavu památkové péče a ochrany přírody. V Plzni záhy získala důvěru zdejší židovské komunity a dostala se tak k informacím o Loosově architektuře, které měly být navždy zapomenuty. Podařilo se jí tehdy prozkoumat, zdokumentovat a zaevidovat k památkové ochraně většinu Loosových plzeňských realizací včetně bytu Krausových. V roce 1968 se jí nakonec podařilo emigrovat do Rakouska, kde pak pokračovala ve svých výzkumech Loosovy architektury a publikovala celou řadu článků v odborné literatuře. Díky Věře Běhalové je tedy byt Krausových již od dob socialismu evidován jako kulturní památka.

Hodnota

Architekt Adolf Loos patří k nejuznávanějším světovým architektům 1. pol. 20.stol. Jeho plzeňské realizace se řadí spíše k jeho menším dílům, kdy většinou adaptoval prostory pro bydlení v již existujících domech. Zřídka se zde objevuje jeho charakteristický raumplan. Byt Krausových patří do této skupiny Loosovy tvorby. Přesto se jedná o mimořádně hodnotné dílo, na kterém lze dokonale demonstrovat charakteristický způsob Loosovy tvůrčí práce.

Popis

Byt Krausových se nachází ve 2. nadzemním podlaží bytového domu v Bendově 10 v Plzni. Byl postaven na počátku 20. stol. ve stylu romantického historismu. Jde o průměrnou běžnou architekturu tehdejší doby. V roce 1930 však byla provedena rozsáhlá adaptace bytu ve 2. nadzemním podlaží pro mladé židovské novomanžele Gertrudu a Viléma Krausovi podle Loosova návrhu. Loos zcela změnil vnitřní dispozici bytu, z původního rozvržení místností nezbylo prakticky nic.

Z chodby se vcházelo do prostorné haly bytu, která byla hlavním komunikačním prostorem a propojovala jednotlivé místnosti.

Hlavním a nejreprezentativnějším prostorem je salón kde Loos použili pro něj charakteristické jakostní materiály kombinované tak, aby spolu vhodně korespondovaly. V tomto případě použil velké desky zeleného mramoru cipollino v kombinaci se specifickým, kvalitním a velmi hustým mahagonem. Protilehle umístěné zrcadlové stěny přispívají k dokonalému prosvětlení místnosti a vytvářejí zajímavý efekt nekonečného násobení prostoru. Významným Loosovým zásahem zde bylo vytvoření arkýře, který zásadně modifikuje prostorové uspořádání salónu.

Dalším prostorem byla pracovna Viléma Krause vytapetovaná papírovou tapetou modré barvy se vzorem na sebe navazujících kosočtverců v 5 stupních sytosti modré barvy.

Na pracovnu navazuje dochovaná ložnice. Loos zde použil pro něj charakteristický vestavěný nábytek, jednotlivé skříně jsou integrovány do obvodových stěn. Hladké povrchy skříní jsou kryty tentokrát javorovou dýhou. Maximální důraz byl kladen na dokonalou funkčnost a nábytek je dokonale zařízen s množstvím důmyslného vnitřního vybavení.

Z koupelny se zachovaly původní krémově barevné obklady a mozaiková dlažba.

Samostatnou část bytu tvoří prostory, které obývala služebná – kuchyně (z ní se nedochovalo vůbec nic) a prostorný, ale strohý pokoj s dřevěnou fošnovou podlahou natřenou temně červenou barvou.

Celý interiér bytu je zařízen pro dílo Adolfa Loose typickými interiérovými prvky, založenými na rytmicí, prolnutí symetrie s asymetrií, střídání nik s vystupujícím nábytkem, který je v maximální míře integrován do obvodových stěn.

Průzkumy

Takto náročná obnova by se neobešla bez důkladného provedení řady průzkumů. Ty byly prováděny jak v předstihu, tedy v době projektování, tak zpřesňující průzkumy přímo při provádění obrav.

Prvním výchozím podkladem byl stavebně historický průzkum bytu a pasportizace dochovaných uměleckořemeslných součástí. Autorem tohoto výchozího podkladu Prof.Ing.arch.akad.arch. Václav Girsá.

Vypracováním projektové dokumentace byly pověřeni Ing.arch. Ludvík Grym a Ing.arch. Jan Sapák, kteří zvítězili ve vyzvané architektonické soutěži.

V průběhu pořizování architektonické studie a následné realizační projektové dokumentace bylo provedeno kompletní stavební zaměření bytu, dále pak zpřesňující zaměření jednotlivých prvků interiéru.

Nedílnou součástí projektové dokumentace byla část týkající se restaurátorských postupů navržených pro jednotlivé prvky interiéru. Každý historický prvek měl svou výkresovou část s přesným popisem restaurátorského postupu.

Při provádění obnovy pak byly pověřenými restaurátory prováděny zpřesňující průzkumy týkající se zjištění např. původní barevnosti, povrchových úprav materiálů. Tyto průzkumy byly prováděny vždy tam, kde je nebylo technicky možné provést v předstihu.

Vlastní restaurování provedli kvalifikovaní restaurátoři, držitelé příslušných licencí Ministerstva kultury ČR k restaurování. Průběh restaurování byl pečlivě dokumentován a zároveň dozorován zástupci státní památkové péče (NPÚ a MMP OPP).

Projektová dokumentace na obnovu a adaptaci bytu Krausových byla dvoustupňová. Nejprve byla vytvořena architektonická studie, na jejímž základě pak byla vypracována vlastní realizační dokumentace. Autory jak studie, tak realizačního projektu byli Ing.arch. Ludvík Grym a Ing.arch. Jan Sapák.

Jako výchozí podklad pro projekční práce byla shromážděna řada historických podkladů. Důležité bylo, že se podařilo dohledat výkresovou dokumentaci z Loosova návrhu v roce 1930. Dále existovaly písemně zaznamenané vzpomínky vztahující se k tomuto bytu od Loosovy manželky Claire. Vyslechnuti byli také žijící pamětníci, kteří v minulosti v tomto bytě bydleli.

IDEA REKONSTRUKCE

Byt Viléma Krause je dnes užíván k soudobým potřebám, kterými již není bydlení jednotlivé rodiny. S touto skutečností vyvstávají přirozeně jiné nároky. Město Plzeň využívá byt jako komorní kulturní zařízení a součást prohlídkového okruhu po Loosově tvorbě. Jsou zde pořádány přednášky, komorní koncerty, autorská čtení, literární přednášky, recitační večery a případně i drobné výstavy. Každá z těchto aktivit, mají-li být pořádány alespoň trochu komfortně, vyžadovala uzpůsobení nemovitosti funkčním (praktickým) potřebám, které tyto funkční náplně potřebují. To vše muselo být dokonale skloubeno s požadavkem zachovat co nejvíce z původního, originálního a autentického, což znamená zachovat co nejvíce z idejí přístupu Adolfa Loose a jeho asistentů, původních řemeslných postupů, tehdy užívaných materiálů apod. Spolu s tím se zároveň mělo dosáhnout velmi dobrého uživatelského standardu a odrazit soudobé architektonické a stavební přístupy v místech kde to je vhodné a kde jsou projevy genia původního autora, buď žádné, nebo jen nepatrné. Pro dosažení tohoto cíle bylo nezbytné nejen rozdělit části bytu, na části Loosem významně zasažené, ale také jejich hierarchizaci a rozlišení pasáží zásadních, důležitých až po zcela podružné. Zásadní schéma rozdělení je poměrně přehledné. Vstup Adolfa Loose do původní a dříve existující struktury staršího domu se týká zejména místnosti v traktu podél uličních fasád domu, tak že tvoří půdorys přibližně ve tvaru L. Ve vnitřním traktu, obklopujícím schodiště byly Loosovy zásahy značně méně podstatné a týkají se zejména koupenny a vstupních dveří.

STRATEGIE NÁVRHU

Pro dosažení dříve naznačeného cíle byla zvolena tato strategie:

Zachovat maximum možného ve 4 místnostech podél uliční strany. Nejdůslednější stupeň přísnosti - důsledný postup v zachování jak nejvyššího stupně dosažitelné originality a autenticity, tak i zachování stop cesty historií, kterou již tyto části díla urazili je na místě, aby se týkaly zejména obou částí salonu a přilehlé ložnice. V těchto prostorách se soustředilo největší úsilí původního autora (autorů), je demonstrována tvůrčí metoda Adolfa Loose, charakteristické tvarové a prostorové postupy, stejně jako materiály, které s oblibou a důsledně používal. Jsou to části, kde hlavní plochy jsou artikulovány charakteristickými nikami a pokryty na povrchu velkými deskami šedozeleného „mramoru“ cipollino. Také jsou zde zrcadla, obezdění krbu z mimořádně jakostního režného zdiva nizozemského formátu, mahagonová táflování, kazetový strop obdobné konstrukce, náročné doplňkové pasířské práce, zejména související s krbem.

Dále pro Loose a jeho žáky tolik charakteristické a mimořádně precizně konstruované vitríny. Tyto vitríny vždy byly nejenom doplňkem ale důležitým artikulačním prvkem interiéru. Sousední ložnice pak je velmi důsledným rozvedením kabinetního pojednání nejintimnějších částí bytu s využitím všech i nejzastrčenějších prostor k užitku a maximálnímu komfortu a domácí příjemnosti. Elegance pochází z velmi pokročilé práce truhlářských konstrukcí, jaká téměř nemá jinde obdobu. Všechny tyto části byly restaurovány následujícím způsobem:

Byla oživena jejich původní a výchozí elegance a výraz, přičemž byly doplněny chybějící části. Způsob restaurace se však důsledně vyhnul nadměrnému „přerestaurování“, které z původního předmětu se svou vlastní historií dělá předmět znovu zdánlivě nový a vytváří tak nepravý pocit neautentické novosti. Postup byl neustále citlivě vyvažován na každém kroku návrhu i realizace tak, aby nedošlo k nežádoucímu setření autenticity. To vyžadovalo od restaurátorů jak dokonalou znalost technologických postupů, tak předvídatost rizik při realizaci a jejich předcházení.

Pasáž původních místností, kde je vklad díla architekta Adolfa Loose nejvíce patrný, však vedle obnovy a konzervace původních povrchových prvků vyžadoval důkladnou modernizaci technických zařízení a síťových vedení. Tyto zásahy byly vedeny ve dvou základních ohledech. Jednak proto, aby bylo dosaženo adekvátní soudobé kvality a komfortu, ale i proto, aby se co nejvíce prodloužila jejich životnost a co nejvíce protáhla budoucí etapa, po kterou nebude nutno žádných zásahů. Tyto práce byly připraveny a prováděny hierarchicky. V případě elektroinstalací, a to ať již silnoproudých nebo slaboproudých, byla použita nová a nejpokročilejší instalace a to v dostatečném rozsahu a hustotě (a správné lokalizaci) koncových zařízení. Ovšem ovládací koncové prvky, jako jsou svítidla a vypínače byly zachovány v původní podobě, repasovány a plně zprovozněny. Nebylo jednoduché nalézt takové technické řešení, aby byly splněny všechny přísné normové požadavky na požární bezpečnost, ale nakonec se to přece jen podařilo a historické vypínače jsou plně funkční, což nebývá u obdobných opravených památek vždy pravidlem.

Byly ponechány a repasovány všechny původní litinové radiátory ústředního topení, včetně zachování původních ovládacích prvků – regulačních ventilů.

Velká pozornost byla věnována původním oknům. Byl proveden důsledný průzkum stavu a historické barevnosti, následovala zodpovědná a uvážlivá repase s cílem dosažení co největší možné míry původnosti a autenticity se zajištěním přiměřené míry komfortu a také co možná nejdelší životnosti. Proto byla provedena náprava jejich geometrie, plná funkční obnova kování stejně jako použití nátěrových hmot v historicky doložené barevnosti.

Restaurování dřevěných obložení bylo provedeno výhradně in situ a pokud to bylo možné tak také v originálně namontované poloze. Každá demontáž totiž odnímá památce část autenticity a také zvyšuje možnost poškození. Při obnově povrchů byly použity klasické historické technologie, tj. především leštění šelakovou politurou. Přímo na místě byla zřízena truhlářsko-restaurátorská dílna a tak došlo k minimalizaci odvozu do odlehlých dílen.

Zcela zvláštní kapitolou jsou podlahy. Zde byl zvolen co možná nejšetrnější přístup, bez zbytečného rozebírání, k demontáži původních podlah došlo pouze minimálně a lokálně v místech, kde bylo nutné provést instalace. Podlahy jsou částí památky a jejich původní ustrojení je dokladem jak původních postupů a technických možností původních autorů tak, také historického vývoje. Povrch parketových podlah byl jemně přebroušen a opatřen olejovou politurou.

Kamenné mramorové obklady byly vyrobeny z kvalitního materiálu, který ani po 80 letech nepotřeboval žádný zásadní restaurátorský zásah. Byly tedy jen jemně přešetřeny a ponechány v autentické podobě.

V průběhu opravy došlo k několika zajímavým nálezům, které ozřejmily dřívější technická a architektonická řešení, o kterých jsme nevěděli. Jednoznačně nejvýznamnější byl nečekaný nálezný fragment původní tapety v pracovně Viléma Krause. Šlo o papírovou tištěnou tapetu nalepenou na textilií. Vzor tapety tvořily na sebe navazující kosočtverce v pěti různých stupních sytosti modré barvy. Podle vzoru byla vytvořena replika, a tak je dnes možné prezentovat tento prostor v původní podobě, přestože jsme v to před tímto šťastným nálezem ani nedoufali.

Pro soudobé praktické a správné využití bylo nutno prostor vybavit zařízeními, která zajistí bezproblémové následné užití odpovídající současným nárokům na komfort a také tomu, že prostory budou užívány zcela jiným způsobem, než tomu bylo původně. Z těchto důvodů s tím souvisejících požadavků hygienických, bezpečnostních, požárních a také provozně praktických bylo nutno zajistit a vybudovat:

Odpovídající hygienická zařízení (toalety a jednoduchou umývárnu), šatnu, minimální pokladnu, kotel a související zařízení pro temperování prostor, prostor pro jednoduché zázemí účinkujících nebo hostů, jednoduché administrativní zařízení obsluhy a personálu, prostoru pro rozložení zázemí při cateringu, aspoň minimální prostor pro úklid. Ze situace vyplývá, že tato zařízení a prostory musela být jen nenáročná, úsporná a málo rozměrná. Musela být navržena prakticky a s co možná nejmenšími nároky na velikost prostorů. Situována byla do míst, kde byl Loosův zásah do prostor nulový, nebo tam, kde se z původního vybavení nic nedochovalo.

Co bylo provedeno

Obnova bytu byla rozdělena na dvě samostatné etapy. I. etapa zahrnovala nejcennější část bytu – salón s jídelnou, ložnici, pracovnu, koupelnu, halu a bývalý byt služky s kuchyní. Další tři později oddělené místnosti budou připojeny ve II. etapě, která je realizována nyní. Zde se ale nezachovalo prakticky žádné vybavení z Loosova návrhu a prostory budou sloužit po opravě jako zázemí pro prezentování již opravených dochovaných Loosem navržených prostor.

Snahou projektu nebylo ani nemohlo být uvedení bytu do původní podoby. K tomu totiž nebylo dostatečné množství historických podkladů a vymýšlet si pravděpodobná historická řešení by rozhodně nebylo správné.

V obnoveném bytě se nenacházejí žádné repliky. Jde o koncepci, kdy návštěvník má na první pohled jasně odlišit, co z vybavení je původní historický originál, a co naopak

je nově vnesený prvek. Nevzniká tak nepravdivá iluze, že se vše zachovalo, nic neztratilo. Repliky by popíraly dramatickou a tragickou historii bytu i jeho původních obyvatel. Nové prvky představují soudobý design, snahou bylo, aby původní Loosova architektura a nové prvky vytvořili harmonický celek.

Novodobé zásahy do dispozice byly naprosto minimální, proveden byl jen jeden průřez do původní nosné zdi v místě zaniklé kuchyně tak, aby zde mohlo vzniknout sociální zařízení.

Vstupní prostorná hala se nedochovala v původní podobě. Byla tedy pojata v soudobých decentních formách. Její dominantou je velkoplošná fotografie – portrét Adolfa Loose z roku 1930 vyfocený jeho třetí manželkou Klárou Loosovou Beckovou z Plzně. Snahou bylo zde návštěvníka připravit na Loosovu netradiční reprezentativní a mnohdy barevnou architekturu v navazujících prostorách a jednoznačně definovat, že v hale jde o architekturu soudobou. Proto bylo zvoleno nebarevné řešení (ve stupních šedé barvy). Totéž platí i o dalších nepůvodních prostorech, např. o novodobých toaletách v místech zaniklé kuchyně. Důraz byl položen na kvalitní materiály a jejich vhodnou kombinaci (lité terazzo, marocký štuk, ocel, sklo).

Výsledkem je tedy obnovený mimořádně cenný prostor, který již neslouží k původnímu účelu, tedy k bydlení, ale podařilo se mu vdechnout novou vhodnou funkční náplň. Není mrtvým exponátem, ale funkčním kulturním a společenským prostorem, který lidé mohou využívat, obdivovat a pravidelně se do vzácného interiéru vracet. A to také bylo smyslem a cílem dokončené obnovy.

Přínos projektu v oblasti památkové péče a uchování kulturního dědictví, dopady na přístup a praxi v oblasti památkové ochrany:

Loosovy teoretické práce o bydlení znamenaly ve své době doslova revoluci v přístupu k architektonickému navrhování. Byt Krausových byl přesně navržen podle těchto pokrokových myšlenek. Přínos opravených prostor tak nespočívá jen v záchraně a uchování historického vybavení bytu, které je samo o sobě velmi cenné. Zároveň ale také funguje jako příklad, na kterém lze Loosovy teorie názorně demonstrovat. Byt Krausových má tedy nezanedbatelný vzdělávací přínos, který již nyní pravidelně využívají studenti architektury z nejen z ČR, ale i ze zahraničí.

Karel Zoch, MMP OPP